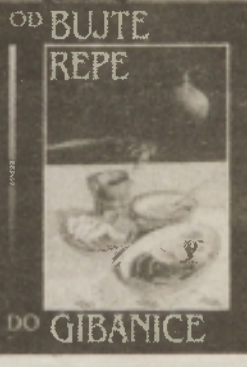


VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK  
 VESTNIK VESTNIK



**Predstavitev  
 kuharske knjige**  
 bo v petek,  
 19. marca, ob 19. uri  
 v hotelu Zvezda v M. Soboti  
 Vabljeni

**Nissan  
 sunny  
 vas čaka**

# VESTNIK

Murska Sobota, 18. marca 1993 • Leto XLV • Št. 11 • Cena 75 SIT



## Dogaja se na ulicah

Na ulico so prišli upokojenci, tudi oni, in ker dostej še nikoli tako izovikčno, je to pomembno in vredno pozornosti. Organizirali so se in potrjujejo protestne izjave tudi zaradi rezanja pokojnin. Vladi zamerijo, da jih je pri sprejemanju zakona o omejevanju pokojnin videla kot tiste drugi, saj jih nihče ni nič vprašal.

Pred časom je ministrica za delo Jožica Puhar izjavila, da lahko odgovorni minister mirno spi dotlej, dokler brez večjih težav deluje pokojninski sistem oziroma se zbere dovolj denarja za pokojnine, in če v tej številni skupini prebivalstva ni večjih pretresov. Ali ima potem te dni ministrica skaljen nočni mir? Se zaveda, da je z omejevanjem

vebovati določeno socialno varovalko, je odgovorila na mnenje tistih, ki so trdili, da so pokojnine v primerjavi s plačami zaposlenih visoke. Seveda tudi pri pokojninah povprečje močno zamegljuje pravo podobo in velike razpone med pokojninami, poglavje zase pa so izjemno visoke pokojnine jugoslovanskih oficirjev (po nekaterih izračunih naj bi bila njihova povprečna pokojnina štiristo tisočakov).

Sicer pa zakaj bi samo odgovorno ministrico opominjali na njene besede, ki jih je izrekla, ko

pa so tudi drugi iz vladnih in strankarskih krogov izrekli in obljubili že marsikaj, tudi pozabljenega in spremenjenega.

Bodo v prazno izzvenele tudi protestne izjave upokojencev? Si vlada zaradi »cankarjevske tožbe« upokojencev ne bo preveč belila glave, saj se bo ostrina unesla, nezadovoljstvo kmalu poleglo in glasovi utišali? Računajo na to, da bodo tudi novinarji, ki »preveč cvilijo z ljudstvom«, kmalu odnehali, saj se vsaka mačka, ki ji stopiš na rep, kmalu zavleče v kot? Spet namreč s prstom kažejo na medije in pisano besedo, ki povzema, kar »čuti ljudstvo«, češ da so krivi za nastalo nezadovoljstvo do vlade. Strinjam se, da je tudi do tega, kar čuti in kriči množica, treba imeti kritično razdaljo, tudi zato, ker kričijo tudi taki, ki jim to pride zelo prav kot opravičilo za lastno nezavzetost, da bi naredili korak zase. Tudi zato, ker se tam, kjer se glasi ljudstvo, oglašajo tudi politični interesi, varno zaviti v ljudsko nezadovoljstvo, in so množice varen ščit pri merjenju politične premoči. Ob vsej razdalji pri pisanju pa je le treba priznati, da množice (upokojenci, delavci, kmetje) niso nezadovoljne zato, ker so tako pisali in jih podpirali novinarji, ampak zaradi razmer pri nas. Zakon o zamrznitvi plač, pokojnin in denarnih nadomestil za nezaposlene je namreč samo dodal pomemben kamen na eno stran tehtnice, ki sedaj izgublja ravnovesje socialnega miru. Stevilo nezaposlenih narašča, delavci so v brezpravnem položaju, v strahu za zaposlitev. Revščina tepe vedno več ljudi, na drugi strani pa so izbranci s posebnim položajem, poslanci, državni funkcionarji, menedžerji s polno mero samovolje.

Menim, da so socialne razmere toliko zaostrene, da bo vlada »za pomiritev množic« nekaj morala narediti. Bo to končno resno pogovarjanje o socialnem paktu ali morda sprememba zakona o zamrznitvi plač, bo ponudila kaj drugega, v kar bodo ljudje verjeli, ali pa bo (morala) zapustiti vladarski stol?

MAJDA HORVAT

Bo četrta zamenjava vodstva v Mesni industriji Pomurka rešila ta več kot 1100-članski delovni kolektiv ali pa je to le kratkoročna rešitev, da bi vsaj začasno spet pridobili zaupanje upnikov, se zdaj sprašujejo poznavalci razmer v tem podjetju, še bolj pa pomurski živinorejci, ki poleg mesarjev težave najbolj čutijo. Pa tokrat pravzaprav niti ne gre za zamenjavo, pač pa le za okrepitev vodilne ekipe, saj je krmilo Pomurke konec prejšnjega tedna prevzel Milan Bratkovič, za katerega predsednik upravnega odbora Walter Nemeč pravi, da je izkušen strokovnjak, hkrati pa dodaja, da zamenjava v vrhu ne pomeni nezaupnice dosežani vodilni ekipi, saj bo to vodstvo še naprej sodelovalo v strokovni ekipi novega direktorja.

Upravni odbor Mesne industrije Pomurka je na seji konec prejšnjega tedna sprejel poslovno poročilo za lani, iz njega pa je razvidno, da je imelo podjetje lani več kot 960 milijonov tolarjev izgube. Krivde zanj ne pripisujejo vodstvu, saj je to s svojim delovanjem omogočalo, da je Pomurka sploh ostala na tržišču. Čeprav je večinski lastnik Pomurke sklad Republike Slovenije za razvoj, Milan Bratkovič zatrjuje, da ne izhaja iz vrst direktorjev, ki jih je sklad izbral z razpisom, saj se na ta razpis ni niti prijavil. Vodenje je prevzel pogodbeno prek svoje firme do 31. decembra letos in s Pomurko ni sklenil delovnega razmerja. Njegov cilj ni likvidacija, pač pa sanacija podjetja, čeprav je jasno, da tega ni mogoče narediti že do konca leta.

## Mesna industrija Pomurka na prelomnici?

Med prednostnimi nalogami je zdaj ocena trenutnega stanja in ugotovitev tržnih možnosti, na osnovi teh rezultatov pa bo treba sprejeti in izvajati ustrezne ukrepe. Predlog najpomembnejših ukrepov ho nared do konca marca, najtežji problem pa bo finančna sanacija, saj ob ustvarjeni izgubi dolguje Pomurka upnikom še okoli 1,8 milijarde tolarjev. Po zagotovilih predstavnikov sklada so se že dogovorili za reprogramiranje dolgov s Pomursko banko, pred podpisom pa so še pogodbe z nekaterimi večjimi upniki in na ta način naj bi reprogramirali za 1,5 milijarde tolarjev dolgov. Seveda pa Pomurka potrebuje še sveži kapital, saj brez njega proizvodnja ne bo možna. Med ukrepi, ki se jim ne bo dalo izogniti, je tudi dezinvestiranje v družbah trženja in reševanje problema presežnih delavcev. Upravni odbor je sklepe o dezinvestiranju v družbah trženja že sprejel, vendar Milan Bratkovič predlaga, da bi s tem zaenkrat počakali. Če pa bo že prišlo do prodaje teh družb, je treba ugotoviti njihovo tržno vrednost.

Tudi o presežkih delavcev naj zaenkrat ne bi odločali, saj je za to potrebna temeljita analiza. Bo pa potrebno upoštevati, da podjetje ne more prevzeti reševanja socialnih problemov.

LUDVIK KOVAČ

**Danes:**

# KMETIJSKA PANORAMA

strokovna priloga  
 str. 25 – 40

**Kako str. 6  
 izračunamo  
 dohodnino?**

SALON POHISTVA  
**INTERDOM**  
 VELIKA IZBIRA POHISTVA  
 SALON POHISTVA, MARIBOR  
 Tržaška 65, VEGROS SHOPPING CENTER  
 SALON KONJ, MARIBOR  
 Ruška 104, tel. (062) 102 618

**POLJOOPSKRBA**

trgovina MARIBOR  
 tel.: (062) 303984  
 trgovina M. SOBOTA  
 tel.: (069) 21048

Vse za  
 spomladanska dela  
 v vinogradih in  
 sadovnjakih!

Vse poti vodijo v **Potrošnik**

## UGODEN NAKUP

Polnjene lešnikove čokolade, 100 g,

# ŽITO Gorenjka

Od 19. do 26. marca 1993  
 v vseh Potrošnikovih prodajalnah z živili

**VABIMO VAS  
 NA PODELITEV NAGRADE  
 PODARIM – DOBIM**

pred samopostrežnico ŠOPING  
 v petek, 26. marca 1993, ob 15. uri

Nagrajenec bo dobil toliko kilogramov čokolade GORENJKA, kolikor tehta.

**VREME**

Prevladovalo bo sončno in razmeroma toplo vreme, v soboto se bo ponekod pooblačilo, možne so manjše padavine.

**Vestnikov koledar**

18. marec, četrtek, Ciril  
 19. marec, petek, Jožef  
 20. marec, sobota, Klavdija  
 21. marec, nedelja, m. d. invalidov  
 22. marec, ponedeljek, Lea  
 23. marec, torek, Viktorija  
 24. marec, sreda, Gabriel

**Pregovor**

Jožef, lep in jasen, dobre letine prerok prijazen.



















**TURISTIČNO DRUŠTVO  
RADENCI**

vabi vse ljubitelje domače kuhinje  
na ogled  
**KULINARIČNE RAZSTAVE**  
ki bo prikazala bogato zakladnico  
kuhinje ob obeh bregovih reke Mure.  
Razstava bo odprta v soboto,  
**20. marca 1993**  
v restavraciji **Vikend v Radencih**  
od 10. do 16. ure.

Pričakujemo Vas in dobrodošli v Radencih!



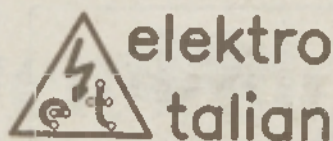
**SPOMLADANSKI ODDIH  
april-maj'93**

Informacije in rezervacije:  
POSLOVALNICA:  
AVTOBUSNA POSTAJA  
RADENCI  
Tel.: (069) 65-889, 65-283

Zanimivi 4,5,8 in 15-dnevi aranžmaji,  
z letalom iz Ljubljane.

**PO NAJUGODNEJŠIH CENAH NA TRGU!**

**\*GRAN CANARIA\* TENERIFE\* MALLORCA\*  
\*COSTA BRAVA\* MALTA\* ISTANBUL\*  
\*HAMMAMET\* TUNIZIJSKI SAFARI\***



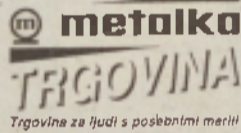
Mlajtinci 41, tel. (069) 48 372

**Društvo  
SAMSKI OPTIMISTI  
SLOVENIJE**

podr. Murska Sobota  
**Vabi v svojo družbo  
nevezane in  
osamljene.  
Družabna srečanja  
vsako 1. in 3. soboto  
v mesecu v hotelu  
Zvezda v Murski  
Soboti.**

**UGODNO  
AKCIJSKA  
PRODAJA  
SANITARNE  
KERAMIKE**

**v vseh barvah**  
garniture, 4-delne že od  
18.000,00 do  
20.600,00 SIT.  
KERAMIČNE  
PLOŠČICE že od  
570,00 SIT  
Metalka Trgovina  
Tornar Črenšovci d.o.o.,  
tel.: 069/70-762



Mlajtinci 37/a, 69221 Martjanci  
& GORENJE LEASING

**KMETJE,  
UPOKOJENCI,  
DELAVCI,  
OBRITNIKI**

**POSTANITE LASTNIKI:**

- satelitske antene,
- videorekorderje,
- Hi-Fi stolpa,
- barvne televizorje,
- električno-plinskega kombiniranega štedilnika,
- hladilnika ali zamrzovalnika,
- pomivalnega, pralnega ali sušilnega stroja itd.

**NA SODOBEN NAČIN:**

- 25 obrokov
- zagotovljena cena - stalni obrok,
- garancija in servis zagotovljena.

Informacije:  
tel., telefaks (069) 48-193,  
48-693 - tudi zvečer ali  
osebno na našem naslovu.

**OMEGA d.o.o. ČRNCI 23 69253 APAČE**

**ČISTILNA OPREMA IN ČISTILNI SERVIS**  
telefon: (069) 69 178

Naš stalni spremljevalec pri delu, naj postane tudi vaš prijatelj

**globinski sesalnik in stepalnik  
MASTER**

Ugodna cena - samo 39.600,00 SIT

Možnost obročnega odplačevanja.  
Garancija in zagotovljen servis.  
Pokličite nas in se prepričajte.



**MURAKEM MURSKA SOBOTA d.o.o.**

OBJAVLJA PROSTO DELOVNO MESTO:

**- KOMERCIALISTA**

**POGOJI:**

- visoka ali višja izobrazba ekonomske ali tehniške smeri,
- aktivno znanje tujega jezika (nemščina, angleščina),
- vozniško dovoljenje B-kategorije,
- eno leto delovnih izkušenj.

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas.  
Poskusno delo 3 mesece.

Razpis velja 8 dni od dneva objave.

Ponudbe pošljite na naslov: MURAKEM, d.o.o., 69000 Murska Sobota, Grajska 1 b.

**LIV POSTOJNA, p.o.  
PROGRAMSKA ENOTA STROJI Sv. Jurij  
69262 Rogoševci**

objavlja

**JAVNO DRAŽBO**

za prodajo strojev, ki bo 23. 3. 93 ob 12.00 v sejni sobi PE Stroji pri Sv. Juriju pri Rogoševcih.

št.	Naziv	kos	izklicna cena/kos
1.	Stružnica PAB 25/1000, letnik 1977	1	325.000 SIT
2.	Stružnica PAB 25/1000, letnik 1979	1	390.000 SIT
3.	Kompresor	1	227.000 SIT
4.	Stroj za poliranje	1	36.000 SIT
5.	Abrazivna žaga	1	30.000 SIT
6.	Telefaks XEROX EI 7010	1	20.000 SIT
7.	Garderobne omare	40	4.500 SIT
8.	Fotokopirni stroj OLYMPIA	1	5.000 SIT

Ogled strojev bo na sedežu programske enote 23. 3. 93 med 8.00 in 12.00. Informacije dobite vsak dan po telefonu št. 069 57 020, pri g. Stanislavu Štoltu. Prodaja bo po sistemu videno-kupljeno. V ceno ni vključen prometni davek.

Na dražbi lahko sodelujejo vse pravne in fizične osebe, ki do začetka vplačajo varščino v višini 10% od izklicne cene. Kupec mora poravnati kupnino najpozneje v 8 dneh po dražbi.

Mercator - Univerzal, d.o.o.  
Lendava, Partizanska 22

objavlja

**NATEČAJ**

ZA ODDAJO LOKALOV  
V NAJEM

1. OKREPČEVALNICA BIFE PETIŠOVCI
2. OKREPČEVALNICA BIFE DOLGA VAS
3. OKREPČEVALNICA BIFE GENTEROVCI
4. OKREPČEVALNICA BIFE RENKOVCI
5. OKREPČEVALNICA BIFE ČRENŠOVCI

Navedeni lokali se oddajo v najem pod naslednjimi pogoji:

- prevzem zaposlenih delavcev oz. delavk v lokalih,
- najem lokala z opremo za določen čas 5 let z možnostjo podaljšanja pogodbe in odpovednim rokom 6 mesecev,
- urejeno obrtno dovoljenje za gostinsko dejavnost oz. pogoji za pridobitev le-tega,
- plačevanje vseh stroškov obratovanja (voda, elektrika, ogrevanje ipd.),
- prevzem zalog in drobnega inventarja po popisu ter nabava pijač v grosističnem skladišču Mercator - Univerzala Lendava,
- minimalna najemna za lokale pod 1., 2., 3., 4. je 1000 DEM mesečno, pod 5. pa 1500 DEM v tolarški protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan plačila.

Izbran bo najugodnejši ponudnik. Ob enaki ponudbi imajo prednost za prevzem lokala zaposleni delavci Mercator - Univerzala Lendava. Ponudbe za najem lokala naj interesenti naslovijo na Mercator - Univerzal Lendava, Partizanska 22, »ZA DIREKTORJA« ali predajo osebno do 26. 3. 1993. Izbira bo končana do 30. 3. 93, o čemer bodo interesenti obveščeni v 5 dneh po njej.

Berite

**Vestnik**

**MADE IN HUNGARY - Expo 93**

SOMBOTEL, 2. - 6. aprila

sejem za predstavitev proizvodov madžarskega gospodarstva ter gospodarstva vzhodnih in zahodnih držav

4.000 m<sup>2</sup> pokritih in 6.000 m<sup>2</sup> površin za predstavitev na prostem:

- strojne-elektronske opreme
- lesne-pohištvene industrije
- kemične industrije
- tekstilne industrije
- kmetijske in prehranske industrije
- obrt in domača obrt



**OCENJEVANJE RAZSTAVLJENIH IZDELKOV**

Prijave: SZOMBATHELYI VÁSÁRCENTRUM Kft.  
H-9700 Szombathely, Március 15. tér 5.  
tel.: (0694) 15-457, faks: (0694) 13-495



**TRGOVINA OVOZ-LIVAZ**

**ARA**

ARA d.o.o. posreduje prodajo najnovih in novih vozil 99000 Murska Sobota Old Mesovska 9

**UGODNO - PRIMERJAJTE CENE**

**SUBARU**

Najcenejši karavan s pogonom na štiri kolesa na trgu  
SUBARU LEGACY 1,8 s pogonom na štiri kolesa  
CENA DO REGISTRACIJE 32.283 DEM

**KREDITI  
LIZING**

parkiranje na našem razstavnem prostoru, vpis v prodajno evidenco.

pričakujemo vas na Ciril-Metodovi 9 v Murski Soboti,  
tel.: 23 344

**TRGOVSKO-OBRITNA ZADRUGA prekmurka M. SOBOTA**

Slomškova 25  
Tel.: (069) 22 988, 22 949, 22 707  
Telefaks: (069) 21 984  
ŽIRO RAČUN: 51900-610-24513

Če prav zdaj razmišljate o gradnji hiše ali obnovi vašega doma, potem obiščite našo zadrugo, kjer vam ponujamo:

- gradbene storitve z nakupom materiala po veleprodajnih oziroma tovarniških cenah
- nakup in vgraditev inštalacijskega materiala
- vzdrževanje objektov z vsemi inštalacijami
- Možnost nabave vseh vrst blaga v tranzitu.
- HITRA ODLOČITEV - NAJCENEJŠA ODLOČITEV!**
- HITRA ODLOČITEV - POCENI NAKUP**

**B**

**Beltrans**

Mednarodna špedicija  
EXPORT-IMPORT, M. Sobota, d.o.o.  
69000 M. Sobota, Nemčavci 1 d  
tel.: 069/31 068, 31 069, telefaks: 31 068

**PRODAJA  
AVTOMOBILOV MITSUBISHI**  
(osebni avtomobili, jeepi, busi)

**POSEBNO UGODNO**

MITSUBISHI COLT 1,3 GL 15.400 DEM + dajatve  
JEEP PAJERO (plat. streha) 22.500 DEM + dajatve

Za dajatve možnost posojila.  
Cene zagotovljene za marec.







za vsakogar nekaj

Glasbene lestvice



LESTVICA TUJIH SKLADB NSTSNMV

- 1. HOPE OF DELIVERENCE - Paul McCartney
2. BIRTHDAY SONG - Power Pack
3. DIE DA - Die Fantastischen Vier
4. ALWAYS TO LAST TO KNOW - Del Amitri
5. SWEET THING - Mick Jagger
6. WILL YOU BE THERE - Fischer Z
7. BED OF ROSES - Bon Jovi

- PREDLOGI:
1. I FOUND HEAVEN - Take That
2. LITTLE BIRD - Annie Lennox
3. COLOUR OF YOUR EYES - Charade

SLOVENSKA LESTVICA ZABAVNE GLASBE VELIČASTNIH

- 1. GREVA PUNCA V JUŽNE KRAJE - Sokoli
2. KAR SEM S TEBOJ - Alenka Godc in Davor Petras
3. KO JE MAJ - Damjana Golavšek
4. SOLZE - Šarm
5. SANJAJ - Nova Legija
6. LJUBI IN SOVRAZI - Videosex
7. NAJ VIDIMO LJUDI - Darja Svajger

- PREDLOGI:
SPOMENICE - Vlado Kreslin z bando
NAJ LJUBEZNE ZDRUŽI VSE LJUDI - Regina
SANTA LUCIA - Helena Blagne

LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE SKRŠČAKON, CEKRON PA Z MARELOF

- 1. NAJ ZVONE ZVONOVI - Ans. Lojzeta Slaka
2. NA POTEPU - Ans. Tonija Iskre
3. POZABI SKRBI - Ans. Borisa Kovačiča
4. PRITEBI DOMA - Zasavci
5. SPOMIN NA NJO - Ans. Roberta Zupana
6. LJUDJE V BELEM - Fantje treh dolin
7. SREČNO PROTI DOMU - Ans. Jevšek

- PREDLOGI:
1. VINSKA RESNICA - Ans. Mira Klinca
2. MARJETKA - Ans. Objem
3. VALČEK JE PLES LJUBEZNI - Ans. Mak

Izpolnjene kupone pošljite do četrta, 25. marca 1993, na naslov Murski val, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

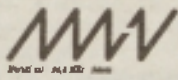
Kupon št. 11

Glasjem za skladbo:

- tuja
• domača
• narodnozabavna

Ime in priimek ter naslov

RADIO MV - MURSKI VAL UKV 94.6 MHz (dopolodne tudi SV 648 kHz)



Petek - 5.40 - Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Mariborsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Borzni utrip - 9.30 NSTSNMV - 10.00 Poročila - 10.30 Kabaret - 11.15 Od petka do petka - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Prireditve ob koncu tedna - 17.30 Alternativno - 18.00 MV-dur - 18.430 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.40 Tržnica - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Predstavljamo vam - 10.00 Poročila - 10.40 Potepajte se z nami - 11.00 Sobotni gost - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.10 Angleščina - 17.30 Mali oglasi - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja - 8.00 Začenjamo nov dan... - 8.10 Panonski odmevi - 8.30 Horoskop - 8.45 To bi morali biti kabaret - 9.10 Misel in čas - 9.30 Srečanje na Murskem valu - 10.30 Nedeljska kuhinja - 12.00 Poročila - 12.15 Nedeljsko postno premišljevanje - 12.30 Minute za kmetovalce - 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Porabsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Evropa v enem tednu - 10.00 Poročila - 10.30 Sport - 11.15 Zgodilo se je - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Bilo je nekoč - 17.30 Sport - 18.00 S krščakom, cekron, pa z marelof - lestvica narodnozabavne glasbe - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Ljubljansko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Kos/gost dneva - 9.15 Glasbene novice - 10.00 Poročila BBC - 10.30 Kratki stik - 11.15 Mali oglasi - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Tema popoldneva - 17.30 Srebrne niti - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.45 Zagrebško zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Mali oglasi - 9.15 Iščemo za vas - 10.00 Poročila - 10.15 NSTSNMV - 11.15 Borzni utrip - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Poslušamo vas - 17.30 Mali oglasi - 18.00 Na narodni farmi - 18.30 Poročila BBC - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini - 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV - 8.30 Kos/gost dneva - 9.15 Sedem veličastnih - 10.00 Poročila - 10.30 Pika na i - 11.15 Mali oglasi - 12.00 Poročila BBC - 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 14.00 Aktualno - 15.30 Dogaški in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Tema popoldneva - 17.30 To sem jaz - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC

četrtek - Vestnik

Kako oblikovati vrt

Legla zelenjavnega vrta vpliva na pridelek in rast vrtnih kultur. Najboljša je takšna lega zemljišča, kjer je ves dan obilo svetlobe in toplote, torej zemljišče, ki je nagnjeno na jug, jugozahod ali jugovzhod. Na tako nagnjenem zemljišču je različna vlažnost na posameznih delih površine. Preveč strmo zemljišče ni primerno za zelenjavni vrt, čeprav lahko tudi na njem vzgajamo zelenjavo, če uredimo terase. Zelenjavni vrt ne sme biti izpostavljen močnim vetrovom, še posebno ne severnim, ker občutljiva zelenjava, kot so kumare ali paradajžnik, ne bi uspevala. Z vetrovne strani bi kazalo postaviti zaščitno steno ali gredice s kulturami nižje rasti zaščititi z odpornejšimi kulturami višje rasti. Zelenjavni vrt v nobenem primeru ne načrtujte na zemljišču, ki je nagnjeno proti severu, ker tam ni dovolj svetlobe in toplote. Prav tako je treba upoštevati možnosti namakanja v sušnem obdobju. Tako bo bližnja potoka, vodnjaka ali cisterne z deževnico zmanjšala stroške vzgajanja zelenjave.

Nekaterim zelenjavnim kulturam ugaja rahla senca (peteršilj, zelena, hren itd.), medtem ko zraste nekaterim drugim kulturam, na primer krompirju, v senčni legi veliko zelene mase, a malo gomoljev, kumare pa cvetejo in ne naredujejo plodov. Tla so lahko po sestavi ilovnata, peščena, humusna, apnasta ali ilovnatopeščena. Vsaka imajo prednosti in pomanjkljivosti. Peščena tla se hitro segrejejo in posušijo, zato se lahko obdeluje že v zgodnji pomladi, pomanjkljivost pa je, ker jim primanjkuje hranljivih sestavin, zato jih je treba večkrat in obilneje gnojiti. Neugodne lastnosti tal je možno z vztrajnim delom izboljšati. Zato tudi pravimo, da ni slabih zemljišč, ampak so le slabi gospodarji.

Pri snovanju zelenjavnega vrta ob hiši je treba razmisljati o racionalni izrabi tal, pri čemer kaže upoštevati tri bistvene pogoje: poznati sestavo tal in zahteve posameznih kultur (odnos glede na zunanje vplive), pravilno kolobarjenje (izogibati se je potrebno vzgajanju iste zelenjave več let zapored na isti površini) in poznavanje vzgajanja posevkov, kar je povezano z vegetacijskim obdobjem posameznih kultur. Na površini 20x6 metrov, torej 120 kvadratnih metrov, se lahko ob poznavanju vseh omenjenih dejavnikov goji vsa potrebna zelenjava za štiricelansko družino. Tla za gojenje zelenjave imajo lahko pravilno ali nepravilno obliko. Površine nepravilne oblike je treba spremeniti v pravilno obliko, če je le možno, s čimer bo olajšana obdelava, preostali deli pa se lahko glede na lego izkoristijo za vzgajanje jagodičevja, zbiranje komposta in kalisilice, postavitev senčnice, lope za orodje in podobno. redi zelenjavnega vrta je običajno glavna steza, čeprav je večših boljše, če je glavna steza ob robu vrta. Mora pa biti dovolj široka (približno 1 meter), stranske poti pa naj bodo široke od 30 do 50 cm. Pri razdelitvi vrta kaže upoštevati, da so vse gredice dostopne. Glavno stezo lahko posipate z gramozom ali zabetonirate s kamnitimi ploščami, opeko ali drugim ustreznim materialom, medtem ko se gredice utrjujejo z gazenjem. Da bi bile poti prehodne tudi po dežju, jih velja oblikovati tako, da so v sredini nekoliko višje, proti stranem pa nižje. Na eni strani glavne steze naredite jarek za odtekanje vode.

Prevedel Milan Jerše

Large crossword puzzle grid with various clues in Slovenian. Includes images of a man and a woman. The grid is a 15x15 grid with some cells containing numbers and others containing clues.

Section for 'NAGRADNA KRIŽANKA' (Crossword) with instructions on how to submit answers and prize details. It includes the text: 'Geslo vpišite v nagradni kupon in ga na dopisnici pošljite na naslov uredništva: PODJETJE ZA INFORMIRANJE, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota, do 23. marca. NAGRADNI KUPON št. 6' and 'Pravilne rešitve bomo nagradili. Izžrebani nagrajenci bodo prejeli knjigo »OD BUJTE REPE DO GIBANICE«. Pokrovitelj je VENERA, agencija za trženje.'

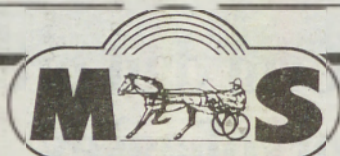










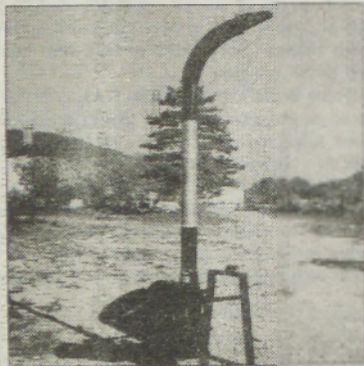


Turistično kmetijsko in trgovsko podjetje  
**MARKO SLAVIČ**  
KLIČAROVCI 19, tel. 069/87-887, fax 069/87-731

**V zalogi vsa kmetijska mehanizacija po posebno ugodnih cenah:**

Vse naše blago lahko kupite tudi pri Veseli Goričanki v Radovcih (telefon 53-016)

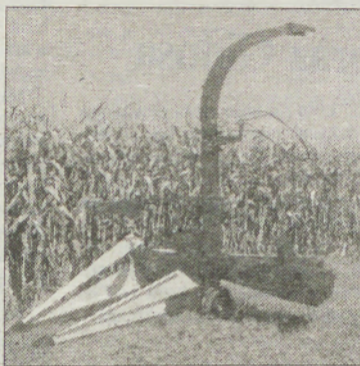
**Odslej prodajamo tudi v Ljutomeru  
(v prejšnjih prostorih Tehnostroja)!**



- traktorski obračalniki

- cisterne

- silažni kombajni



- rotacijske kose

- razni mlini

- plugi



- žitne in koruzne sejalnice

- trosilniki gnoja

- traktorske prikolice in drugo...

**V ZALOGI VES GRADBENI MATERIAL ZA GRADNJO VAŠEGA HLEVA, DRUGIH GOSPODARSKIH POSLOPIJ ALI DRUŽINSKE HIŠE!**

**Ne pozabite! Pri Marku Slaviču dobite skoraj vse!**



Montaža, popravilo, prodaja gum in izdelava gumijastih izdelkov  
**LEONIDA HORVAT LETONJA**  
Murska Sobota  
Matije Gubca 13, tel.: (069) 22-338

Velika izbira avtoplaščev za osebna vozila, po naročilu za tovorna vozila in traktorje na enem mestu

**MICHELIN**  
**SEMPERIT**  
**SAVA**  
**KUHMO**  
**GOODYEAR**

Montaža pri nas kupljenih avtoplaščev za osebna vozila **BREZPLAČNA!**

**MOŽNOST PLAČILA Z 2 OZ. 3 ČEKI**

**V zalogi tudi vse vrste zračnic**

- popravilo vseh vrst avtoplaščev z materiali najboljših svetovnih proizvajalcev
- centriranje osebnih in tovornih avtogum
- montaža in centriranje gum za motorje
- strojna montaža tovornih in traktorskih gum vseh velikosti

**PRIDITE IN SE PREPRIČAJTE O KVALITETI IN KONKURENČNOSTI NAŠIH STORITEV IN PRODAJNIH CEN!**

**Delovni čas:**

od 7. do 16. ure  
vsako soboto od 7. do 12. ure



**POSEBNA  
PONUDBA!**

**GOSTIŠČE**  
**LOPERT**  
JOŽICA LOPERT  
DOKLEŽOVJE OB NAKLU 3  
TEL.: 069/41-605

**Pečenica (cela) + priloga 200 tolarjev**

**Domača klobasa (cela) + priloga 200 tolarjev**

**Krvavica + priloga 150 tolarjev**

**KRAČA suha kuhana + priloga 300 tolarjev**

**KRAČA sveža pečena + priloga 300 tolarjev**

*Za prilogo: zelje, slan krompir, ajdovi žganci z ocvirki*

**PROBAJTE TO NAREDIRI DOMA  
ZA TA DENAR!**

VABI VAS GOSTIŠČE LOPERT  
in vam želi dober tek!



**SGP POMGRAD d. o. o.**  
**PRODAJA NOVIH LOKALOV  
IN STANOVANJ**

**V RADENCIH:**

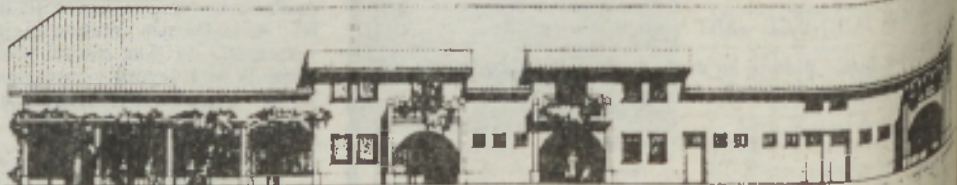
- zbiramo interesente za gradnjo lokalov (gostinstvo, trgovina, mirna obrt, pisarne) in stanovanj (garsonjere, eno- dvo- in trisobna stanovanja) v središču Radencev.

Začetek gradnje aprila 1993.

INFORMACIJE:



SGP POMGRAD - VISOKOGRADNJE  
KOMERCIJALNA SLUŽBA  
Tel.: 32 740, 21 685  
Telefaks: 32 244



# URADNE OBJAVE

URADNE OBJAVE  
Skupščine občine  
Murska Sobota

LETO XXIX

Murska Sobota, dne 18. marca 1993

Št.: 2

Odgovorni urednik:  
MARIJA MATJAŠEC

## VSEBINA

4. Odlok o proračunu občine Murska Sobota za leto 1993
5. Odlok o dopolnitvi odloka o Izvršnem svetu Skupščine občine in upravnih organih občine M. Sobota ter strokovni službi Skupščine občine M. Sobota.
6. Odlok o spremembi in dopolnitvi odloka o poslovnem času trgovskih in gostinskih obratov ter obrtnih delavnic na območju občine M. Sobota.
7. Odredba o javni razgrnitvi osnutka lokacijskega načrta za gradnjo vodovoda Puconci-Sebeborci
8. Sklep o določitvi višine letnih povračil za uporabo cest za kmetijske traktorje v občini Murska Sobota.
9. Ugotovitveni sklep
10. Sklep o prenehanju funkcije člana Izvršnega sveta.
11. Sklep o pobudi za oceno ustavnosti in zakonitosti odloka Skupščine občine Murska Sobota o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno gradnjo na področju zazidalnega načrta Černelavci.

4.

Na podlagi 3. in 14. člena Zakona o financiranju javne porabe (Ur. list RS, št. 48/90) in 4. člena Odloka o pristojnostih zborov Skupščine občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 9/90) je Skupščina občine Murska Sobota na sejah zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 4. 3. 1993 sprejela.

### ODLOK

#### O PRORAČUNU OBČINE MURSKA SOBOTA ZA LETO 1993

##### I. SPLOŠNE DOLOČBE

###### 1. člen

S proračunom občine Murska Sobota za leto 1993 (v nadaljevanju besedila: občinski proračun) se zagotavljajo sredstva za financiranje javne porabe v občini.

###### 2. člen

Skupni prihodki občinskega proračuna za leto 1993 v višini 1.444.365.000,00 SIT se razporedijo za

- tekoče obveznosti	901.993.000,00
- investicijske obveznosti	542.372.000,00

Izvršni svet občine v okviru obstoječih virov prihodkov med letom usklajuje postavke v bilanci prihodkov in odhodkov s splošnimi gibanji. Pregled prihodkov občinskega proračuna in njihova razporeditev sta zajeta v bilanci prihodkov in odhodkov, ki je sestavni del občinskega proračuna.

###### 3. člen

Od izvirnih prihodkov občinskega proračuna za leto 1993 se 0,25 % izloči na rezervni sklad občine Murska Sobota.

###### 4. člen

Uporabniki sredstev občinskega proračuna (v nadaljnjem besedilu: uporabniki) so dolžni uporabljati sredstva občinskega proračuna le za namene, ki so opredeljeni v bilanci odhodkov, ki je sestavni del tega proračuna.

###### 5. člen

Sredstva občinskega proračuna se med letom enakopravno in v skladu s potrebnimi delijo med vse nosilce oz. uporabnike do višine doseženih prihodkov, če z odlokom ali posebnim aktom skupščine občine ali njenega izvršnega sveta, oz. v pogodbi med skupščino občine in nosilcem oz. uporabnikom sredstev ni drugače določeno.

###### 6. člen

Kot sredstva za delo državnim organom (v nadaljnjem besedilu: organi) se zagotavljajo:

- sredstva za bruto osebne dohodke
- sredstva za prispevke delodajalca
- sredstva za druge osebne prejemke
- sredstva za materialne stroške
- sredstva za amortizacijo.

###### 7. člen

Sredstva za delovanje organov se med letom dodeljujejo praviloma enakomerno kot mesečne akontacije, vendar v odvisnosti od zapadlih obveznosti, ter ob upoštevanju likvidnostnega položaja občinskega proračuna.

###### 8. člen

Sredstva za osebne dohodke delavcev, se organom zagotavljajo mesečno glede na število delavcev in funkcionarjev, koeficiente za določanje osebnih dohodkov za posamezne skupine delovnih mest oz. funkcij, osnovno za obračun osebnih dohodkov, ki jo določi republiška vlada, dodatno obremenjenost oz. uspešnost in delovno dobo.

###### 9. člen

Sredstva za materialne stroške in amortizacijo se določijo v okviru možnega obsega proračuna pri čemer se v ta namen uporabljajo tudi lastni prihodki upravnih organov, ki jih ti zaračunavajo za opravljanje svojih storitev drugim in se vplačujejo direktno na račune upravnih organov.

Med te prihodke spadajo:

- Prihodki od opravljenih storitev komisije za vozniške izpite in prostovoljni prispevki pri porokah - Sekretariat za notranje zadeve
- Prihodki od storitev za opravljanje tehničnih prevzemov - Sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora
- Prihodki od geodetskih storitev - Geodetska uprava
- Prihodki od povprečnin ter stroškov postopka - Občinski sodnik za prekrške.

###### 10. člen

Ce se med letom spremeni delovno področje ali pristojnosti, obseg ali narava nalog, ter pogoji za njihovo izvajanje, se organom lahko sorazmerno poveča ali zmanjša tudi obseg sredstev za delo.

###### 11. člen

Organi kot uporabniki občinskega proračuna morajo izvrševati svoje naloge in skrbeti za financiranje dejavnosti, ki spadajo v njihov okvir, do višine sredstev, ki so jim za te namene odobrene v občinskem proračunu. Na račun občinskega proračuna ne smejo prevzemati nobenih obveznosti, ki bi presegla za ta namen določena proračunska sredstva.

###### 12. člen

Vsi drugi prihodki razen prihodkov iz 9. člena tega odloka, ki jih ustvarijo organi s svojo dejavnostjo, so prihodki občinskega proračuna.

###### 13. člen

Uporabniki so dolžni Odseku za finance v okviru sekretariata za občo upravo občine (v nadaljnjem besedilu: Odsek za finance) predložiti predračune in finančne načrte za leto 1993 in zaključne račune za leto 1992 najpozneje do 31. marca 1993.

###### 14. člen

Za zakonito in smotrno uporabo sredstev, ki so organu odobrena v občinskem proračunu je odgovoren predstojnik kot odredbodajalec. Poleg predstojnika je za zakonito uporabo sredstev občinskega proračuna odgovoren tudi vodja odseka za finance.

###### 15. člen

Izvršni svet je poblaščen da odloča:

1. O prenosu sredstev med posameznimi nameni občinskega proračuna določenim v bilanci odhodkov.
  2. O uporabi sredstev tekoče proračunske rezerve.
  3. O uporabi sredstev rezerv za namene iz 2. in 3. točke 31. člena Zakona o financiranju javne porabe.
  4. O odpisu neizterljivih prispevkov ter drugih obveznosti, ki so prihodek občinskega proračuna.
- Sredstva tekoče proračunske rezerve se bodo dodeljevala:
- za naloge za katere v proračunu niso zagotovljena sredstva in, ki po svoji vsebini sodijo v javno porabo na ravni občine
  - za naloge, za katere v proračunu niso zagotovljena sredstva v zadostnem obsegu.

###### 16. člen

Odsek za finance je pooblaščen, da opravlja nadzor:

- nad finančnim, materialnim in računovodskim poslovanjem uporabnikov po namenu, obsegu in dinamiki porabe
- nad financiranjem investicij, za katere se sredstva delno ali v celoti zagotavljajo v občinskem proračunu.

Odsek za finance poroča o ugotovitvah po prvem odstavku tega člena izvršnemu svetu.

###### 17. člen

Odsek za finance je pristojen, da:

- opravlja med letom preračunavanja, ki so potrebna zaradi sprememb števila zaposlenih pri uporabnikih
- odloča o začasni uporabi sredstev rezerv za premoščanje likvidnostnih težav proračuna

proračuna  
 - na podlagi sklepa Izvršnega sveta dodeljuje organu sredstva za usklajevanje osebnih dohodkov delavcev  
 - daje soglasje k pogodbam za financiranje investicijskih objektov in opreme večje vrednosti od 1.000.000,00 SIT. Pogodbe, ki so brez tega soglasja, ki je vezano na tekočo likvidnostno možnost proračuna, so nične.  
 Odsek za finance poroča o odločitvah iz prvega odstavka tega člena izvršnemu svetu.

18. člen

Za izvrševanje proračuna je odgovoren Izvršni svet.

19. člen

Nosilci sredstev proračuna po namenih iz posebnega dela proračuna - bilance odhodkov proračuna so opredeljeni v skladu z namenom porabe sredstev in so naslednji: predsedstvo SO, izvršni svet SO, strokovne službe SO in IS, sekretariat za družbene dejavnosti, sekretariat za gospodarstvo, sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora, sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo, sekretariat za občo upravo, sekretariat za notranje zadeve, sekretariat za obrambo in geodetska uprava.

20. člen

Sredstva posebnega dela občinskega proračuna - bilance odhodkov proračuna za izgradnjo lokalnih cest, lokalnega vodovodnega omrežja in komunalnih objektov v krajevnih skupnostih se delijo v razmerju:

- 75 % sredstev vsem krajevnim skupnostim v občini po naslednjem kriteriju:
    - 60 % sredstev po številu prebivalcev v krajevnih skupnostih
    - 40 % sredstev po številu naselij v krajevnih skupnostih
  - 25 % za prioritete programe manj razvitih krajevnih skupnosti.
- Sredstva iz prejšnjega odstavka se do končnega koriščenja za navedeni namen vežejo pri banki, s čimer se ohranja njihova realna vrednost.

21. člen

Krajevna skupnost na katere območju se gradi občinska cesta mora z lastnimi sredstvi zagotoviti delež, ki ga dogovori s izvršnim svetom skupščine občine vendar najmanj 5 % predračunske vrednosti investicije.

Pri investicijah v primarno-komunalno omrežje in primarno vodovodno omrežje mora krajevna skupnost na območju katere se to izgrajuje zagotoviti lastno udeležbo v skladu z izhodišči, ki jih v ta namen sprejme izvršni svet Skupščine občine.

Krajevna skupnost je upravičena do sofinanciranja izgradnje lokalnih cest, v kolikor sama zagotovi najmanj 70 % del sredstev po predračunski vrednosti. Tovrstno sofinanciranje je vezano na možnosti proračuna v okviru nerazporejenih sredstev na posameznih segmentih odhodkov, ki zajemajo investicije v gospodarski infrastrukturi in ceste.

22. člen

Izvršni svet lahko ustavi porabo sredstev proračuna posameznim uporabnikom proračuna, če ugotovi, da se sredstva ne uporabljajo za namen za katere so bila odobrena v skladu s 4. členom tega odloka.

II. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

23. člen

Finančno računovodska opravila za vse krajevne skupnosti razen za mestne krajevne skupnosti se tudi za leto 1993 vodijo v okviru Odseka za finance občine. Delavci krajevnih uradov opravljajo tudi za krajevne skupnosti administrativna opravila in tekoče finančne transakcije. Krajevne skupnosti se lahko odločijo, da še naprej vodijo finančno računovodske posle samostojno, za kar pa se ne zagotavljajo dodatna sredstva v proračunu.

24. člen

Krajevne skupnosti lahko z namenom ohranitve realne vrednosti sredstev tekoča neporabljena sredstva krajevnega samopriskpevka in druge lastne prihodke združujejo na posebnem depozitnem računu pri Sekretariatu za občo upravo. Združitev tovrstnih sredstev bo potekala po posebni pogodbi.

25. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Uradnih objavah Skupščine občine Murska Sobota, uporablja pa se od 1. 1. 1993 dalje.

Številka: 401-2/93-1  
 Datum: 4. 3. 1993

PREDSEDNIK  
 SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA  
 ANDREJ GERENČER, dipl. oec. l.r.

PLAN PRIHODKOV PRORAČUNA OBČINE MURSKA SOBOTA 1993

Zap. št.	OPIS	Plan 1993
1	2	3
	<b>I. IZVIRNI PRIHODKI</b>	<b>931.309.000,00</b>
1.11.	Prihodki od davkov prav. in fizičnih oseb od prom. storitev	864.904.000,00
1.1.1.	Davek od dobička	-
1.1.2.	Davek na izplačane osebne dohodke	-
1.1.3.	Dohodnina	857.284.000,00
1.1.4.	Davek na promet nepremičnin	5.200.000,00
1.1.5.	Drugi davki od prometa proizvodov in storitev	2.420.000,00
1.2.	Prispevki iz naslova prispevkov za socialno varnost	-
1.2.1.	Zdravstveni prispevki - občinski (I-III)	-

Zap. št.	OPIS	Plan 1993
1.3.3.	Davek na dobiček od iger na srečo	2.207.000,00
1.3.4.	Posebni prometni davek od prometa motornih vozil	2.548.000,00
1.3.5.	Drugi občinski davki	-
1.3.6.	Sodne takse	-
1.3.7.	Upravne takse	46.435.000,00
1.3.8.	Komunalne takse	-
1.3.9.	Denarne kazni	15.215.000,00
	<b>II. DRUGI PRIHODKI PRORAČUNA</b>	<b>55.150.000,00</b>
2.1.	Turistične takse	18.000.000,00
2.2.	Pristojbine za uporabo stavbnega zemljišča	16.250.000,00
2.3.	Odškodnine za spremembo namembnosti	16.000.000,00
2.4.	Odškodnine za izkoriščanje rudnin	4.000.000,00
2.5.	Uporaba zaklonišč in drugi prihodki	900.000,00
	<b>III. REPUBLIŠKA DOPOLNILNA SREDSTVA</b>	<b>457.906.000,00</b>
3.1.	Finančna izravnava	457.906.000,00
	<b>SKUPAJ PRIHODKI</b>	<b>1.444.365.000,00</b>

PLAN ODHODKOV PRORAČUNA OBČINE MURSKA SOBOTA 1993

Zap. št.	OPIS	Plan 1993
1	2	3
	<b>I. SREDSTVA ZA DELO DRŽAVNIH ORGANOV IN ZAVODOV</b>	
01.	Sredstva za delo državnih organov	306.641.000,00
01.01.	Sredstva za delo upravnih organov	247.615.000,00
01.01.1.	Bruto plače delavcev in funkcionarjev	176.841.000,00
01.01.2.	Prispevki za plače delavcev in funkcionarjev	42.025.000,00
01.01.3.	Materialni stroški za delo upravnih organov	12.174.000,00
01.01.4.	Sredstva za nagrade neprofesionalnih funkcionarjev	1.250.000,00
01.01.5.	Sredstva za amortizacijo osnovnih sredstev upravnih organov	15.325.000,00
01.02.	Sredstva za delo drugih upravnih organov	53.698.000,00
01.02.1.	Sredstva za delo sodnika za prekrške	16.183.000,00
01.02.2.	Sredstva za delo občinskega javnega pravobranilca	4.057.000,00
01.02.3.	Sredstva za delo inšpekcijskih služb	33.458.000,00
01.03.	Drugi stroški na področju državne uprave	5.328.000,00
01.03.1.	Sredstva za vzdrževanje objektov policije	1.000.000,00
01.03.2.	Stroški reprezentance	850.000,00
01.03.3.	Stroški uradnih objav	1.360.000,00
01.03.4.	Drugi skupni stroški	2.118.000,00
02.	Sredstva za delo zavodov	284.333.000,00
02.01.	Sredstva za plače in skupno porabo osnovnih šol	8.280.000,00
02.02.	Materialni stroški osnovnih šol	89.908.000,00
02.03.	Sredstva za pokrivanje obveznosti iz leta 1992	-
02.04.	Sredstva za plače in skupno porabo vrtcev	172.900.000,00
02.05.	Materialni stroški vrtcev	5.048.000,00
02.06.	Sredstva za plače centra za socialno delo	6.148.000,00
02.07.	Materialni stroški centra za socialno delo	2.049.000,00
	<b>SKUPAJ sredstva za delo državnih organov in zavodov</b>	<b>590.974.000,00</b>
	<b>II. TRANSFERJI, DOTACIJE, SUBVENCIJE</b>	
03.	Socialni transferji	75.093.000,00
03.01.	Priznavalnine borcem	-
03.02.	Kadrovske oskrbnine	-
03.03.	Ref. oskrb. stroškov v socialnih ustanovah	55.000.000,00
03.04.	Začasne in enkratne denarne pomoči socialno ogroženih	2.944.000,00
03.05.	Sofinanciranje tedna starejših občanov	738.000,00
03.06.	Stroški skrbništva, pogrebni stroški socialno ogroženih	1.535.000,00
03.07.	Subvencije za stanarine	5.400.000,00
03.08.	Sredstva za refundacijo nege, boleznine, potni stroški	-
03.09.	Sredstva za mrliške ogleda	1.176.000,00
03.10.	Javna dela	1.000.000,00
03.11.	Zdravstveni prispevek za občane brez lastnih virov	7.300.000,00
04.	Dotacije	50.575.000,00
04.01.	Sredstva za delo ZKO	5.058.000,00
04.02.	Sredstva za delo Glasbene šole	283.000,00
04.03.	Sredstva za delo Ljudske univerze	1.687.000,00
04.04.	Sredstva za delo Športne zveze	12.417.000,00
04.05.	Sredstva za delo ZOTK	2.052.000,00
04.06.	Sredstva za delo Rdečega križa	1.168.000,00
04.07.	Sredstva za delo Aerokluba M. Sobota	1.494.000,00
04.08.	Sredstva za delo Pokrajinske in študijske knjižnice	21.835.000,00
04.09.	Sredstva za informiranje	1.000.000,00
04.10.	Turistična zveza	2.000.000,00
04.11.	Društva in organizacije	2.000.000,00
05.	Drugi skupni stroški na področju družbenih dejavnosti	1.581.000,00
05.01.	Prevozi šolskih otrok	62.569.000,00
05.02.	Sofinanciranje letovanja otrok	37.169.000,00
05.03.	Stroški vzgoje v času bolnišničnega zdravljenja	522.000,00
05.04.	Stroški učnih ekskurzij in drugo	36.000,00

05.07.	Skupni stroški na področju telesne kulture	2.475.000,00
05.08.	Kadrovske izdatke	1.593.000,00
05.09.	Sofinanciranje pedagoškega dela v Domu učencev	
05.10.	Sofinanciranje razvojnih nalog	5.000.000,00
05.11.	Sredstva za nakup igrač v vrtcih	1.426.000,00
05.12.	Sredstva za kulturne potrebe	10.989.000,00
05.13.	Pokrivanje stroškov dela RUVZ M. Sobota	
06.	Subvencije in intervencije v gospodarstvu	12.922.000,00
06.01.	Sredstva za pospeševanje proizvodnje hrane	7.922.000,00
06.02.	Sredstva za pospeševanje obrti in podjetništva	5.000.000,00
	<b>SKUPAJ transferji, dotacije, subvencije</b>	<b>201.159.000,00</b>

<b>III. DRUGE JAVNE POTREBE IN REZERVE</b>		
07.	Sredstva za druge javne potrebe	104.487.000,00
07.01.	Sredstva za požarno varnost	13.145.000,00
07.02.	Sredstva za potrebe obrambe	6.424.000,00
07.03.	Financiranje političnih strank	6.888.000,00
07.04.	Financiranje delovanja krajevnih skupnosti	8.850.000,00
07.05.	Stroški občinskega praznika	344.000,00
07.06.	Stroški geodetskih meritev v k.o.	5.355.000,00
07.07.	Stroški urejanja prostora	2.405.000,00
07.08.	Stroški prostorskega planiranja	918.000,00
07.09.1.	Stroški Pokrajinskega arhiva	197.000,00
07.09.2.	Stroški za varstvo naravne in kulturne dediščine	290.000,00
07.10.	Vzgoja in varnost v cestnem prometu	174.000,00
07.11.	Sofinanciranje stroškov javne razsvetljave	10.883.000,00
07.12.	Stroški raziskave pitne vode	
07.13.	Stroški urejanja kmetijskih zemljišč	20.000.000,00
07.14.	Sredstva za dejavnost ZZB NOV	443.000,00
07.15.	Namenska sredstva – turistična taksa	18.000.000,00
07.16.	Sredstva za informatiko na področju varstva okolja	2.000.000,00
07.17.	Druge javna poraba – javna prireditve in drugo	7.865.000,00
07.18.	Vzdrževanje zaklonišč	61.000,00
07.19.	Manipulativni stroški	245.000,00
08.	Sredstva rezerv	5.373.000,00
08.01.	Tekoča proračunska rezerva	1.873.000,00
08.01.01.	Dodatna sredstva za potrebe OGZ	1.000.000,00
08.01.02.	Nerazporejena sredstva	873.000,00
08.02.	Stalna proračunska rezerva	3.500.000,00
08.02.01.	Namenska sredstva za odpravo posledic po suši	
	<b>SKUPAJ drugi odhodki in rezerve</b>	<b>109.860.000,00</b>
	<b>SKUPAJ TEKOČI ODHODKI</b>	<b>901.993.000,00</b>

<b>IV. INVESTICIJSKI ODHODKI</b>		
09.	Investicije v gospodarski infrastrukturi	358.221.000,00
09.01.	Izgradnja primarnih komunalnih objektov	91.039.000,00
09.01.1.	Vodooskrba	34.639.000,00
09.01.2.	Objekti za odvajanje, čiščenje odplak	11.400.000,00
09.01.3.	Sofinanciranje prioritarnih programov KS	25.000.000,00
09.01.4.	Sofinanciranje drugih objektov komunale	10.000.000,00
09.01.5.	Sofinanciranje programa SSZ	10.000.000,00
09.02.	Izgradnja in obnova lokalnih cest	225.182.000,00
09.02.1.	Dokončanje začetih del v letu 1992	126.000.000,00
09.02.2.	Asfaltna prevleka	
09.02.3.	Obnova L cest	113.120.000,00
09.02.4.	Vzdrževanje L cest	2.000.000,00
09.02.5.	Tehnična dokumentacija za izgradnjo cest in nadzor	1.000.000,00
09.02.6.	Ostali stroški na področju izgradnje cest	3.000.000,00
09.02.7.	Sofinanciranje krajevnih cest	10.062.000,00
09.03.	Sofinanciranje vlaganj v infrastrukturo na področju KS	12.000.000,00
10.	Investicije na področju družbenih dejavnosti	166.312.000,00
10.01.	Investicije v osnovnošolske objekte	97.000.000,00
10.02.	Investicije v objekte vrtcev	11.500.000,00
10.03.	Investicije na področju zdravstva	7.318.000,00
10.04.	Investicije na področju telesne kulture	17.940.000,00
10.05.	Investicije na področju kulture	32.554.000,00
11.	Vzdrževanje komunalnih objektov	12.549.000,00
11.01.	Vzdrževanje mestnih ulic	7.120.000,00
11.02.	Ureditev zelenih površin v mestu	3.146.000,00
11.03.	Vzdrževanje kopalnic	
11.04.	Investicijsko vzdrževanje v mestu in krajevnih središčih	1.210.000,00
11.05.	Vzdrževanje zelenih površin ob gradovih zunaj mesta	493.000,00
11.06.	Vzdrževanje zelenih površin v KS	380.000,00
11.07.	Druga vzdrževalna dela na komunalnih objektih	200.000,00
12.	Sredstva na področju ekologije	5.290.000,00
12.01.	Voda	1.000.000,00
12.02.	Hrup	1.000.000,00
12.03.	Divja odlagališča	3.000.000,00
12.04.	Vzgojnoizobraževalna dejavnost	290.000,00
	<b>SKUPAJ investicijski odhodki</b>	<b>542.372.000,00</b>
	<b>SKUPAJ VSI ODHODKI PRORAČUNA PO ODLOKU</b>	<b>1.444.365.000,00</b>

Skupščina M. Sobota, dne 4. marca 1993  
 SRS, št. 24/79, 12/82, 39/85, 31/87 in 18/88) in 4. člena Odloka o prostornosti zborov Skupščine občine M. Sobota (Ur. objave, št. 9/90 in 22/91) in Skupščina M. Sobota na seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Druženopolitičnega zbora, dne 4. marca 1993 sprejela

**ODLOK**

**o dopolnitvi odloka o Izvršnem svetu Skupščine M. Sobota in o upravnih organih občine M. Sobota ter strokovni službi Skupščine občine M. Sobota.**

**1. člen**

V 60. členu Odloka o Izvršnem svetu SO M. Sobota in o upravnih organih občine M. Sobota ter strokovni službi SO M. Sobota (Ur. objave, št. 18/86, 21/89, 3/92 in 10/92) se za 4. alineo doda nova 5. alinea, ki se glasi:  
 – za opravljanje organizacijskih in strokovnih nalog, ki se nanašajo na urejanje naselij in drugih posegov v prostor, se v Sekretariatu za varstvo okolja in urejanje prostora organizira upravna organizacija za urbanistično načrtovanje.

**2. člen**

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Uradnih objavah.  
 Številka: 021-2/93-1  
 V M. Soboti, dne 4. marca 1993

Predsednik  
 Skupščine občine M. Sobota  
 Andrej GERENČER, dipl. oec., l. r.

**6.**

Na podlagi 44. člena Zakona o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 14/90) in 4. člena Odloka o pristojnosti zborov Skupščine občine M. Sobota (Ur. objave, št. 9/90 in 22/91) je Skupščina občine M. Sobota, na seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in druženopolitičnega zbora dne 4. 3. 1993 sprejela

**ODLOK**

**o spremembi in dopolnitvi odloka o poslovnem času trgovskih in gostinskih obratov ter obrtnih delavnic na območju občine Murska Sobota**

**1. člen**

Spremenita in dopolnita se 11. in 12. člen Odloka o poslovnem času trgovskih in gostinskih obratov ter obrtnih delavnic na območju občine M. Sobota (Ur. objave št. 9/1975) tako, da se glasila:  
 Z denarno kaznijo od 1.000,00 do 30.000,00 SIT se kaznuje za prekršek pravna oseba ter samostojni obrtnik in gostinec:

1. Če ne določi poslovnega časa v skladu s tem odlokom
2. Če poslovnega časa ali njegove spremembe ne prihlasi pristojnemu organu
3. Če ima obrat odprt v nasprotju z določili tega odloka
4. Če brez upravičenega razloga začasno zapre obrat brez ustreznega dovoljenja ali priglasitve, ali če na vidnem mestu ne objavi podatke o tem, da je obrat zaprt.

Z denarno kaznijo od 500,00 do 2.500,00 SIT se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek z prvega odstavka tega člena.

**2. člen**

Spremeni in dopolni se 13. člen Odloka o poslovnem času trgovskih in gostinskih obratov ter obrtnih delavnic na območju občine M. Sobota (Ur. objave št. 9/1975) tako, da se glasi:

Z denarno kaznijo 5.000,00 SIT se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni obrtnik, ki nima izobesnega poslovnega časa po 5. členu tega odloka.  
 Z denarno kaznijo 1.000,00 SIT se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.  
 Denarno kazen izterja takoj na kraju tržni inšpektor.

**3. člen**

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.  
 Številka: 152-1/93-1  
 Datum: 4. 3. 1993

Predsednik SO:  
 Andrej GERENČER, dipl. oec., l. r.

**7.**

Na podlagi 37. člena Zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS, št. 18/84, 37/85, 29/86 in 26/90) ter 219. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 20/80, 36/81, 11/84 in 4/86), je Izvršni svet SO Murska Sobota na seji, dne 03. 03. 1993, sprejel

**ODREDBO**

**o javni razgrnitvi osnutka lokacijskega načrta za gradnjo vodovoda Puconci – Sebeborci**

**I.**

Javno se razgrne osnutek lokacijskega načrta za gradnjo primarnega vodovoda Puconci – Sebeborci, ki ga je pod št. 14/92 – LN/MS, oktobra 1992 izdelal Zavod za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti.

II.  
Osnutek lokacijskega načrta se razgrne v izlozbi zgradbe SO Murska Sobota (Slovenska ulica) ter na sedežih KU Puconci in Martjanci.  
Javna razgrnitev traja 30 dni od dneva objave v Uradnih objavah pomurskih občin.  
V tem času bo po potrebi organizirana javna razprava. Kraj in čas razprave bo določen naknadno.

### III.

V času javne razgrnitve lahko dajo občani, organi, organizacije in skupnosti pisne pripombe k osnutku lokacijskega načrta Sekretariatu za varstvo okolja in urejanje prostora občine Murska Sobota ali Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, Št. Rozmana ul. št. 5.

Številka: 352-1/93-4

Murska Sobota, dne 3/3-1993

Predsednik  
Izvršnega sveta SO Murska Sobota  
Ivan Obal, dipl. oec., l.r.

### 8.

Na podlagi 4. odstavka 12. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev IX. do LXXXIX. k Ustavi SR Slovenije (Ur. list SRS št. 32/89) in 40. člena zakona o cestah (Ur. list SRS št. 2/88) ter 15. člena odloka o nerazvrščenih prometnih površinah v občini Murska Sobota (Ur. objave pomurskih občin št. 25/85) je Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota na seji dne 16. februarja 1993 sprejel

### SKLEP

o določitvi višine letnih povračil za uporabo cest za kmetijske traktorje v občini Murska Sobota

#### 1. člen

Uporabniki cest plačujejo za kmetijske traktorje letna povračila - za dobo 12 mesecev - za uporabo cest glede na moč motorja v naslednjih višinah:

- do 18 kW	(do 25 KM)	1.480,00 SIT
- nad 18 kW do 28 kW	(od 26 do 40 KM)	2.220,00 SIT
- nad 28 kW do 46 kW	(od 41 do 63 KM)	2.740,00 SIT
- nad 46 kW do 60 kW	(od 64 do 82 KM)	3.300,00 SIT
- nad 60 kW	(nad 82 KM)	3.940,00 SIT

#### 2. člen

Sredstva povračil iz 1. člena tega sklepa zbirajo krajevne skupnosti. Za zbiranje oziroma izterjavo pristojbin so odgovorni Sveti krajevnih skupnosti.

#### 3. člen

Sredstva pridobljena iz povračil za uporabo cest za kmetijske traktorje so dohodek krajevnih skupnosti in se uporabljajo za redno vzdrževanje in varstvo cest, ki so v upravljanju krajevnih skupnosti.

Vsak lastnik traktorja je dolžan v skladu z Zakonom o cestah predpisano povračilo za uporabo cest plačati. V kolikor ne plača v določenem roku, se ga izterja po veljavnih predpisih.

#### 4. člen

Višina povračil se med letom usklajuje s sklepom Izvršnega sveta v skladu z dvigom pristojbin za ostala motorna vozila.

#### 5. člen

Ta sklep začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah.

Številka: 385-1/93-5

M. Sobota, dne 16. 2. 1993

Predsednik  
Izvršnega sveta:  
Ivan Obal, dipl. oec., l.r.

### 9.

Na osnovi 208. člena Statuta občine M. Sobota (Uradne objave, št. 12/80, 36/81, 11/84 in 4/86), 7. člena Odloka o pristojnostih zborov Skupščine občine M. Sobota (Uradne objave, št. 9/90 in 22/91) in 22. člena Poslovnika Skupščine občine M. Sobota (Uradne objave, št. 2/92) je Skupščina občine M. Sobota na skupni seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Druženopolitičnega zbora, dne 4. marca 1993 sprejela naslednji

### UGOTOVITVENI SKLEP

#### I.

Skupščina občine Murska Sobota ugotavlja, da je Ivan OBAL, diplomirani ekonomist, iz Murske Sobotice, Staneta Rozmana 2, odstopil s funkcije predsednika Izvršnega sveta Skupščine občine M. Sobota, zato mu z 8. marcem 1993 preneha funkcija predsednika izvršnega sveta.

#### II.

Odstop predsednika izvršnega sveta ima za posledico odstop celotnega izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota.

#### III.

Izvršni svet opravlja svoje naloge do izvolitve novega izvršnega sveta. Delo izvršnega sveta vodi do izvolitve novega izvršnega sveta Janko FLAŠ, podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota. V njegovi odsotnosti ga nadomešča Brigita BAVČAR, podpredsednica izvršnega sveta.

IV.  
Ta sklep začne veljati 8. marca 1993. Sklep se objavi v Uradnih objavah.  
Številka: 126-2/93-1  
V M. Soboti, dne 4. 3. 1993

Predsednik  
Skupščine občine M. Sobota  
Andrej GERENČER, l. r.

### 10.

Na osnovi 7. člena Odloka o pristojnostih zborov Skupščine občine Murska Sobota (Uradne objave, št. 9/90 in 22/91) je Skupščina občine Murska Sobota na skupni seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Druženopolitičnega zbora, dne 4. 3. 1993 sprejela

### SKLEP

#### 1.

Skupščina občine Murska Sobota ugotavlja, da je Dragu ŠIFTARJU, ekonomistu, iz Murske Sobotice, Aškerčeva 5 z 23. decembrom 1992 prenehala funkcija člana Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota in funkcija sekretarja Sekretariata za obč. upravo.

#### II.

Ta sklep se objavi v Uradnih objavah.

Številka: 126-1/93-1

V M. Soboti dne 4. 3. 1993

Predsednik  
Skupščine občine M. Sobota  
Andrej GERENČER, dipl. oec., l. r.

#### II.

### SKLEP

Ustavno sodišče je na seji dne 14/1-1993 obravnavalo pobudo Karla Lončarja in drugih občanov iz Černelavcev in

sklenilo:

Ustavno sodišče ne sprejme pobude in ne začne postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti odloka Skupščine občine Murska Sobota o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno graditev na področju zazidalnega načrta Černelavci (Uradne objave pomurskih občin, št. 22/78 in 13/79).

Obrazložitev

Vlagatelji pobude so predlagali oceno ustavnosti in zakonitosti v izreku tega sklepa navedenega občinskega odloka, njegovo razveljavitev in vzpostavitev lastninske pravice na nezazidalnih zemljiščih.

Skupščina občine Murska Sobota je sprejela izpodbijani odlok in njegove spremembe ter dopolnitve še na podlagi 3. člena in drugih členov zakona o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno graditev (Uradni list SRS, št. 19/76), ki je prenehal veljati z uveljavitvijo zakona o stavbnih zemljiščih (Uradni list SRS, št. 18/84, 32/85 in 33/89). Gledajoč prejšnjih lastnikov zemljišč, ki so jim bila podružbljena z izpodbijanim odlokom o prenehanju lastninske pravice kakor tudi glede prejšnjih lastnikov drugih zemljišč, podružbljenih z odloki drugih občin o prenehanju lastninske pravice, sprejetih na podlagi zakona o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno graditev, sedaj veljavni zakon o stavbnih zemljiščih v prvem odstavku 64. člena izrecno določa, da se določbe tega zakona uporabljajo tudi za prejšnje lastnike gradbenih oziroma stavbnih zemljišč, ki so postala družbena lastnina, če pravice uživanja oziroma uporabe zemljišča ali prednostne pravice uporabe zemljišča za graditev niso izgubili oziroma je niso uresničili na podlagi predpisov, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona.

Z odločbo št. U-I-105/91-18 z dne 23/4-1992 pa je Ustavno sodišče Republike Slovenije določbe 9. do 28. člena zakona o stavbnih zemljiščih razveljavilo kot nasprotne 33. in 69. členu ustave Republike Slovenije, obenem pa je odločilo, da ima njegova odločba pravni učinek po 414. členu ustave iz leta 1974 in učinek po 415. členu iste ustave na posamične pravne akte, ki so postali dokončni ali pravnomočni po 20/2-1991.

V zvezi s pravnimi učinki razveljavitve navedenih zakonskih določb je v obrazložitvi citirane odločbe ustavnega sodišča navedeno: »Ustavno sodišče lahko po 161. členu ustave zakon le razveljavi. Razveljavitev učinkuje za naprej. Ker razveljavitev učinkuje le za naprej, je sodišče odredilo uporabo 414. člena prejšnje ustave. V skladu s tem se občinski odloki o prenehanju lastninske pravice, izdani na podlagi razveljavljenih določb zakona, ne smejo več uporabljati, ker po objavi odločbe ustavnega sodišča niso več v skladu z zakonom in ustavo.«

Ustavno sodišče ugotavlja, da navedene pravne posledice (prepoved uporabe) veljajo tudi za izpodbijani občinski odlok ter odloke drugih občin o prenehanju lastninske pravice, sprejete na podlagi prejšnjega zakona o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno graditev, zato njihovo izrecno razveljavljanje ne bi bilo smiselno in ni potrebno. Odprava izpodbijanega odloka pa tudi ne pride v poštev, saj je bil vse do razveljavitve členov 9 do 28 zakona o stavbnih zemljiščih zakonit, po tej razveljavitvi pa tako in tako nikakršen odvzem pravice uporabe nekdanjim lastnikom ni več mogoč, ker bi bil nezakonit. Prav tako ne bi bila možna vrnitev lastninske pravice nekdanjim lastnikom z morebitno odpravo takih odlokov, saj jim lahko lastninsko pravico vrne oziroma ponovno vzpostavi le zakon.

Ta sklep je ustavno sodišče sprejelo na podlagi 7. člena ustavnega zakona za izvedbo ustave in 15. člena zakona o postopku pred Ustavnim sodiščem SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 39/74 in 28/76).

Štev.: U-I-141/92-5

Datum: 14/1-1993

Predsednik  
dr. Peter Jambreč, l. r.

televizijski spored od 19. do 25. marca

25 MAREC CETRTREK

TV SLOVENIJA 1

10.25 Zgodbe iz školice - 11.10 Evrojaz, danski film - 11.10 Poročila - 13.55 Sova - 15.20 Benač...

HTV 1

8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Poročilo, kaj mi poveš - 12.00 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

24 MAREC SREDA

TV SLOVENIJA 1

10.20 Ovsar Hobo - 10.45 Sprehodi po staro Ljubljano - 11.10 Marie Curie, franc. nadaljevanje...

HTV 1

8.00 Poročila - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Marijana, risanka - 12.01 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

23 MAREC TOREK

TV SLOVENIJA 1

9.35 Ovsar Hobo - 10.00 3/4 ure - 10.45 Slovenski magazin - 11.15 Poročanje po šolski slovesnosti...

HTV 1

10.10 Tv-avtomatizacija - 10.40 Sedma steza - 11.00 Tuje, nadaljevanje - 12.00 Božičnica - 13.00 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

22 MAREC PONEDELJEK

TV SLOVENIJA 1

11.05 O'Car Haho, amer. nanizanka - 11.30 Forum - 12.00 Podirni-dobim - 12.30 Dvnašči ansambli...

HTV 1

8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Majhen svet - 12.00 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

21 MAREC NEDELJA

TV SLOVENIJA 1

8.15 Živ žav - 10.05 Huckleberry Finn in prijatelji - 10.30 Televizijska konferenca - 11.30 Obzorja duha...

HTV 1

8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Za vse? - 12.00 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

20 MAREC SOBOTA

TV SLOVENIJA 1

9.45 Računalni Taček - 10.00 Erasmus in pite-pub, otroška nadaljevanje - 10.45 Tok tok - 11.10 Ode, sin in ljubica, ameriški film - 13.00 Poročila...

HTV 1

8.10 Poročila - 8.15 Slika na sliko - 9.00 Dobro jutro - 11.30 Risani film - 12.00 Poročila - 12.05 Ostanj in divljini...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

19 MAREC PETEK

TV SLOVENIJA 1

11.50 Ovsar Hobo, amer. nanizanka - 12.15 Videoopon - 13.00 Poročila - 14.45 Sova - 17.00 Dnevnik...

HTV 1

8.50 Zgodbe iz školice - 9.55 SP v alpskem smučanju - 11.00 Poročila - 11.05 Šolski program - 12.00 Mladinska reportaža - 12.55 Šolom, 2. tek...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

18 MAREC ČETRTREK

TV SLOVENIJA 1

8.50 Zgodbe iz školice - 9.55 SP v alpskem smučanju - 11.00 Poročila - 11.05 Šolski program - 12.00 Mladinska reportaža - 12.55 Šolom, 2. tek...

HTV 1

8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Hrvatske zgodbe in novele - 12.00 Poročila...

TV MADŽARSKA

5.40 Dobro jutro, Madžarska, magazin - 8.35 Čez dan - 9.00 Peklenški raj, serija - 10.00 Klinika, pona...

RTL

RTL

RTL

RTL

RTL

RTL

RTL







V 59. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, tast in dedi

### Matija Raduha

iz Lipe

Ob boleči in prerani izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, vsem prijateljem in znancem, sodelavcem Bisk. Montaža, posebna zahvala dr. Štefanu Horvatu, internemu oddelku PIN, zahvala bolnišnici, vzdrževanju, dializi, pralnici, iskrena hvala dobrim sosedom, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, izrekli pisno ali ustna sožalja, darovali vence, cvetje, za sv. maše in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govorniku Štefanu Zadravcu za ganljive besede.

Žalujoci: žena Ana, sinova Milan in Matko z ženo Zdenko ter vnuka Sabina in Aleš



Žalosten in boleč je spomin na 17. marec, ko nas je pred letom dni za vedno in brez besed zapustila naša draga žena, mama, babica in prababica

### Gizela Hajdič

iz Vidonec

Hvala vsem, ki se ustavljate ob njenem grobu, ga krasite s cvetjem in prižigate sveče ali se vsaj z lepo besedo spomnite nanjo, na njeno dobro srce in pridne roke. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Žalujoci vsi njeni



### ZAHVALA

V 66. letu starosti nas je po težki bolezni zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in pradedek

### Ivan Gomboc

iz Sodišinec

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste našega očeta v tako velikem številu pospremili k zadnjemu počitku, darovali cvetje, vence in za svete maše. Hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku Pišteku, borcem in patronažni sestri za nego na domu. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Žalujoci vsi njegovi



Bil si junaški v tvojem trpljenju. Tihu in mirna bila tvoja je pot, brez slovesa bil je tvoj odhod. Ostala nam je bolečina in nate boleč spomin.

### ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka, brata in ujca

### Geze Šandorja

iz Rihtarovec

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, sosedom in dobri prijateljem, ki so darovali vence, cvetje in nam izrekli sožalje. Posebna hvala dr. Pankrščiču, medicinski sestri Sonji iz Zdravstvenega doma Radenci, dr. Horvatu in dr. Mikuliču iz Splošne bolnišnice Rakičan, gospodu duhovniku Ernišu, pevcem za odpete žalostinke in govorniku g. Majnu ob odprtem grobu.

Žalujoci vsi njegovi



### V SPOMIN

10. marca mineva pet let, odkar nas je zapustila naša draga

### Dora Rozalija

iz Središča

Iskrena hvala vsem, ki se je še spominjate, postojite ob njenem preranem grobu, ji prinašate cvetje in prižigate sveče.

Vsi njeni najdražji



### ZAHVALA

Dom je prazen, dom je tih, tebe ljubi oče ni, da bi skupaj še bili...

V 73. letu starosti nas je po kratki bolezni zapustil naš dragi oče, tast in stari oče

### Rudolf Novak

iz Lončarovec

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, dobrih sovaščanom, prijateljem in znancem, ki so nam pomagali v težkih trenutkih, darovali vence in cvetje in nam izrekli sožalje ter dragega očeta pospremili na zadnji poti. Posebna hvala g. duhovniku za pogrebni obred in pevcem žalostink. Zahvala tudi osebju internega oddelka bolnice Rakičan, ki si je prizadevalo za njegovo življenje, ter podjetju SGP Pomgrad – nizkogradnje za darovani venci in udeležbo na pogrebu. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Žalujoci: sinova Rudi z ženo Heleno, Tibor z ženo Zorico, vnuki Rudi, Boštjan, Tomaž in Tine ter drugo sorodstvo



### ZAHVALA

V 61. letu starosti nas je po hudi bolezni zapustila naša draga

### Marija Bagar

roj. Lazar iz Boreče

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in sovaščanom, ki so nam pomagali in izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter drago mamo pospremili na zadnji poti. Posebna zahvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in sodelavcem podjetja POM-GRAD iz Murske Sobote. Hvala vsem zdravnikom in osebju onkološkega oddelka v Ljubljani. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Žalujoci: mož Štefan, sin Koloman z ženo, sin Štefan ter hčerka Dragica z Izidorjem, vnukinje Simona, Melita in Omella ter drugo sorodstvo



Le duša in srce ve, kako boli, boli, ko več te ni. Žalostni smo, ker smo te izgubili, a hvaležni, da smo te imeli.

### V SPOMIN

20. marca minevata dve leti žalosti, odkar je umrl naš dragi mož, oče in stari oče

### Rudolf Ferencek

iz Sebehorec

Hvala vsem, ki se ga spominjate in mu prižigate sveče.

Žalujoci vsi tvoji najdražji



Nekje v tebi je bila bol, a zamahnil si z roko, češ zmogel bom, močnejši sem, pa vendar ni bilo tako.

### ZAHVALA

V 61. letu starosti je umrl dragi mož, oče, stari oče in brat

### Boro Ljuboja

s Petanjec 28

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, poklonili šopke in vence ter izrekli sožalje. Hvala za darovane svete maše, GD Petanjci in govornikom za ganljive besede slovesa, g. kaplanu za opravljen pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Petanjci, 25. 2. 1993

Žalujoci vsi njegovi najdražji



Srce Tvoje več ne bije, bolečin več ne trpiš, nam pa žalost srce trga, solza lije iz oči, dom je prazen in otožen, ker te več med nami ni.

### ZAHVALA

V 73. letu starosti nas je zapustil naš dragi

### Janez Cifer

iz Ivanovec 41

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in izrekli sožalje. Hvala zdravnikom in drugemu osebju urološkega oddelka bolnišnice v Murski Soboti za vso medicinsko pomoč. Posebna hvala župniku Matjaščecu, Kodli in Poredošu za pogrebni obred ter marjanskim pevcem za odpete žalostinke. Zahvaljujemo se lovcem iz Ivanovec in sosednjih družin ter lovskim registrom in govorniku za besede slovesa in odigrane žalostinke.

Žalujoci vsi, ki smo ga imeli radi



V 85. letu starosti je zatisnil oči naš dragi oče, tast, dedek in pradedek

### Karel Matuš

iz Dolnec

Ob boleči izgubi najtopleje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali cvetje in ga pospremili k zadnjemu počitku. Posebna hvala g. duhovnikoma iz Bakovcev in Dolnec, pevcem za odpete žalostinke v Bakovcih in gasilec iz Dolnec. Vsem iskrena hvala!

Žalujoci vsi njegovi



V 45. letu starosti nas je mnogo prezgodaj zapustila naša draga in skrbna žena, mama, hčerka, sestra in babica

### Irena Lalovič

roj. Rebernik iz Černelavec

Ob boleči in prerani izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, znancem, botrini, zdravnikom in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti. Posebna hvala g. župniku, pevcem, godbi, g. Jožici za ganljive besede slovesa in g. Peterki za odigrano Tišino.

Žalujoci: mož Stojan, sinovi Igor, Robi, Boris, oče, mati, brat z družino in vsi njeni



Dom je prazen, dom je tih, tebe, oče in stari oče, ni.

### ZAHVALA

V 83. letu starosti nas je po kratkotrajni bolezni zapustil naš oče in stari oče

### Daniel Škafar

iz Žižkov 101

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so ga v njegovi samoti obiskovali. Iskrena hvala vsem sorodnikom, botrini, dobrih sosedom, znancem in prijateljem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence in za svete maše, prijateljem za darovane vence, Nafti Lendava in še enkrat hvala vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti. Hvala tudi g. kaplanu ter pevcem ob odprtem grobu.

Žižki, 6. 3. 1993

Žalujoci: sin Daniel z družino, sin Bernard z družino, sestre in brat z družinami



# KMETIJSKA PANORAMA



KMETIJSKA  
SVETOVALNA  
SLUŽBA  
ZA POMURJE

ŽIVNOREJSKO VETERINARSKI  
ZAVOD MURSKA SOBOTA

## STROKOVNI NASVETI ZA



**ŽIVNOREJCE**



**POLJEDELCE**



**VINOGRADNIKE ...**



**SADJARJE**

# Spomladanska priprava tal za setev

Na njivskih površinah, ki niso zasejane s prezimnimi dosevkami, smo priporočali zimsko brazdo. Zorana zemlja je sposobna zadržati več zimske vlage, ki lahko koristi rastlinam še v poletnih mesecih. Zimski mraz brazdo tudi dovolj dobro zdrobi, spodnji del živice in ornice se sklene in nasiti z vodo.

Če si hočemo prihraniti spomladansko obdelavo tal, moramo opraviti jesensko oranje zelo skrbno. Na težkih tleh, kjer zmrazal ne seže globoko v tla, je brazdo boljše zravnat že jeseni ali pa dovolj zgodaj spomladi (februarja ali v začetku marca) s klinasto ali žličasto brano. S to brano zravnamo tudi vrhnji del ornice, ki potem ponovno zamrzne in se zdrobi.

Na težkih glinasto-ilovnatih tleh imamo nemalokrat probleme z vznikom koruze. Najpogostejši vzrok so hladna in zbita tla. Težka tla se spomladi počasi ogrevajo in ne omogočajo dovolj dobrega vznika in rasti koruze v prvih najbolj kritičnih tednih rasti. V takem primeru priporočamo jeseni plitvo oranje, da preprečimo rast plevelov, in globoko oranje pred setvijo, tako se tla hitreje ogrejejo.

Spomladi orjemo tudi njive, ki so zasejane s prezimnimi dosevkami. Na lahkih tleh naj bo oranje plitvo (15 cm), drugače je lahko pomanjkanje vlage, na težjih zemljiščih naj bo oranje globoko do ornice. Pred setvijo moramo tla skleniti s podbrazdjem, to pa naredimo s krožno ali vrtavkasto brano, ki ji sledi predsetvenik.

Spomladi orjemo le na zelo težkih tleh, ki se počasi ogrevajo, in na površinah s prezimnimi dosevkami, na vseh drugih površinah pa je učinkovitejša zimska brazda.

Globoko obdelavo moramo spomladi opuščati. Pri spomladanskem oranju spravljamo na površje plevelno seme, izgubljammo vlago iz ornice in prekinjamo kapilarni sistem.

## Namen spomladanskega obdelovanja:

- ravnanje površine
- priprava tal za setev
- rahljanje tal
- osušitev gornjega sloja ornice
- zatiranje plevela

## Površinska priprava tal za setev

Predsetvena obdelava mora biti opravljena hitro, s čim manjšimi stroški in čim manjmanj delovnimi hodi, da ni nepotrebnega izsuševanja in tlačenja tal. S predsetveno obdelavo zorano zemljišče poravnamo, zdrobimo grude in zrahljamo do določene globine, za to so primerna naslednja orodja:

### Vlače

Delo vlačice ima spomladi trojni pomen:

- izravna jesensko brazdo,
- uniči plevel, ki je vzklil jeseni in prek zime ni posebel,
- razbije skorjo in napravi plitvo (3 cm) mrvino (pozemljino), ki preprečuje izgubo vode iz nižjih plasti. Zaradi prevodnosti toplote proti površini spodbudi seme plevelov, da zgodaj vzkali in ga pozneje z brano pred setvijo še lahko uničimo.

Za vlačice se zemlja rada zamaže po nalivih. Zato je primerno uporabiti še brano ali namesto vlačice samo brano. Lahke brane imajo isti namen kot vlačice, to je, da se zemlja zgoraj hitro osuši in da je možna zgodnja setev.

### Brane

Klinasta brana zadovoljivo rahlja in meša zemljo ter drobi grude, slabše pa poravnava zemljišče.

Klinasta brana z ošiljenimi zobmi je primerna za predsetveno pripravo lahkih tal.

Klinasta brana z žličastimi zobmi je uspešna tudi na srednje težkih tleh in pri rahljanju ter drobljenju zbitih ter zaskorjenih tal.

Krožna brana reže, meša, drobi in zgoščuje tla.

Krožna brana lahko izvedbe se obnese kot prvo orodje pri predsetveni obdelavi težkih in nestrukturnih ali izsušenih tal.

Valjasta brana drobi grude in zgoščuje tla v globini setve. Valjasta brana s celorobnimi poševnimi letvami je namenjena za obdelavo vseh vrst tal.

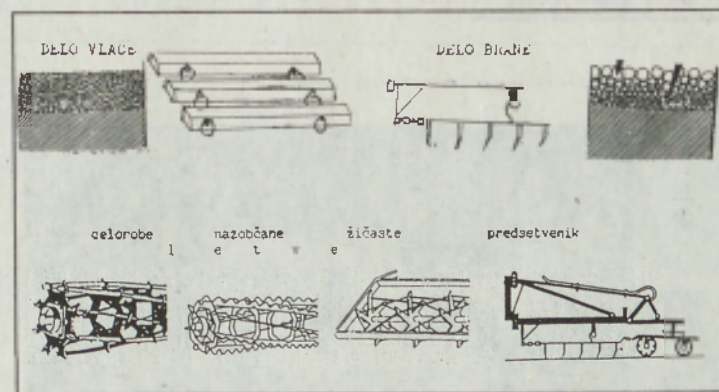
Valjasta brana z nazobčanimi letvami je primerna za obdelavo težjih tal (letve naj bodo plitvo ozobljene) in za obdelavo lažjih tal (letve naj bodo globoko ozobljene in široke).

Valjasta brana z žličastimi poševnimi letvami je namenjena za predsetveno obdelavo srednje težkih tal (dela do globine 3-5 cm).

## Kultivator - grebač

Za predsetveno obdelavo zoranih tal uporabljamo grebač s prožnimi nogami, ki dobro rahlja zemljo in drobi grude, ni pa primeren za delo v vlažni zemlji, ker tla gnete in spravlja na površje grude, ki lahko tu otrde. Zato kombiniramo grebač z valjasto brano.

Površinska obdelava ne sme biti pregloboka in ne preveč fina. Seme mora imeti trdo posteljo in mehko pokrivalo. Zato pa je potrebno, da združimo grebač, zobato in valjasto brano ter opravimo predsetveno obdelavo v enem obhodu.



## Predsetvena priprava tal za jara žita

Pri jarem žitu se izogibajmo spomladanskega oranja, tla morajo biti sklenjena. Brazdo obdelamo s predsetvenikom; rahljamo do globine 4 do 5 cm, zgoščujemo pa v globini 2 do 3 cm.

## Predsetvena priprava tal za koruzo

Brazde grobo obdelamo s krožno brano že jeseni, če tla niso preveč mokra. S predsetvenikom rahljamo tla 5 do 8 cm in zgoščujemo 3 do 5 cm globoko. Koruzi ustreza mrvčasta struktura s premerom talnih agregatov 0,5 do 2,5 cm.

## Predsetvena priprava tal za krompir

Spomladi brazde obdelamo s predsetvenikom (kombinacija vzmetne in valjaste brane z nazobčanimi letvami). Brana naj grebe 10 do 12 cm globoko, valjčki pa zgoščujejo v globini 3 do 5 cm. Na srednje težkih tleh lahko uporabimo namesto predsetvenika vrtavkasto brano, ki naj dela 12 do 14 cm globoko.

## Priprava tal za sladkorno peso

Globoka zimska brazda naj bo grobo poravnana z grebačem ali krožno brano. Predsetveno obdelavo opravimo neposredno pred setvijo s predsetvenikom v kombinaciji klinaste brane z žličastimi zobmi in valjaste brane s celorobnimi letvami, ki sta povezani s skupnim nosilnim okvirjem.

Zita FLIŠAR-NOVAK

dipl. inž. agr.

KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA

# Dognojevanje pšenice na osnovi nitratnega testa

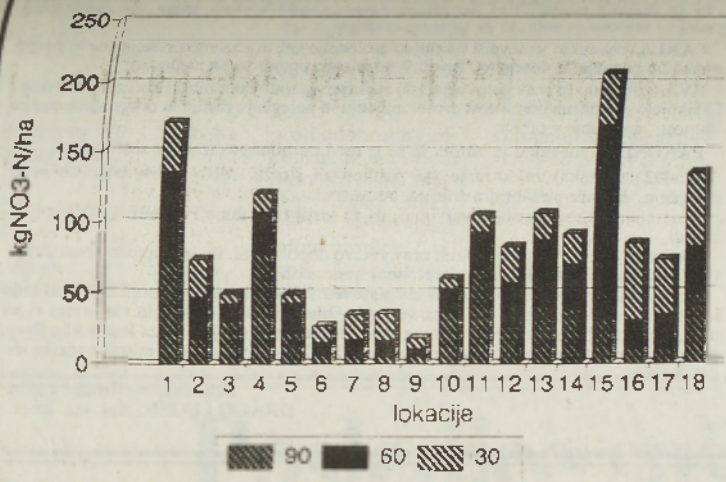
Pridelek pšenice je predvsem odvisen od količine dušika, ki ga ima na voljo od začetka rasti spomladi vse do klasenja. Dušik potrebuje pšenica ob razraščanju za tvorbo klasov, v etapi kolenčenja za tvorbo zrn na klasu in ob klasenju za debelino zrna. Za nemoteno rast in razvoj so potrebna še druga hranila: fosfor, kalija, kalcij, s katerimi gnojimo posevku jeseni ali predposevek na zalogo, ker se ne izpirajo iz tal. Vendar je za doseganje kakovostnega in visokega pridelka odločilno prav gnojenje z dušikom. Ker se dušik v primerjavi z drugimi hranili lahko izpira iz območja korenin v globlje plasti tal in od tam v talno vodo, moramo biti pri gnojenju z njim previdni. Ozimno pšenico dognojemo z dušikom takrat, ko ga le-ta najbolj nujno potrebuje za rast, to je ob razraščanju, kolenčenju in klasenju. Na splošno potrebuje oziroma odnese s pridelkom pšenica od začetka vegetacije spomladi do nalivanja zrna 120 kg čistega (mineralnega) dušika.

S kakšno količino dušika bomo gnojili, je odvisno od stanja posevka,

pričakovanega pridelka in predvsem vsebnosti mineralnega dušika v tleh. Ker pa se vsebnost dušika v tleh hitro spreminja (porabijo ga rastlinske korenine, mikroorganizmi), sproti se tudi mineralizira iz organskih snovi v tleh, izhlapeva iz tal itd., sta bila do nedavnega merjenja v tleh in napoved gnojenja dokaj negotova. V zadnjih letih pa so razvili t.i. Nmin analizo tal, s pomočjo katere v tleh pred začetkom vegetacije izmerimo količino rastlinam dostopnega mineralnega dušika in dogojimo samo toliko, kolikor je razlika do normativ. Nmin analizo tal za napoved dognojevanja ozimne pšenice smo preskusili in vpeljali v široko prakso prvi v Sloveniji na našem zavodu (ŽVZ za Pomurje). Prvi rezultati, ki smo jih dobili s preizkušanjem metode pred tremi leti, so potrdili naša pričakovanja. Metoda je dovolj zanesljiva in uporabna v praksi.

## Analiza tal neposredno na njivi

V prakso smo vpeljali t.i. hitri nitratni talni test, s pomočjo katerega ugotovimo vsebnost nitratnega dušika v tleh pred začetkom vegetacije oziroma zgodaj spomladi tik pred prvim dognojevanjem pšenice. Za analizo moramo vzeti vzorec zemlje iz treh globin: 0-30 cm, 30-60 cm in 60-90 cm. Vzorcimo s posebno sondjo oziroma pedološkim svedrom, nekateri pa imajo sonde iz trde kovine, ki jih zabijajo v tla. Na površini 1 ha vzamemo 15



Graf 1: VSEBNOST NO3 - N V TLEH PRED VEGETACIJO - Murska Sobota 1992 (kgN/ha do globine 90 cm)

vzorcev iz vsake globine posebej. Zemljo dobro premešamo in iz vsake globine vzamemo povprečen vzorec, ki ga analiziramo takoj na njivi. Dobljene vrednosti nitratnega dušika v tleh odštejemo od priporočene gnojilne norme (120 kgN/ha) in dobimo količino dušika, ki ga je še potrebno dodati. Na podlagi nekaj sto meritev v tleh, ki smo jih v zadnjih treh letih opravili,

smo ugotovili, da je v zemlji od 5 do 200 kg dušika/ha. Razlike so velike in dovolj očitne (graf 1), kar pomeni, da je splošno priporočilo za dognojevanje težko dati. Talni nitratni test da hitre in dovolj natančne podatke, koliko dušika je še potrebno dodati. Pri nizkih vrednostih izmerjenega dušika ne dodamo vse količine naenkrat, ampak v dveh odmerkih.

Kmetijski svetovalci v Pomurju so opremljeni s terenskimi kovčki za analizo nitratnega dušika, ki jo opravijo na željo pridelovalca pšenice zaenkrat zastoj. Talni test je uporaben za prvo dognojevanje pšenice. Za drugo dognojevanje pa je prikladnejši rastlinski nitratni test.

**Test rastlin**

Kadar pšenica že oblikuje prva kolena, je možno vsebnost nitratnega dušika določiti tudi v rastlinskem soku. Po vsebnosti nitratov v soku lahko sklepamo, ali ima rastlina dovolj dušika ali pa je potrebno še dognojevanje. Analiza rastlinskega soka je zelo hitra, vzorčenje im meritev opravimo na njivi. Potrebno opremo za merjenje nitratov v rastlinskem soku imajo kmetijski svetovalci in na željo kmetijskih pridelovalcev opravijo analizo brezplačno.

Talni nitratni test (za prvo dognojevanje) in rastlinski nitratni test (za drugo in tretje dognojevanje) smo v kmetijski svetovalni službi razvili z namenom, da vpeljemo dognojevanje z dušikom na podlagi dejanskih potreb glede na posamezna tla in na podlagi potreb rastline takrat, ko potrebuje največ dušika. To je naš prispevek k ekonomični pridelavi kakovostne hrane. Za konec mogoče samo še to: V pitni vodi je vedno več dušika. Priporočamo, da se na območjih, kjer so vodna zajetja, gnoji z dušikom glede na dejanske potrebe poljščine in ob pravem času. Navedene metode merjenja dušika pa so nam pri tem lahko v veliko pomoč. Natančnejše laboratorijske analize tal (Nmin analizo) pa naredijo tudi v laboratoriju ŽVZ-ja za Pomurje.

Zita FLISAR-NOVAK, dipl. inž. kmet.  
KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA

# Spomladansko zatiranje plevelov na posevkih ozimnih žit

Zatiranje plevelov v ozimnih žitih je nujen ukrep, če hočemo doseči primerne pridelke. Pleveli odvzamejo žitu hrano, vodo in svetlobo, prenašajo pa tudi različne bolezni in škodljivce. Na osnovi razpoložljivih pripravkov v naših prodajalnah v tem prispevku svetujemo nekaj možnih primerov zatiranja plevelov v spomladanskem času.

- Dicuran forte, 1,5l/ha, se uporablja zgodaj spomladi, saj je njegovo delovanje zagotovljeno tudi pri nižjih temperaturah, vendar ne, če zmrzuje. V poznejših fazah razvoja (konec razraščanja) in pri manj kislih tleh - pH nad 6,5 - ne svetujemo uporabe omenjenega sredstva. Dobro zatira vrsto širokolistnih plevelov, tudi smolenec in travne plevelce, med katerimi je pri nas najbolj razširjen srakoperec, delno njivni lisičji rep.

- Dicuran 500 se uporablja v čistem odmerku 3-4l/ha. Podobne

lastnosti ima tigrex v čistem odmerku 3-5l/ha. Uporaba omenjenih herbicidov proti travnim (srakoperec) in nekaterim širokolistnim plevelom je v času, ko so temperature nad 0°C. Prepozna uporaba, to je po razraščanju, je manj učinkovita ali celo škodljiva za gojeno poljščino (pšenico, ječmen). Dicuran in tigrex ne uničita smolenca.

- Quartz svetujemo predvsem jeseni, ko so njegovi učinki najboljši. Dovoljeno ga je uporabljati spomladi, vendar slabše deluje na smolenec, delno na srakoperec, priporo-

čeni odmerki so 0,3-0,5l/ha. Proti drugim širokolistnim plevelom in smolencu svetujemo uporabo:

- Deherban special 4l/ha ali
- Aniten MPD 4l/ha ali
- Basagram DP 2,5-3l/ha ali
- Granstar 75 DF 15-20g/ha ali
- Lentagran plus 3-4l/ha ali
- Starene 250 0,6-1,2l/ha

Za njihovo uspešno delovanje so potrebne nekoliko višje delovne temperature, 8-10°C, in ponoči nikakor nižje od 0°C. Herbicidu granstar dodamo zaradi boljše učinkovitosti vlažilo (citowett, ponovit - N 0,5-1%).

Lastnosti posameznih herbicidov za zatiranje širokolistnih plevelov se v podrobnostih razlikujejo: Deherban special zatira večino širokolistnih plevelov, tudi smolenec. Aniten MPD zatira prav tako širokolistne plevelce med razraščanjem žit, dobro zatira smolenec, slak in slakasto dre-

sen. Basagram DP deluje podobno kot prejšnji, prav tako lentagran plus. Granstar se v primerjavi s prejšnjimi uporablja v izredno majhnih odmerkih (15-20g/ha), slabše deluje na smolenec, uporablja pa se od razraščanja do drugega kolena, kar je zelo dolgo. Dobro zatira tudi osat, ki naj bo visok 10-15 cm. Starane 250 zatira širokolistne plevelce od začetka razraščanja žit do drugega kolena. Dobro zatira smolenec, regrat, mrtvo koprivo, dresni. Možno ga je tudi kombinirati z granstarom za osat.

Ob kombinacijah herbicidov proti travnatim in širokolistnim plevelom znižujemo odmerke pri enem in drugem do 30%. Tako bi uporabili npr. dicuran 500 2,5l/ha-aniten MPD 3l/ha.

Kmetijsko svetovalna služba:  
DRAGO LÉGEN, dipl. inž. kmet.

# Koruzni hibridi za setev v letu 1993

Izbor koruznih hibridov svetujejo pridelovalcem koruze v Slovenije strokovne institucije, to je Kmetijski inštitut Slovenije in kmetijski zavodi na osnovi večletnih rezultatov sortno-ekoloških mikroposkusov na treh lokacijah v Sloveniji. Na osnovi dobljenih rezultatov se poleg drugih lastnosti, prikazanih v tabeli, pokaže rodnost posameznih hibridov, ki je kot ocena za priporočila pridelovalcem. Na osnovi tega naj bi bilo pripravljeno tudi priporočilo hibridov za setev v letu 1993. Glede na lanskoletno sušo pa podatkov o teh poskusih ni možno upoštevati v celoti, zato smo pri izbiri hibridov upoštevali tudi podatke uradnih preskušanj prejšnjih let. Izbor se ni bistveno spremenil. Pri nekaterih hibridih so se ob lanskoletni suši pojavile posebnosti, ki bodo posebej omenjene.

Nekatere lastnosti koruznih hibridov v zrelostnih razredih 100-400

hibrid	zrel. razr.	oblika zrnja	lom. rast.	poleganje rast.	koruz. bulava snet	fuzaz. rize storža	kor. ali pros. vešča	pripoč. gostota rast./m <sup>2</sup>
BC 191	230	PT	0	0	0	-	+	8,5-9,5
BC 272Eta	270	PT	+	+	+	0	+	8,5-9,5
Helga	290	Z	+	+	0	0	0	9,0-9,5
Dea	290	PT	+	+	++	0	+	8,5-10,0
BC 278	290	Z	++	+	+	+	+	8,0-9,0

Mirna	330	Z	+	++	++	+	+	7,5-8,5
BC 312	350	Z	+	+	++	+	+	7,0-8,0
BC 318	350	Z	+	+	+	+	+	7,0-8,0
Carla	400	Z	+	+	++	0	0	7,0-8,0
Eva	400	Z	++	++	++	++	+	7,0-8,0
Panonija	450	Z	+	+	++	+	+	6,0-7,0
BC 492	490	Z	+	+	++	+	+	7,0-8,0

Legenda: PT = poltrdinka ++ = zelo odporen 0 = občutljiv  
Z = zobanka + = odporen - = zelo občutljiv

**KRATEK OPIS HIBRIDOV PO ZRELOSTNIH SKUPINAH**

**Zelo rani hibridi - FAO 100**

Za normalne setve tega razreda v naših razmerah ne priporočamo, izjemoma le ob poznih setvah, konec maja ali v začetku junija.

BC 191 (poltrdinka) - hibrid za pridelovanje zrnja v omenjenih razmerah.

**Rani hibridi - FAO 200**

Zrelostne skupine FAO 200 ne priporočamo za silažo celotne rastline, ker po pridelku suhe snovi oziroma škroba na ha ni konkurenčna drugim - poznejšim hibridom. Ta skupina bi morala zavzeti največji delež tam, kjer pridelujemo koruzo za prodajo (sušenje) in zrnje.

Rejcem prašičev priporočamo glede na nekoliko ugodnejši sestav zrna, hibride poltrdink.

**BC 272 ETA** (poltrdinka) pri nas razširjen hibrid koruze. Ima kakovostno zrnje in dobre agronomске lastnosti. V ugodnih razmerah za rast in razvoj in ob priporočeni gostoti posevka daje visoke in kakovostne pridelke.

**HELGA** (zobanka) je po dolžini rastne dobe hibrid, podoben dei. Pri spravilu za zrnje je ranejši, pri spravilu cele koruzne rastline pa poznejši od hibrida dea.

**DEA** (poltrdinka) že dobro znan hibrid za pridelovanje zrnja in silaže, ki daje največje pridelke pri gostotah 8,5 do 10,0 rastlin/m<sup>2</sup>.

**BC 278** (zobanka) je hibrid čvrstega stebila in dobro odporen proti boleznim in škodljivcem koruze.

**Srednje rani hibridi - FAO 300**

To je zrelostna skupina hibridov koruze, ki jih priporočamo v naših razmerah za pridelavo koruznega zrna ali siliranje vse rastline.

**MIRNA** (zobanka) je pridelovalcem dobro znan hibrid koruze. Pri manjših gostotah posevka kaže nagnjenje k dvostoržnosti, zato ugodno reagira na povečano gostoto rastlin. Mirna je tudi precej neobčutljiva za neugodne rastne razmere (hladno, preveč vlage...) med mladostnim razvojem. V vseh uradnih preskušanjih v Sloveniji se je kljub lanskoletni suši uvrstila v prvo rodnostno skupino. Glede na to ugotovitev lahko sklepamo, da je to hibrid, ki dobro prenaša tudi sušna obdobja med rastjo.

**BC 312 in BC 318** (zobanki) po višini pridelka in lastnostih zelo podobna hibrida, za manj intenzivno pridelovanje. Hibrid BC 312 je primernejši za pridelovanje silaže iz vse koruzne rastline, pri pridelovanju zrnja pa sta si hibrida enakovredna.

**Srednje pozni hibridi FAO 400**

To je skupina hibridov, ki jih priporočamo za pridelovanje silaže vse rastline in pridelavo koruznega zrna, ki ga siliramo svežega.

**CARLA** (zobanka) je novejši hibrid, ki ga čedalje več intenzivno pridelujejo. Je pozno cvetoč ob poznejšem doseganju fiziološke zrelosti, potem pa se naglo suši.

**EVA** (zobanka) je prav gotovo najbolj razširjen in rodoviten hibrid koruze v Sloveniji. Odlikujejo ga odlična odpornost proti lomljenju in poleganju rastlin in druge agronomске lastnosti, navedene v tabeli.

**PANONIJA** (zobanka) je hibrid, ki se je med poznimi pokazal kot zelo roden.

**BC-492** (zobanka) za siliranje vse rastline ali storža. Malo slabše odporen proti poleganju, drugače pa hibrid z dobrimi lastnostmi.

Iz navedenega sortimenta je razvidno, da ga sestavljajo samo **PIONEERJEVI** in **BC-hibridi**.

Sortiment se bo v prihodnjih letih prav gotovo dopolnjeval, saj je v uradno preskušanje vključeno precej novih hibridov (predvsem francoskih).

Ob pojavu hrvaških BC-hibridov na našem tržišču v letošnjem letu, so se pojavili nekateri pomisleki o kakovosti tega semena. Omeniti velja, da je bilo vse seme, ki je prišlo v našo državo, pregledano in na novo deklarirano (velja tudi za letnik 91). Prav gotovo pa previdnost ne bo odveč in kaže pred nakupom vendarle preveriti podatke na deklaracijah.

Kmetijska svetovalna služba  
DRAGO LEGEN, dipl. inž. kmet.

# Varstvo koruze pred škodljivci in pleveli

## Varstvo pred škodljivci

V skrbi za varovanje okolja se bomo pri uporabi kemičnih sredstev omejili le na gospodarsko pomembne koruzne škodljivce in tiste, pri katerih bo zatiranje tudi gospodarsko opravičljivo. Vsekakor je priporočljivo pred setvijo opraviti pregled talnih škodljivcev in se na podlagi dejanskega stanja odločiti, ali bomo uporabili insekticide ali ne. Če pregled pokaže, da so v tleh škodljivci (strune, sovke), katerih število presega t.i. prag škodljivosti (za strune je ta 1-2 struni/m<sup>2</sup>), se odločimo za uporabo primerne insekticida na zrnih ali ob njih.

- Priporočamo uporabo naslednjih insekticidov:
- valaton G-5, 20-25kg/ha v pasove ob semenu
- dotan G-5, 6-12kg/ha v pasove ob semenu.

Pojav strun, ki je večji od normalnega, lahko pričakujemo na nekaterih znanih območjih ali če smo travnato rušo in ledino preorali in to površino namenimo koruzi. V tem primeru je raba navedenih insekticidov nadvse priporočljiva, sicer bomo imeli na njivi pleše, za katere bomo sami krivi.

Ob kalitvi in vzniku koruze nastane škoda, ki jo povzročajo fazani in druge ptice tako, da pulijo mlade rastlinice in jedo zrnje. Da to preprečimo, zavarujemo semena pred setvijo s sredstvom MESUROL FS-500, ki ptice odbija, da jih ne uživajo. Okus in vonj mladih rastlinic pticam ne prija, zato se takih posevkov izogibajo.

Lahko ga uporabljamo kot odvrčalo ali tudi kot insekticid proti strunam (pri zmernem številu strun) tako, da ga dodamo semenu koruze v količini 1-2dcl/10kg koruze.

Pomembno pri obdelavi semena je, da dobi vsako zrno določeno količino sredstva. Za mešanje lahko uporabimo betonske mešalce. Mešamo tako dolgo, da se seme popolnoma posuši.

V neugodnih vremenskih razmerah, zlasti če je vreme hladno, se pri koruzi lahko pojavi tudi kalčkova muha. Le-ta poškoduje klične liste. Zato vznikne rastline venejo in se posušijo. Posevki so razredčeni, saj lahko propade večina posejanega semena. Občasno povzročajo precej škode tudi ličinke švedske mušice. Koruza je izpostavljena napadu od vznika pa do petega lista. Če je ličinka poškodovala rastni vrh, požene rastlina stranske poganjke. Ti so običajno jalovi. Med varstvenimi ukrepi so na prvem mestu:

- **agrotehnični:** setev kakovostnega semena v toplo zemljo, da koruza hitro vznikne in preraste občutljivo obdobje,
- **kemični:** škropljenje z insekticidi. škropimo, ko ima koruza 2 do 3 liste, uporabimo lahko lebaycid EC (1-2l/ha), folimat 50 (1-2l/ha), fastac 10% (0.1-0.12l/ha) itd.

## Varstvo pred pleveli

Uspešno zatiranje plevelov je odvisno od pravičnega vrstenja poljščin, obdelave tal, do pravilne uporabe herbicidov, ki pa morajo čim manj neugodno vplivati na okolje. Kuruza raste na začetku počasi, zato lahko tekmuje s pleveli šele tri tedne po vzniku, dva do tri mesece po setvi pa zaseni medvrstni prostor in onemogoči plevelom normalen vznik in rast. Zato priporočamo uporabo herbicidov, katerih učinek traja tri mesece. Še pravilneje pa bi bilo uporabiti herbicide po vzniku. Takrat lahko izberemo herbicide, primerne za zatiranje plevelov, ki so se pojavili.

Zaradi boljše preglednosti glede na čas in namen uporabe prikazujemo v posameznih tabelah predvsem tiste trgovske pripravke, ki so ali pa bodo na voljo v trgovinah v Pomurju.

### Prilagoditve za uporabo pred setvijo

Trgovsko ime	Odmerek	Delovanje	Opomba
eradicane 6-E	6-8 kg/ha	deluje proti enoletnim travnim in nekaterim širokolistnim plevelom	slabše deluje na ščir, lobodo, belo metliko; možna uporaba proti pirnici; rizome obvezno razsekamo s frezo

### Prilagoditve, ki jih uporabljamo po setvi pred vznikom

Trgovsko ime	Odmerek	Delovanje	Opomba
dual 500 EC	1,5-3 l/ha	proti enoletnim plevelom (muhvič, srakonja, kostreba)	kadar pričakujemo močno populacijo ozkolistnih plevelov, je herbicid koristno pfitvo za delati v zemljo pred setvijo, posebno še ob suši
bravo lasso-EC	4-5 l/ha	podobno kot zgoraj	uporaba možna do prvega lista koruze, takrat naj imajo trave največ 2 lista (isto velja za dual)
recer 25-E	1-1,5 l/ha	zatira semenske travne plevelve	po setvi in pred vznikom
ciatral KSZ	6-8 l/ha	proti številnim enoletnim ozko- in širokolistnim plevelom, tudi proti beli metliki	predvsem pred vznikom in kjer bodo koruzi sledile občutljive poljščine (oves, slad, pesa, oljna ogrščica, lucerna)
lasso combi	5-7 l/ha	travnji in širokolistni semenski pleveli	do prvih listov travnih plevelov (trav) pred vznikom
primextra 550/tekoči primagram 500 WF	4-7 l/ha	travnji in širokolistni semenski pleveli	

### Prilagoditve za škropljenje po vzniku koruze

Trgovsko ime	Odmerek	Delovanje	Opomba
harmony	10-15g/ha	za korekcijsko zatiranje plevelov, odpornih proti atrazinu, in nekaterih drugih širokolistnih plevelov (ščir, topolistna kislica, bela metlika - nekoliko slabše)	obvezna uporaba sredstva za zboljšanje močljivosti; za širitev delovanja ga lahko kombiniramo z drugimi herbicidi (1kg radazina/ha ali 0,8l deherbana A)
tell 75 Wg	40g ali 20 + 20 v split uporabi	divji sirek, plazeča se pirnica, delno slak, gabez (delno)	uporabimo, ko so pleveli visoki 10 do 15cm, koruza pa ima najmanj 4 do 8 listov; obvezno dodamo sredstvo za zboljšanje močljivosti
tarot 25 DF (DPX E9636)	50-60g ali 30 + 30g v split aplikaciji	zatira semenske in koreninske travne plevelve (divje proso, muhvič, srakonjo, pirnico in divji sirek)	po vzniku koruze in plevelov, ko ima koruza 4 do 8 pravih listov, pleveli pa dovolj listne mase za absorpcijo herbicida prek listov, obvezna uporaba sredstva za zboljšanje močljivosti

Za širitev spektra delovanja na plevelve priporočamo kombinacije s herbicidi, ki jih uporabljamo po vzniku proti širokolistnim plevelom (harmony, basagran, lentagran, banvel itn.).

basagran	1,5-2l/ha	zatiranje odpornih širokolistnih plevelov (ščir, bela metlika, loboda, dresni)	ne deluje proti plazečemu se ščiru
----------	-----------	--	------------------------------------

laddock	4-5 l/ha	kot zgoraj, dodatno še proti nekaterim travnim plevelom, če škropimo, ko imajo trave 2 do 3 lističe	
lentagran WP	2-3 kg/ha	proti odpornim širokolistnim plevelom (npr. ščir, bela metlika, delno slak), proti nadzemnim delom preslice	Škropimo, ko imajo plevele 2 do 6 pravih listov
lentagran EC			
clap ali 1,5 kg lentagrana WP + 1,5 kg atrazina 50%	3-4 l/ha	proti širokolistnim in enoletnim travnim plevelom	škropimo, ko imajo trave 2 do 3 liste

banvel 480	0,6 l/ha	zatira ščir, belo metliko, tobodo, zebra, slak	uporaba najpozneje do 6. lista koruze; pri hibridu dea bodimo previdni
deherban A dikocid-50 herbicid	0,8-1,0 l/ha	zatira slak, delno osat, nekatere širokolistne plevele in nadzemne dele preslice	koruza naj bo visoka največ 20cm, nikoli ne uporabimo večjega odmerka, kot je v navodilih

Podrobnejša priporočila o kombinirani uporabi navedenih pripravkov bodo posredovali v naslednjih prispevkih.

Kmetijska svetovalna služba  
Drago Legen, dipl. inž. kmet.

# Posledice suše na travinju

Na območju Pomurja se je začela pojavljati suša že januarja, saj je padlo le 17,9% padavin v primerjavi z dolgoletnim povprečjem (met. postaja M. Sobota). Tudi v naslednjih mesecih je padlo manj padavin, kot je dolgoletno povprečje. Skupna količina padavin od januarja do septembra je bila 287,2 l/m, kar je le 48% dolgoletnega povprečja. V septembru je padlo nekaj več padavin, tako da je travna suša že začela kazati znake življenja, predvsem na težjih tleh tal. Šele v oktobru in novembru so bile obilnejše padavine.

Kmetijska svetovalna služba je sproti ocenjevala škodo na travinju ter ugotovila:

1. Travna ruša je najbolj prizadeta na prodnatih tleh ter prisojnih legah gričevnatega območja.

Ugotavljamo, da so v celoti propadli bela detelja (*Trifolium repens*), črna detelja (*Trifolium pratense*), mačji rep (*Pheleum pratense*), mnogocvetna ljulka (*Lolium multiflorum*) ter delno tudi travniška bilnica (*Festuca pratensis*).

2. Na težjih tleh tal ugotavljamo, da je travna ruša dokaj dobro prenesla sušo.

Delno sta bila prizadeta mačji rep (*Pheleum pratense*) ter irpežna ljulka (*Lolium perenne*), skoraj v celoti je propadla črna detelja (*Trifolium pratense*), v celoti pa je propadla mnogocvetna ljulka (*Lolium multiflorum*).

Dejstvo je, da so na obeh talnih tipih sušo prenesle nekatere nizke vrste trav, kot so travniška latovka (*Poa pratensis*), rdeča bilnica (*Festuca rubra*) ter pasja trava (*Dactylis glomerata*).

Brez širše družbene pomoči nastale škode zaradi suše ne bo mogoče odpraviti. Menimo namreč, da če travne ruše ne obnovimo s setvijo selekcioniranih trav in detelj, se bodo na praznih mestih razmnožili razni pleveli in zeli, ki bodo imeli v naslednjih letih vpliv na količino ter kakovost pridelane voluminozne krme ter tudi na gospodarnost pridelave. Uspeh setve travno-deteljne mešanice pa je zelo odvisen od kakovosti setve. Specialnih sejalic v Pomurju nimamo, zato uporabljamo obstoječo mehanizacijo, s katero pa ni mogoče opraviti kakovostne setve. Potreba po setvi trav pa bo vedno večja, zato je nuja, da se Pomurje oskrbi s sejalicami.

## Vpliv SUŠE na pridelok oziroma hranilne snovi v travi

Pridelek hranilnih snovi na štirikosnem travinju srednje intenzivno gnojenje

100% pridelok 12000 kg SS

koriščenje	količina kg	PB kg	ŠV kg
50% trav. silaže	17000	595	3230
50% mrva	6900	483	2208
		1078	5438

pridelek	PB kg	mleka l	ŠV kg	mleka l
100%	1078	13146	5438	10985
80%	826	10073	4350	8787
60%	646	7878	3226	6517
40%	431	5256	2175	4393

## Pridelek hranilnih snovi na trikosnem travinju

srednje intenzivno gnojenje

100% pridelok 10.000 kg SS

koriščenje	količina kg	PB kg	ŠV kg
35% trav. silaža	10000	350	1900
65% mrva	7500	450	2250
		800	4150

pridelek	PB kg	mleka l	ŠV kg	mleka l
100%	800	9756	4150	8383
80%	640	7804	3320	6707
60%	480	5853	2490	5030
40%	320	3902	1660	3345

Pri intenzivni izrabi travinja so pridelki hranilnih snovi dokaj visoki, saj pridelamo na IV. kosnem travniku 1078 kg čistih prebavljivih beljakovin, to pa je enako kot 2836 sojinih tropin.

Krava s 4500 l mleka v laktaciji porabi dnevno 1,23 kg preb. belj., to je za vzdrževanje in dnevno 15 l mleka. Tako lahko dobimo z 1 ha intenzivnega travnika, ki ga kosimo 4 x 13146 l mleka glede na PB in 8383 l glede na energijo.

Zaradi lanskoletne suše so močno prizadeta rastišča travinja, saj imamo ponekod živega rastišča le 40%, to pomeni, da bomo imeli v tem letu le od 10%-50% pridelka v primerjavi z normalno letino, to pa znaša 3902 l glede na beljakovine in 3345 l mleka glede na energijo. Tako lahko mirne duše trdimo, da bo proizvodnja na trikosnem travniku, takih imamo največ, v večini nižja, na 1 ha za 5800 l mleka da 1263 kg sojinih tropin.

Izpad hranilnih snovi je tako velik, da bi se morali odločiti za popolno obnovo travne ruše.

Če je suša prizadela le 20% travne ruše, se odločimo za dosetev trav, tako da v tem letu dopolnimo manjkajočo travno rušo.

Pri tem izpadu smo pridelali 160 kg prebavljivih beljakovin manj, to je 1951 l mleka. Pri trikosnem travniku je delež energije glede na beljakovine višji, tako bo pri 20% izpadu 1952 kg čistega škroba manj, to je enako 3943 l mleka.

## IZPAD PO OBČINAH

Za izračun upoštevamo trikosni travnik in proizvodnjo 4500 l mleka na kravo.

### Občina G. Radgona

Izpad pridelka 60%

300 ha travnih površin, to je 585.300 l mleka, 92.904 kg sojinih tropin.

### Ljutomer

Izpad pridelka 60%

60 ha trav. površin, to je 351.180 l mleka ali 55.742 kg sojinih tropin.

Izpad pridelka 20%

8 ha trav. površin, ta je 23.616 l mleka ali 3748 kg sojinih tropin. Skupaj 374.796 l mleka in 59.490 kg sojinih tropin.

### Lendava

Izpad pridelka 60%

44 ha trav. površin, to je 257.532 l mleka ali 40.878 kg sojinih tropin.

### Murska Sobota

Izpad pridelka 60%

234 ha trav. površin, to je 1.369.602 l mleka ali 217.397 kg sojinih tropin.

Izpad pridelka 20%

158 ha trav. površin, to je 466.416 l mleka ali 74.034 kg sojinih tropin. Skupaj 1.836.018 l mleka in 291.431 kg sojinih tropin.

Kmetijska svetovalna služba  
Jože Puhan, dipl. inž. kmet.  
Stanko Kapun, dipl. inž. kmet.

# Varovalni posevki za nove travnike

Pri setvi travno-deteljnih mešanic moramo obvezno vključevati tudi varovalne posevke, ki naj bi ščitili posevke pred močnim razvojem plevelov. Pri novozasejanih travnikih moramo paziti na enoletne širokolistne in ozkolistne plevele, ki lahko močno ogrožajo razvoj posevkov. To so predvsem bela metlika, ščir, kostreba in muhvič, ki se v ugodnih razmerah močno razrašajo, posevku odvzemajo vodo, hranilne snovi in svetlobo, v najslabšem primeru jih lahko zadušijo ali zredijo.

V preteklosti so množično sejali oves in jari ječmen. Ugotavljamo, da je bila priporočena količina 70% normalne setve previsoka, saj sta preveč ogrožala razvoj travno-deteljne mešanice, po drugi strani pa se je, če smo opravili čistilno košnjo nekoliko prerano, oves ponovno regeneriral in razrašal. Če imamo vključena omenjena varovalna posevka, moramo opraviti čistilno košnjo najkasneje do klesanja. Ker dajejo večji del pridelka prvega odkosa zelene mase varovalni posevek in pleveli, krmna vrednost čistilne košnje ni zadovoljiva, če pa ni pravočasna, oves in ječmen hitro olesenita, narašča odstotek surove vlaknine, prebavljivost organske mase pa se zmanjšuje.

Zaradi tega bi priporočali, da bi kot varovalni posevek sejali mnogocvetno ljulko, ki se odlikuje po zelo hitri rasti. (nam dobro varuje posevek pred razvojem boleznih, hkrati pa dobimo s čistilno košnjo bogatejšo zeleno krmo, ki jo lahko siliramo ali zeleno pokrmimo. Visoka vsebnost lahko topnih ogljikovih hidratov v mnogocvetni ljulki omogoča dobro siliranje tudi čistilne košnje, če seveda zelena masa prej ovne, da ima 35 do 40% suhe snovi. Prednost mnogocvetne ljulke kot varovalnega posevka bi bila še, da v letu setve travno-deteljne mešanice pridelamo zadovoljiv pridelok suhe snovi. Vemo, da nekatere trave dosežejo maksimum prirasta šele v drugem oz. tretjem letu rasti.

Mnog. ljulke damo v mešanico samo 10%, če je damo več, v letu setve lahko naredi nepopravljivo škodo preostalim travnim deteljam.

Kmetijska svetovalna služba  
za Pomurje  
STANKO KAPUN, dipl. inž. agr.



# farmatan®

## DODATEK H KRMI

prašek

Dobite ga v lekarnah kmetijskih prodajalnah in veterinarskih postajah.

za preprečevanje drisk pri pujskih, prašičih, teletih, govedu, perutnini, kuncih in drugih domačih živalih

### NOVO

*farmatan*

*farmatan*

*farmatan*

je povsem naraven izvleček pridobljen iz zdravega kostanjevega lesa. Izdelan je na podlagi stoletnih izkušenj pri uporabi tanina v živinoreji.

nima karence - meso in mleko živali je za ljudi primerno brez omejitve.

pot do zdrave hrane

**JUGOTANIN**  
SEVNICA SLOVENIJA  
telefon: 0608 / 82 500, 82 646  
telefax: 0608 / 82 616

## trimos

Prijatljeva 12, 68210 Trebnje, Slovenija, tel. (068) 44-321

### FARMSKI VRČ ZA HLAJENJE IN PREVOZ MLEKA



ZRCALO KAKOVOSTI  
IN NOVA OBLIKA  
ZBIRANJA MLEKA  
- DOBIL JE OSKAR  
ZA EMBALAŽO '92



Toplotno izolirane posode iz nerjaveče pločevine izdelujemo v velikosti 100-580 litrov. Dobavljamo tudi vso pripadajočo hladilno opremo po sistemu WESTFALIA.

Cena in plačilni pogoji so konkurenčni.

Informacije in naročila: TRIMO, p.o., Prijatljeva 12, 68210 Trebnje, tel.: (068) 44-321



# S katerimi ukrepi bomo odpravili posledice suše na travinju

Posledica suše na travinju je najbolj vidna na prodnatih tipih tal ter na prisojnih gričevnih legah. Propadle vrste rastlin bomo morali nadomestiti s setvijo novih vrst trav in detelj.

Za **TOTALNO OBNOVO** travinja se bomo odločili takrat, če je v travni ruši propadlo več kot 60 % trav in detelj oz. so se močno razmnožili trdoživi koreninski pleveli. Pri taki obnovi travinja uporabimo enega od totalnih herbicidov (boom efekt, cidokor, 5 do 6 l/ha), ko travna ruša ozeleni, zlasti če imamo na travinju probleme s ščavjem in regratom.

Omenjena herbicida uničita vse nadzemne in podzemne organe, njuno učinkovitost pa povečamo, če dodamo mineralno olje, kot sta npr. pinovit K 1 %, hysprey 0,5 % itd. Sejemo v drugi polovici marca oz. najkasneje do prve dekade aprila, če smo površino travinja jeseni že obdelali. Spomladanska uporaba herbicidov podaljša čas setve travno-deteljne mešanice. Setev bomo opravili ročno, lahko pa z žitno sejalnico. Pred uporabo jo moramo obvezno naravnati. Priporočljivo pa je, da ob setvi sejalne cevi primerno obtežimo. Sejemo v vrste, 12 cm narazen. Na ha površine sejemo približno 35 do 40 kg semena.

**DOSEJEVANJE** travinja pride v poštev takrat, če propade manj kot 20 % trav in detelj in ni problema s trdoživimi koreninskimi pleveli.

Ustrezni specialni sejalnici za dosejevanje travno-deteljnih mešanic nimamo, zato bomo uporabljali obstoječo mehanizacijo. S krožno brano oz. frezo obdelamo površino, nato pa sejemo manjkajoče trave in detelje ročno ali z žitno sejalnico, ki jo prej naravnamo. Količina uporabljenega semena je odvisna od praznih mest na travinju in se giblje med 10 in 30 kg semena na ha. Po setvi obdelamo površino z obračalnikom. Zakaj? Z njim delno zadelamo seme v tla, zravnamo površino, predvsem pa strosimo iz travne ruše tisto seme, ki je ob setvi padlo nanjo.

Pri obeh načinih setve velja, da je zadnje orodje na površini valjar. Zakaj? Če po setvi zemlje ne stisnemo, jo stalni spomladanski vetrovi močno izsušijo. Zaradi izsušitve tal je lahko problematičen vznik oz. že vznikla semena lahko propadejo. Z valjarjem torej dosežemo boljši stik semena z zemljo, posevek je odpornejši proti suši, saj vzpostavimo v zemlji kapilarni sistem, hkrati pa tudi zravnamo površino, to pa je zelo pomembno pri prvem odkosu.

## Katera gnojila in v kakšni količini jih bomo uporabili na travinju?

Pravilna izbira in količina uporabljenega gnojila imata velik vpliv na uspeh obnove travinja, zlasti to velja pri setvi manjkajočih trav in detelj, da ne nastane velike konkurence med obstoječo travno rušo in sejanci. Pred minimalno obdelavo tal moramo potrositi setveno količino koncentriranega mineralnega gnojila, bogatega s fosforjem in kalijem. Okvirne norme se gibljejo med 100 in 120 kg fosforja ter 160 in 240 kg kalija na ha. Količino uporabljenega dušika ob setvi in dognojevanju moramo zmanjšati od 55 kg na 40 kg na ha, da ne spodbujamo obstoječe travne ruše k močnejši rasti. V celoti ni mogoče odpraviti negativnega vpliva obstoječe travne ruše na razvoj sejancev, saj obstoječi koreninski sistem lahko z izločki tudi zavira njihov razvoj. Konkurenčnost obstoječe travne ruše omilimo tudi s pravočasnimi košnjami. Travinja, ki smo jih dosejali, moramo obvezno kositi raneje, kot smo vajeni. Prvega odkosa ni priporočljivo sušiti, ampak ga moramo silirati.

Pri totalni obnovi tal prav tako potrosimo setveno količino mineralnih gnojil v omenjenih koncentracijah. Z dušikom dognojujemo po vsakem odkosu v mejah normale, in sicer 55 kg oziroma 150 do 200 kg KAN-a na ha.

Pri totalni obnovi travinja vas moram opozoriti še na pravočasno čistilno košnjo.

V letu setve ne smemo gnojiti z gnojivko ali gnojnico.

## Katere travno-deteljne mešanice bomo sejali?

Standardnih normativov glede količine uporabljenega semena pri dosejavanju travno-deteljnih mešanic ni, zato je priporočljivo, da se posvetujete o sortimentu, vrstah in količini uporabljenega semena s terenskim svetovalcem.

Pri totalni obnovi travinja bomo uporabili travno-deteljne mešanice, ki se dobijo v kmetijskih trgovinah pod imenom TRAVNIK II, ki vsebuje tudi do 8 % pasje trave, vendar po naročilu lahko dodajo namesto pasje trave tudi mnogocvetno ljulko. Na terenu je vedno več dilem glede vključevanja pasje trave v travno-deteljno mešanico.

Iz večletnih poskusov na območju Goriškega ugotavljamo, da je pasja trava po pridelku suhe trave ter hranilnih snovi med boljšimi, če celo ne med najboljšimi. Spomladi zgodaj regenerira, ob lanskoletni suši pa smo tudi

ugotovili, da je sorazmerno zelo odporna proti suši. Bila je prva trava, ki je po prvem dežju v septembru regenerirala. Če je vključena v travno-deteljno mešanico, se pri prvem in drugem odkosu moramo glede na fenološko etapo obvezno ozirati nanjo. Pri prvih dveh odkosih je namreč zelo hitre rasti, podnebne razmere pa jo silijo v generativno etapo. Če s košnjo zamudimo (kosimo konec maja), uide v generativno etapo, takšno seno pa ima slabo hranilno vrednost, v mnogih primerih je celo slabše od dobre ovsene siame.

## Kdaj je najprimernejši čas za košnjo?

Kot sem že omenil, je čas košnje odvisen od fenološkega razvoja vodilne trave v travni ruši. Ob latenju je skrajni čas, da travno rušo pokosimo, ker je količinska rast trav končana, začne pa se proces staranja. Prebavljivost organske mase pade s 83 % na 50 %.

V Pomurju je lahko optimalni čas za prvi odkos že okoli 5. maja, odvisno od gnojenja in vremena. Prav gotovo prvega odkosa ne bo možno posušiti, ker imamo v začetku maja še premalo sončnih dni, zato ga moramo obvezno silirati. Za siliranje se že najdejo 2 do 3 sončni dnevi, da lahko trava ovane, tako da ima 35 do 40 % suhe snovi.

Če kosimo prepozno (na vsak način želimo sušiti), konec maja oz. v začetku junija, imamo s pasjo travo veliko problemov.

Zaradi velikih konkurenčnih lastnosti močno izpodriva nižje trave in detelje (zaduši), če pa je še močan poudarek pri gnojenju z dušikovimi gnojili, pa so konkurenčne lastnosti še izrazitejše. Zaradi tega nastanejo na travinju prazna mesta (najbolj so vidna pri odkosu), v katera se naselijo regrat, ščavje in nekatere manj kakovostne trave. Po nekaj letih smo prisiljeni travnik obnoviti.

Zaradi navedenih argumentov priporočamo vključevanje pasje trave v travno mešanico tam, kjer kmetije zgodaj kosijo oz. prve odkose silirajo.

Mogoče je tudi naročiti travno-deteljno mešanico brez pasje trave. Za setev bi prišle v poštev tele mešanice:

### Intenzivni travnik

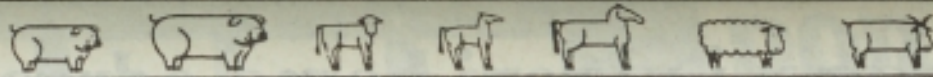
– bela detelja	15%	3,0 kg
– nokota	5%	1,0 kg
– tr. bilnica	20%	14,0 kg
– tr. ljulka	20%	7,0 kg
– tr. latovka	10%	3,0 kg
– rd. bilnica	15%	6,0 kg
– mačji rep	5%	1,0 kg
– mnog. ljulka	10%	5,0 kg
	100%	40,0 kg

### Pašna trava, sušna območja:

– bela detelja	15%	3,0 kg
– rož. nokota	5%	1,0 kg
– tr. bilnica	19%	13,3 kg
– trpežna ljulka	31%	9,3 kg
– trav. latovka	20%	6,0 kg
– mnog. ljulka	10%	5,0 kg
	100%	37,6 kg

### Pašna trava, vlažna območja

– bela detelja	15%	3,0 kg
– črna detelja	5%	2,0 kg
– mačji rep	10%	2,0 kg
– trpežna ljulka	40%	12,0 kg
– trav. bilnica	10%	7,0 kg
– trav. latovka	10%	3,0 kg
– mnog. ljulka	10%	5,0 kg
	100%	34,0 kg



## ZDRAVE ŽIVALI · GOSPODARNEJŠA REJA

# PIRITEL®

vodotopni prah

za odpravljanje želodčno-črevesnih glist pri

- prašičih
- teletih
- konjih
- ovcah, kozah

### Uporaba:

**pujski:** takoj po odstavitvi in vsaj 10 dni pred prestavitvijo v pitališče; po potrebi čez 4–6 tednov ponovimo

**plemenske svinje:** 3 tedne pred porodom

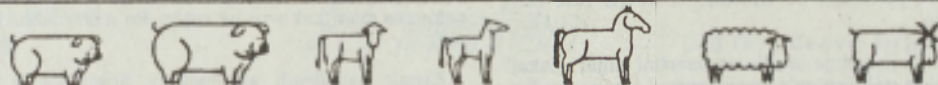
**plemenski merjasci:** 2 do 4-krat na leto

**teleta:** 15. dan življenja in po potrebi **žrebeta, odrasli konji in breje kobile:** 2 do 3-krat na leto

**ovce, koze:** pred izgonom na pašo; na paši pred močnim deževjem; pred hlevljenjem

*Pred zdravljenjem priporočamo laboratorijski pregled blata.*

**Piritel dobite brez recepta v lekarnah in kmetijskih zadrugah.**



## POLJOOPSKRBA

MARIBOR, d.o.o.  
trgovina MURSKA SOBOTA  
tel.: (069) 21-048  
trgovina MARIBOR  
tel.: (062) 303-984

**Pri nas lahko kupite vse stroje  
za vaš vinograd in sadovnjak**

**ZA BOLJŠE DELOVANJE  
VAŠIH TRAKTORJEV  
OLJA INA PO NIZKIH CENAH!**

**V zalogi vsa kmetijska  
mehanizacija, semena in  
reprodukcijski material!**



## POLJOOPSKRBA

# R

TRGOVSKO  
PODJETJE  
KUPŠINCI d.o.o.

**AGROBUTIK LIPA**

Štefan Režonja, dipl. inž.

Kupšinci 67, 69000 M. Sobota, tel.: 069/83 087

## Mi skrbimo za vaš večji pridelek!

### PRODAJAMO:

- umetna gnojila
- krmila
- vsa zaščitna sredstva za kmetijstvo
- semensko koruzo, krompir in drugo

**ZBIRAMO NAROČILA ZA SEMENSKI  
KROMPIR ELITA!**

**Obiščite nas v Kupšin-  
cih ali v Lipi od 8. do  
15. ure ali nas pokličite  
po tel.: 83 087.**

# Kako zagotoviti manjkajočo krmo

Suša v lanskem letu močno vpliva na zaloge krme, saj so silosi ponekod že skoraj prazni, s senom pa varčujemo že vsi zimo. Prva krma, ki jo pričakujemo, je trava.

## Pomen trave v prehrani govedu

Mlada trava ima zelo veliko hranilnih snovi, saj vsebuje v suhi snovi v začetku vegetacije, to je ob bilčenju in začetku latenja, 110 do 130 g prebavljivih beljakovin, to je enako kot pri otrobih in 630 g škrobnih enot. to pa je enako kot pri ovsu.

Tab. 1: HRANILNA VREDNOST TRAVE V RAZLIČNIH RAZVOJNIH ETAPAH

	suh. snov %	sur. pr. bel. %	škr. vr. %	fosfor g/kg	kalcij g/kg
1. zelo ml. tr.	16,7	3,6	11,5	0,76	1,8
2. tr. v bil.	17,6	2,9	11,1	0,65	1,3
3. tr. v lat.	18,0	2,4	11,6	0,61	1,3
4. tr. v cvet.	20,25	2,2	11,3	0,6	1,3
5. str. trava	22,8	2,0	10	0,6	1,2

Ker je v obroku iz mlade trave zelo veliko beljakovin, malo pa suhe snovi in vlaknin, se pogosto pojavljajo prebavne motnje in padec mlečne masti. Mlada trava ima zelo visoko prebavljivost in velik delež surovih beljakovin, ki so ponavadi topne 70-80%, to pomeni, da te beljakovine razpadejo v vampu v amonijak.

Da se izognemo tem problemom, priporočamo postopni prehod na poletni obrok. Poleg mlade trave moramo vključiti v obrok krmo, ki ima veliko energije in surovih vlaknin. S tem ko smo dodali obroku energijo, smo dali mikroorganizmom v vampu možnost, da se razmnože in porabijo amonijak, ki je nastal iz mlade trave. Tako je naš obrok popoln in lahko pričakujemo dobro izkoriščenost beljakovin iz trave in s tem tudi višjo mlečnost. Da bo ob prehodu iz zimskega na poletni obrok čim manj težav, vključimo v obrok taka krmila, ki bodo dopolnjevala mlado svežo travo. V ta namen si pomagamo s koruzno silažo, mletim koruznim storžem in suhimi pesnimi rezanci. Paziti moramo tudi, da v obroku ne padejo pod 18% surova vlakna, boljše je, če jih je v obroku od 20 do 22%. Ob zmanjšanju surovih vlaken se pojavijo driska in z njo se poveča tudi izločanje mineralov. Istočasno pa je posledica padca vlaknin znižanje odstotka masti v mleku. Pred pokladanjem mlade trave ali izpustom živali na pašo jim damo slabše seno ali slamo. Ob tako bogatem prebavljivem obroku, kot ga daje mlada trava, slabše seno ali slama uravnata prebavljivost obroka. Ob prehodu iz zimskega na poletni obrok ne smemo pozabiti na vitaminsko-mineralne mešanice, ki jih pokladamo vse leto.

Količina mineralno-vitaminske mešanice je odvisna od proizvodnje in sestave mešanice. Običajno se giblje količina od 0,08 do 0,15 kg.

## Krmini obroki z mlado travo ali deteljo

		SS	PB	ŠV
trava ali črna detelja	50 kg	8	1500	5000
koruzna silaža	8-10 kg	2,9	117	1800
seno	2 kg	1,8	120	600
žita (nad 13 l ml.)	1-2 kg	-	-	-
vit. rud. meš.	0,08-0,12	-	-	-

Osnovni obrok zadostuje za 16 l mleka. Kravam, ki imajo višjo mlečnost, dajemo koncentrat, ki ga zmešamo sami.

### Dopolnilna krmna mešanica

krma	kg	SS g/kg	PB g/kg	ŠV g/kg	Sv.VI g/kg	Ca g/kg	P g/kg	Na g	30 dni	365 dni
soja, trop.	0,32	890 284,8	380 121,6	718 229,8	68 21,76	4,7 1,504	6,9 2,208	0,03 0,01	9,6 116,8	8
kor. zmo	0,65	870 565,5	65 42,25	800 520	23 14,95	0,8 0,52	3 1,95	0,02 0,013	19,5 237,3	3
vit. min. meš. dob.	0,03	880 26,4	0 0	0 0	0 0	1,40 0,42	70 2,1	1,30 0,39	0,9 10,95	0
apnenec	0	900 0	0 0	0 0	0 0	380 0	0 0	0 0	0 0	0
skupaj	0	876,7	163,9	749,8	36,71	6,224	6,258	3,923		
nor. za 1 lit. ml.		0	60	275		3	2	1		
			2,731	2,726		2,075	3,129	3,923		

### Dopolnilna krmna mešanica

krma	kg	SS g/kg	PB g/kg	ŠV g/kg	Sv.VI g/kg	Ca g/kg	P g/kg	Na g	30 dni	365 dni
soja, trop.	0,25	890 222,5	380 95	718 179,5	68 17	4,7 1,175	6,9 1,725	0,03 0,008	7,5 91,25	8
kor. zmo	0,72	870 626,4	65 47,25	749 539,3	49 35,28	0,5 0,36	3,4 2,448	0,02 0,014	21,6 262,8	3
vit. meš. dob.	0,02	880 17,6	0 0	0 0	0 0	1,40 0,28	70 1,4	1,30 0,26	0,6 7,3	0
apnenec	0,01	900 9	0 0	0 0	0 0	380 3,8	0 0	0 0	0 0	0
skupaj	0	875,5	158,9	718,8	52,28	8,135	5,573	2,622		
nor. za 1 lit. ml.		0	60	275		3	2	1		
			2,615	2,614		2,712	2,787	2,622		

### Dopolnilna krmna mešanica

krma	kg	SS g/kg	PB g/kg	ŠV g/kg	Sv.VI g/kg	Ca g/kg	P g/kg	Na g	30 dni	365 dni
soja, trop.	0,25	890 222,5	380 95	718 179,5	68 17	4,7 1,175	6,9 1,725	0,03 0,008	7,5 91,25	8
kor. zmo	0,52	870 452,4	65 33,8	800 416	23 11,96	0,8 0,416	3 1,56	0,02 0,01	15,6 189,8	3
vit. min. meš. dob.	0	880 0	0 0	0 0	0 0	1,40 0	70 0	1,30 0	0 0	0
otrobi	0,3	870 261	123 36,9	497 149,1	105 31,5	5,3 1,59	11,4 3,42	0,1 0,03	2,25 27,38	0
apnenec	0,01	900 9	0 0	0 0	0 0	380 3,8	0 0	0 0	0 0	0
skupaj	0	944,9	165,7	744,6	60,46	6,981	6,705	0,048		
nor. za 1 lit. ml.		0	60	275		3	2	1		
			2,762	2,708		2,327	3,353	0,048		

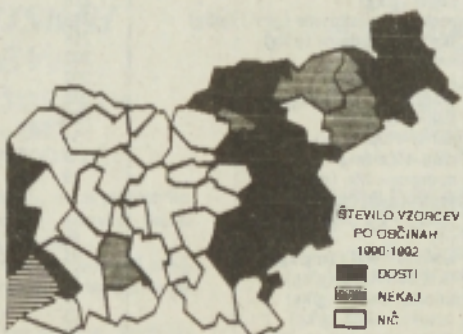
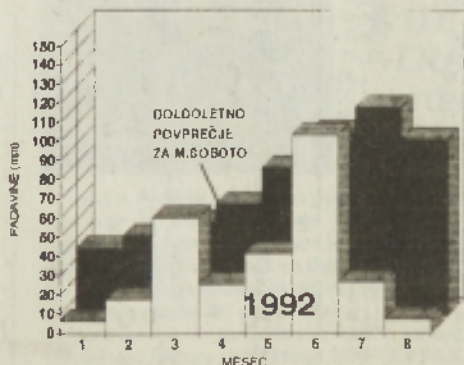
Jože PUHAN, dipl. kmet. inž.

# Kako je vplivala suša na kakovost krme v letu 1992

Večino Slovenije je v prvih osmih mesecih minulega leta prizadela suša - na nekaterih območjih prav katastrofalna, saj je bila količina padavin ponekod razpolovljena. V Prekmurju je bilo v tem času glede na dolgoletno povprečje kar 52 odstotkov manj padavin (Kapun 1992). Suša se je začela pravzaprav že v mesecih januarju in februarju, kot je prikazano na sliki št. 1.

Za pravilno razumevanje podatkov o kakovosti krme, ki sledijo v pregledu, je treba poudariti naslednje: Vsi podatki so bili zbrani v laboratoriju Živinorejsko-veterinarskega zavoda za Pomurje v M. Soboti in predstavljajo kakovost tistih vzorcev krme, ki so po načrtnem delu kmetijske svetovalne službe in drugih prispeli v analizo. Pomurski laboratorij je odprt tudi drugim naročnikom in

- kot je prikazano na sliki št. 2 - analize krme opravlja za naročnike precejšnjega dela Slovenije in tudi dela Italije. Vzorci krme, obravnavani v tem članku, zato izvirajo iz precej različnih krajev z različnimi podnebnimi razmerami, pedološko in botanično sestavo ter drugimi faktorfji.



Slika št. 2: V laboratoriju ŽVZ za Pomurje analizirajo krmo s precejšnjega dela Slovenije, nekaj pa celo za Italijo.

## TRAVA

Vzorci trave, analizirani v minulem letu, so izjemni, saj izvirajo pretežno iz Pomurja ter iz natančno in strokovno vodenih preskusov (S. Kapun 1992). Tudi košnja je bila opravljena v optimalni fazi rasti. Le manjši del vzorcev je iz drugih predelov in običajne prakse, zato pa toliko bolj kažejo na vpliv suše.

Kot je prikazano na sliki (št. 3), tudi v »normalnem« letu suha snov v travinju narašča od pomladi do poletja. V lanskem sušnem letu pa je bilo to zviševanje suhe snovi mnogo izrazitejše. To je vplivalo na spremenjene razmere biokemizma rastline in se je na koncu videlo v različni hranilni vrednosti.

Glavne značilnosti lani pridelane trave so naslednje: Ob povišanju suhe snovi za okoli 35 relativnih odstotkov se je zvišala vsebnost surovih vlaknin, vse druge hranilne snovi in energija pa so se znižale. Iz tal se je resorbiralo bistveno manj rudniških snovi in trava je vsebovala manj prav vseh elementov in tudi pepela. Bistveno pa se je povišala vsebnost nitratov, ki za zdravje niso ugodni.

## MRVA

Vsi analizirani vzorci mrve so iz vsakdanje prakse, ko so strokovnjaki v kmetijsko-svetovalnih službah na osnovi analiziranih hranilnih vrednosti izračunavali uravnotežene dnevne zimske obroke. Večina vzorcev je bila pridelana na kmetijah vsega območja – prikazanega na sliki št. 2 – tretjina celo v Italiji.

Če upoštevamo, da je bilo seno pridelano še pred največjimi vplivi suše in da otave ter kasnejših odkosov na najbolj prizadetih območjih sploh ni bilo, je pravzaprav razumljivo, da kakovost lani pridelane mrve ni bistveno drugačna od običajne. To kažejo glavne hranilne snovi: beljakovine, ogljikovi hidrati, vlaknine in tudi energija, saj sprememb v kakovosti do 5 relativnih odstotkov ob vseh naštetih razlogih ne moremo šteti za statistično značilne.

Glavna značilnost mrve pridelane v letu 1992 je za približno 7 relativnih odstotkov zmanjšana vsebnost pepela in nižja vsebnost posameznih elementov. Glavni problem je pravzaprav v tem, da je količina pridelka bistveno manjša.

Na te podatke pa ne smemo gledati le s prehranske strani, saj gre pri analizi elementov v mrvi in travni pravzaprav za podatke »foliarne analize«, ki pokažejo, katere elemente je rastlina resorbirala in izkoristila iz tal oziroma katerih elementov je v tleh že primanjkovalo ali pa jih je bilo morda preveč.

## TRAVNA SILAŽA

Praktično vsi analizirani vzorci travne silaže izvirajo iz prve košnje in vključujejo torej travo iz obdobja, ko učinek suše še ni bil problematičen. Tako kaže tudi primerjava analizi vrednosti za oba letnika silaže: kakovost lani pridelane travne silaže ni slabša od prejšnjih let. Vsebuje več suhe snovi (v povprečju skoraj 400 g/kg), drugih hranilnih snovi in energije pa je praktično enako. Kot smo ugotovili pri kvaliteti travinja, je tudi tu bistveno manj »mineralnih snovi« ali elementov (v povprečju so znižani za skoraj 10 do 20 odstotkov).

Lanske travne silaže so celo za spoznanje bolj fermentirale, saj je narava sama poskrbela za pravilnejše vrenje travne mase. Vsekakor pa so travne silaže v Pomurju še vedno slabe in zastaviti bi si morali cilj, dvigniti njihovo kakovost: namesto povprečne ocene 40 točk (od skupno 100 možnih) bi morali doseči vsaj nad 60 točk. Posamezni kmetje, ki upoštevajo navodila in silirajo dovolj mlad, primerno ovenel material z dovolj ogljikovih hidratov in prostih sladkorjev ter z nizko vlaknino, dosega tudi prek 90 točk in 1. kakovostni razred ter bi lahko bili vsem drugim za spodbuden zgled!

## KORUZNA RASTLINA IN KORUZNA SILAŽA

Koruzna rastlina uporabljena za koruzno silažo je bila izpostavljena praktično celotnemu obdobju suše. Ob razlagi podatkov o kakovosti pa moramo upoštevati tudi drugačnost v naravi rastline in njenega koreninskega sistema.

Kljub ekstremni suši v avgustu in povsem suhem videzu (v Pomurju) je rastlina vsebovala še vedno okoli 600 g/kg vode. Vendar je mreno izsuševanje hitro napredovalo: suha snov se je od 250 g/kg v začetku avgusta sredi meseca že dvignila na 350 g/kg, posamezne vrednosti pa so presegale 400 in celo 500 g/kg. Mnogi so tako zamudili vsaj tisto optimalno vsebnost vlage za siliranje. Svetovalna služba jim je na temelju analize svetovala dodajanje potrebne količine vode, da bi dosegli 330 do 350 g suhe snovi/kg, kar je najugodnejše za siliranje.

Analize koruzne rastline so na mnogih predelih pokazale povišano vrednost surovih beljakovin (tudi do 138 g/kg suhe snovi, kar je nenavadno visoko!). Toda pokazalo se je, da se je povišal neproteinski dušik. »čiste beljakovine« pa so ostale v okviru normale.

Povečal se je tudi pepel (določitev, ki predstavlja skupno vsebnost vseh anorganskih hranil), to pa kaže – obratno kot pri travinju – na koncentriranje elementov v stebel med sušo; globok koreninski sistem rastline je še omogočal resorbicijo, medtem ko je bilo v nadzemnem delu intenzivno odparevanje vlage in koncentriranje elementov.

Surova vlaknina se je dvignila daleč nad normalo, pri siliranju takega materiala pa se je to še bolj poudarilo. V suhi snovi koruznih silaž v prejšnjih letih je bilo v povprečju 210 g/kg surove vlaknine, v lanskem letu pa se je ta vrednost dvignila na povprečnih 254 g/kg, na posameznih področjih pa tudi na 290 g/kg SS.

Energetska vrednost in prebavljivost surove beljakovine so se zaradi bistveno višje vlaknine znižale in so tudi v povprečju nižje kot v normalnih letih. Treba je poudariti, da gre za – na temelju poznanih Kellnerjevih prebavljivostnih faktorjev – izračunane (in ne analitsko določene) vrednosti. Kellnerjevi faktorji pa ne vključujejo primerov koruzne silaže s tako visoko vlaknino in mislimo, da je »prava« energetska vrednost letošnjih koruznih silaž verjetno še nekaj nižja. Poznati oziroma določiti bi morali prebavljivosti tudi za tako kakovost silaže in nas je torej lanska suša tudi pri tem našla nepripravljene.

Koruzna rastlina – pozneje uporabljena za siliranje – je bila najdalj izpostavljena suši, ki se je odrazila tudi na njeni kakovosti – predvsem na izrazitem porastu surove vlaknine.

ADOLF PEN, dipl. inž. kem.

Tabela št. 4: POVPREČNA SESTAVA TRAVE V LETU 1991 IN 1992

	1991		1992	
	n	/SS	n	/SS
suha snov (g/kg)	273	195,5	150	266,8
sur. beljakovine (f=6,25) (g/kg)	273	27,9	150	34,2
sur. vlaknine (g/kg)	273	47,6	150	70,5
pepel (g/kg)	273	19,6	150	21,9
preb. s. beljakovine (gov.) (g/kg)	273	20,4	150	21,0
škrobna vrednost (g/kg)	273	121,3	150	150,1
kalcij – Ca (g/kg)	273	1,4	150	1,6
fosfor – P (g/kg)	273	0,6	150	0,8
magnezij – Mg (g/kg)	13	0,7	6	0,7
kalij – K (g/kg)	13	6,1	6	5,3
natrij – Na (g/kg)	13	0,6	6	0,1
cink – Zn (mg/kg)	10	12,1	6	10,3
mangan – Mn (mg/kg)	10	16,8	6	17,0
železo – Fe (mg/kg)	10	114,3	6	60,3
baker – Cu (mg/kg)	10	4,9	6	3,7
nitratni dušik NO <sub>3</sub> -N (mg/kg)		110,4	18	310,5

Tabela št. 5: POVPREČNA SESTAVA MRVE V LETU 1991 IN 1992

	1991		1992	
	n	/SS	n	/SS
suha snov (g/kg)	224	873,0	135	874,3
sur. beljakovine (f=6,25) (g/kg)	224	100,2	135	100,8
sur. vlaknine (g/kg)	224	279,4	104	277,9
pepel (g/kg)	224	73,0	135	68,0
preb. s. beljakovine (gov.) (g/kg)	224	60,2	83	58,5
škrobna vrednost (g/kg)	224	317,0	90	316,5
kalcij – Ca (g/kg)	185	5,94	104	4,62
fosfor – P (g/kg)	185	2,27	104	2,09
magnezij – Mg (g/kg)	53	1,96	51	1,92
kalij – K (g/kg)	54	15,93	50	15,56
natrij – Na (g/kg)	56	0,68	54	0,67
ocena (točke)	224	56	101	56
ocena (kak. razred)	224	3	101	3

Tabela št. 6: TRAVNA SILAŽA, primerjava kakovosti za leti 1991 in 1992

	1991		1992	
	n	/SS	n	/SS
suha snov (g/kg)	92	366,0	47	398,4
sur. beljakovine (f = 6,25) (g/kg)	92	57,0	47	61,5
sur. vlaknine (g/kg)	92	94,3	47	99,9
pepel (g/kg)	90	41,2	47	36,2
preb. s. beljakovine (gov.) (g/kg)	90	37,9	47	42,2
škrobna vrednost (g/kg)	90	199,1	47	207,9
kalcij – Ca (g/kg)	91	2,78	34	2,54
fosfor – P (g/kg)	91	1,22	34	1,28
magnezij – Mg (g/kg)	15	0,86	5	0,85
kalij – K (g/kg)	22	9,30	5	8,34
natrij – Na (g/kg)	25	0,21	7	0,33
cink – Zn (mg/kg)	8	16,9	4	13,9
mangan – Mn (mg/kg)	8	60,7	4	33,3
pH	40	4,63	25	4,60
amoniak NH <sub>3</sub> (mg/kg)	37	507,0	9	579,0
skupne kisline (g/kg)	27	23,4	7	23,6
mlečna kislina (g/kg)	27	8,0	7	12,4
octova kislina (g/kg)	27	11,4	7	7,1
propionova kislina (g/kg)	27	0,7	7	0,7
maslova kislina (g/kg)	27	3,2	7	3,4
ocena (točke)	27	37,0	7	45,0
ocena (kak. razred)	27	37,0	7	3,0

Tabela št. 7: KORUZNA SILAŽA, primerjava kakovosti za leti 1991 in 1992

	1991		1992	
	n	/SS	n	/SS
suha snov (g/kg)	218	313,5	253	346,1
sur. beljakovine (f = 6,25) (g/kg)	218	21,3	250	25,7
sur. vlaknine (g/kg)	218	69,1	250	88,0
pepel (g/kg)	218	12,4	250	14,9
preb. s. beljakovine (gov.) (g/kg)	218	11,3	250	12,6
škrobna vrednost (g/kg)	218	194,6	250	185,7
kalcij – Ca (g/kg)	202	0,61	206	0,90
fosfor – P (g/kg)	202	0,58	206	0,67
magnezij – Mg (g/kg)	23	0,43	25	0,57
kalij – K (g/kg)	27	2,77	25	3,62
natrij – Na (g/kg)	34	0,04	32	0,08
cink – Zn (mg/kg)	9	9,4	24	11,5
mangan – Mn (mg/kg)	9	20,6	24	11,5
železo – Fe (mg/kg)			12	39,11
baker – Cu (mg/kg)			12	4,78
pH	40	3,75	133	3,98
amoniak NH <sub>3</sub> (mg/kg)	41	229,0	26	284,0
skupne kisline (g/kg)	23	21,4	26	24,4
mlečna kislina (g/kg)	23	16,5	26	16,0
octova kislina (g/kg)	23	4,4	26	8,0
propionova kislina (g/kg)	23	0,2	26	0,3
maslova kislina (g/kg)	23	0,3	26	0,0
ocena (točke)	23	86	26	87
ocena (kak. razred)	23	1	26	1



p.o.  
MURSKA SOBOTA

# NAJBOLJŠE ZA VAŠA TELETA

# INNTALER

## MLEČNI NADOMESTEK ZA TELETA (UVOZ)

### Prednosti:

- nadomešča mleko
- namenjen je za pitanje in vzrejo telet
- pospešuje rast
- pospešuje razvoj prežvekovalnega sistema
- je ekonomičnejši v primerjavi z mlekom
- uporablja se od 10. dneva starosti

**PRODAJA: VSAK TOREK IN ČETRTEK (MED 10. IN 13. URO)**

Pomurske mlekarne, Industrijska 10, Murska Sobota, telefon: (069) 22-330



**AGROSERVIS p. o.**  
Murska Sobota

SI8000 Murska Sobota, Kroška c. 58

Telefon: (069) 21-322

Telefon: (069) 21-630

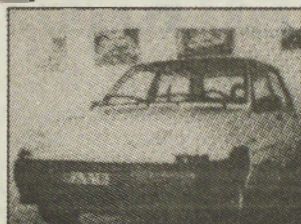
Fax: (069) 21-640

**SERVIS  
PRODAJA  
TRANSPORT  
PROIZVODNJA**

**PRODAJA VOZIL:**  
RENAULT - VW - AUDI -  
LADA - TAM - IVECO

**SERVIS VOZIL:**

RENAULT - TAS VW - CIMOS CITROEN -  
ZASTAVA - TAM - IVECO - LADA



**TRAKTORJEV IN  
KMETIJSKIH  
STROJEV:**

ZETOR - TORPEDO  
- URSUS - IMT -  
TOMO VINKOVIĆ

V marcu, mesecu priprav na poljska dela, vas vabimo, da si pripravite traktorje in kmetijske stroje v naših delavnicah ob pomoči naših kakovostnih servisnih storitev in po sprejemljivih cenah.

Storitve opravljamo tudi na domu. Do 40 km pa vam po potrebi stroj prepeljemo brezplačno na popravilo v naše delavnice. Ponudba velja od 15. marca do 30. aprila 1993.

Priporočamo vam tudi, da si naročite kabino za vaš traktor. Serijsko izdelujemo kabine za traktorje UNIVERSAL in ZETOR, vinogradniški tip. Odločite se lahko za kabino v enostavni izvedbi in opremljeno kabino z ogrevanjem.

Priporoča se AGROSERVIS - vaš servis!

# VEGA d.o.o.

marketing - proizvodnja - trgovina  
Skakovci 15, 69261 Cankova

**KMETOVALCI!** Ste pripravljeni  
na spomladansko setev?

Pri nas lahko kupite vse za setev po zelo ugodnih cenah:

- semenska koruza z regresom že od 1.700,00 tolarjev
- seno prav tako z regresom
- umetna gnojila
- krmila
- soja, bučni sir

**- SPREJEMAMO NAROČILA ZA KORUZO,  
OVES IN SENO.**

- pnevmatske sejalnice BECKER po tovarniških cenah
- predsetveniki
- Tehnostroj program
- vsa druga kmetijska mehanizacija

**GRADBENI MATERIAL:**

- cement, apno
- maltni, opeka
- strešniki, salonične plošče
- betonsko železo, armaturne mreže
- nosilci...

**Italijanska posoda,  
komplet 1.400,00 SIT**

**telefon:  
(069) 40 300**

# Ciste na jajčnikih – pogost razlog plodnostnih motenj pri kravah mlekaricah

Ciste na jajčnikih je mogoče najti pri vseh pasmah krav. Pogosteje se pojavljajo pri kravah mlekaricah, posebej pri visoko proizvodnih živalih. V nekaterih čredah lahko dobi tudi do 40% krav enkrat ali večkrat v življenju ciste na jajčnikih.

Tudi v Pomurju so se zaradi vse bolj intenzivne reje, pomanjkanja gibanja živali in napak v prehrani začele pojavljati ciste na jajčnikih pri večjem številu živali kot v prejšnjih letih.

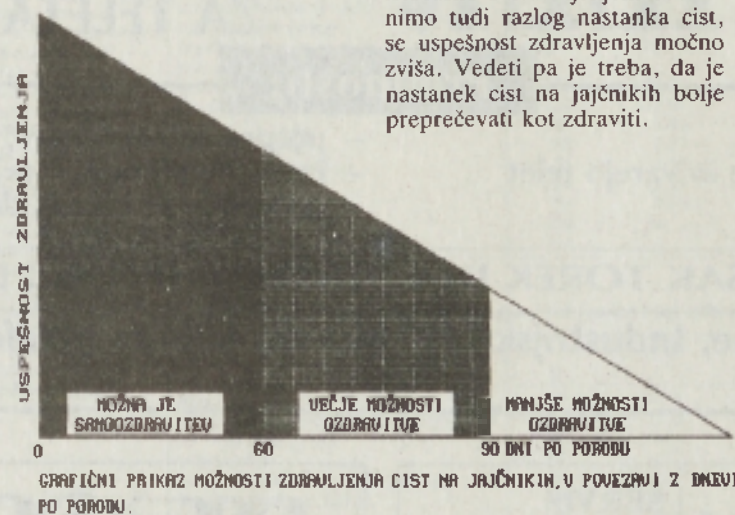
Ciste niso bolezen, ne povzročajo jih ne bakterije ne virusi. So simptom motenj v delovanju sistema spolnih žlez, to pa negativno vpliva na plodnost živali. V večini primerov so običajni znaki cist (odsotnost pojava, nenehno gonjenje) zabrisani. Pri živalih opazimo neredne, predvsem skrajšane pojavne cikle, nabreklost sramnice in napadalno, bikovsko obnašanje. Razloge za nastanek cist delimo na zunanje in notranje.

Med zunanje spadajo: napake v prehrani živali, pomanjkanje vitaminov in mineralov, pomanjkanje gibanja in svetlobe, presežki kalija v krmnih rastlinah.

Med notranje razloge štejemo: dedno nagnjenost, visoko mlečnost, povezavo z napakami v prehrani, presnovne bolezni,

vnetja maternice ter moteno ali nedokončano involucijo maternice.

Ciste na jajčnikih zdravimo s hormonskimi zdravili. Možnost ozdravitve je manjša, če živali dajejo veliko mleka, če imajo ciste na obeh jajčnikih ali pa se



ciste kljub zdravljenju ponavljajo.

Preden pričnemo žival zdraviti, je potrebno približno ugotoviti, kako dolgo so ciste že na jajčnikih.

Če ugotovimo, da je žival dedno nagnjena k cistam, jo je potrebno čimprej izločiti iz črede.

Z laboratorijskimi analizami je mogoče ugotoviti razlog nastanka cist. V rejah, v katerih istočasno z zdravljenjem odstranimo tudi razlog nastanka cist, se uspešnost zdravljenja močno zviša. Vedeti pa je treba, da je nastanek cist na jajčnikih bolje preprečevati kot zdraviti.

Kaj lahko stori rejec, da v svoji čredi prepreči pojavljanje cist na jajčnikih ali da ciste strokovnjak pravočasno odkrije in ustrezno zdravi?

Predvsem mora vedeti in skrbeti, da:

- reja telic do pubertete in po puberteti ne bo preveč intenzivna;
- telice, ki so s cistami dedno obremenjene, izloči iz reje;
- je vsako vnetje maternice potrebno čim prej pozdraviti;
- se sme na prvo pojavitev po porodu čakati največ 60 dni od dneva poroda; če se žival v tem času ne goni, ji je treba ginekološko pregledati ročila;
- če se dolžina pojavnega ciklusa pri govejih plemenicah spreminja, je takšne živali potrebno takoj pregledati;
- plemenic ne pripušča prehitro po porodu, najboljši čas za pripust za živali, ki so skotile brez zapletov in se pravočasno očistile je 55 do 60 dni po porodu;
- po dveh neuspešnih pripustih zahteva veterinarski pregled;
- poskrbi, da bodo plemenice pozimi in spomladi pri krmiljenju z vsakodnevnim obrokom dobile dovolj kakovostnih, mineralno-vitaminskih mešanic.

ŽVZ za Pomurje  
IGOR TERNAR, dr. vet. med.

## O slinavki in parkljevki

Slinavka in parkljevka sta bolezni, ki ju v Sloveniji nismo imeli že od leta 1968. Pa vendar sta v zadnjem času tudi pri nas spet aktualni, saj ju italijanski obmejni veterinarski organi sumijo pri živalih, uvoženih iz republike Hrvaške.

Obidimo sumničena o neresničnosti bolezni pri teh živalih, saj še vedno nista potrjena, in poglejmo, za kakšni boleznimi sploh gre. Dejstvo je, da ogroženost le obstaja, saj je realni sum v okolici Neaplja. Razdalja pa že dolgo ne predstavlja več varnostnega mehanizma.

Za slinavko in parkljevko velja prepričanje, da se od vseh bolezni širita najhitreje. Glavna značilnost so izpuščajske spremembe na ustni sluznici in svitku, redkeje tudi na vimenu. Za boleznijo obolijo predvsem goveda, ovce in koze, tudi prašiči in divjad, pa celo človek, zlasti otroci.

Zaradi bolezni sicer ne pogine dosti živali (do 5%), nastaja pa ogromna gospodarska škoda zaradi manj mleka (do 50%), hujšanja, »zvriganja«, nevtalnih telet in gospodarske blokade.

Slinavko in parkljevko povzročata virus, ki ima več tipov. Vsak tip pa lahko privede do ponovnega izbruha bolezni. Virus je zelo odporen proti nizki temperaturi, saj pri -40°C ostane živ nad leto dni. Hudo pa je občutljiv na visoke temperature. Na pašnikih vzdrži poltci do 2 tedna. Antibiotiki nanj ne vplivajo.

Glavni vir infekcije so bolne živali. V slini teh živali se pojavi povzročitelj že 10 ur po okužbi, pa tudi v krvi ga najdemo. Mlade živali so za bolezen dovzetnejše in tudi več jih pogine. Hudo nevarnost predstavlja tiste živali, ki postanejo klicenosti in s tem prikrito izločajo povzročitelja še dolgo po navidezni ozdravitvi. Povzročitelj se tudi rad zadržuje v prakljah.

Živali se najpogosteje okužijo prek gobca, z okuženo krmno ali vodo, lahko pa tudi prek nosne odprtine ali zunanjih spolovil.

Čas od okužbe pa do prvih znakov je od 2 do 5 dni. Na mestu vdora povzročitelja se oblikuje mehureček, poln tekočine. Živali postanejo neješčje, mleka je manj, so otožne in lenobno prežvekujejo. Temperatura naraste na 41,5°C. Ščasoma živali postanejo čisto otopele. Ne jedo, ne prežvekujejo, stojijo mirno s povešeno glavo in se slinijo v dolgih tankih nitih. Jezik je prilepljen na trdo nebo, zato živali gobec rade namakajo v vodo.

Če so izpuščaji tudi na svitku, se živali pogosto prestopajo z noge na nogo in hudo šepajo. Pri pritisku na svitek boleče reagirajo.

Živali, ki so prebolele slinavko in parkljevko, postanejo nedovzetne za tip virusa, ki je bolezen povzročil do enega leta. Lahko pa v tem času zbolijo za drugim tipom.

Prave terapije proti tej bolezni ni, zato je toliko pomembnejša preventiva. Najuspešnejši preventivni ukrep je neškodljivo odstranjevanje vseh bolnih živali in tistih, ki so sumljive, da so okužene.

Po ugotovitvi bolezni naj so živali zaprte v hleve in ograde. Pse imejmo privezane. Izogibati se je treba tujih hlevov, pa tudi v svoje ne puščamo nikogar. Prostor, kjer je bila bolna žival, moramo dobro razkužiti. Tudi pred vhodom v hleve imejmo »desbariere«. Virus je najbolj občutljiv na formalinska razkužila in močne luge (2% raztopina natrijevega ali kalijevega luga ga uniči v 1-2 minutah).

Lastnikom, ki imajo pri zatiranju slinavke in parkljevke škodo (pobite živali, uničenje krme in nastilja, sežiganje raznih predmetov, razkužbe...) jo je država dolžna poravnati.

Ob pojavu bolezni občinski veterinarski inšpektor odredi blokado dvorišča z vsemi potrebnimi oznakami. Le-ta daje kmetu tudi navodila in ukrepe, ki jih mora izvesti. Po vseh ukrepih izda ta organ tudi odločbo o sanaciji dvorišča.

Osemenjevalni center pri ŽVZ-ju  
JOŽE ČRNKO, dr. vet. med.

# Kako do kakovostne travne silaže

Siliranje je pomemben korak pri pridelovanju in izboljšanju kakovosti krme. Za intenzivno pridobivanje mleka in prirejo mesa je kakovost osnovne krme zelo pomembna. V večini naših rej je krma s travnikov, travni silos in seno, večji del osnovne krme, zato moramo dati pridelavi le-te večji pomen.

Nedvomno prispeva h kakovosti krme s travnatega sveta poleg botaničnega sestava travne ruše še čas košnje. Siliranje je način konzerviranja, ki je najprimernejši in prilagojen zgodnji prvi košnji zaradi nestalnega vremena konec aprila oziroma v začetku maja. Uvedba travne silaže v obroki ni vprašljiva in pomeni eno temeljnih možnosti za intenziviranje pridelovanja krme. Manj razširjeno pa je vprašanje, kolikšen naj bo delež sena v obroku in ali je možno seno v celoti nadomestiti s silažo.

Seno in travna silaža sta iz istega materiala – to je trava – razlikujeta pa se po kakovosti in vrsti lastnosti.

Seno je slabo v večini primerov zaradi prepozne košnje, ki pri nas še vedno prevladuje. Pri sodobnem načinu spravila s siliranjem in pretvorenjem lahko kosimo seno prej kot običajno, saj nismo toliko odvisni od lepega vremena.

Uspešno siliranje sveže trave, ki vsebuje 80–82% vode ter 15–20% surovih beljakovin v suhi snovi, je mogoče le ob uporabi silirnih dodatkov – konzervansov, to pa je za naše razmere zelo drago. Najcenejše, pa tudi zelo dobro je, če trava ovene, tako da ima 35–40% suhe snovi, če to dopuščajo vremenske razmere. Če pa ni takega vremena, da bi trava ovenela v dveh, najkasneje treh dneh tako da bi imela 35–45% suhe snovi, potem naj ovene vsaj toliko, da ima 30% suhe snovi in travi dodamo 2–4% melase. Z melaso smo dodali sladkor, ki je nujen, da se dobro razvijajo mlečnokislinske bakterije, ki ščitijo silažo pred delovanjem škodljivih mikroorganizmov.

Največja nesreča je, če se silaža pokvari zaradi pomanjkanja topnih ogljikovih hidratov. To se lahko zgodi pri vlažni travi, ker voda redči koncentracijo topnih ogljikovih hidratov – sladkorjev, ali pa zaradi stare trave, v kateri se spremenijo topni ogljikovi hidrati v surovo vlaknino. V takem primeru pride do delovanja maslenokislinskih bakterij, ki tudi razkrajajo beljakovine. Živali pojejo premalo take silaže, ker močno smrdi, poveča se možnost presnovnih motenj in poslabša se higienska kakovost mleka.

Dodatki pri siliranju krme

Pri siliranju primerno uvele krme v dovolj ugodnih razmerah konzervansi niso potrebni. V naših razmerah bi morali uporabljati silirni dodatek predvsem:

- če vremenske razmere ne dopuščajo, da bi se dovolj hitro osušila,
- če pričakujemo poslabšanje vremena, pokošena krma pa še ni dovolj uvela,
- če je krmo namočil dež.

Za konzerviranje trav imamo najrazličnejše dodatke:

- anorganske kisline
- organske kisline
- antibiotike
- mlečnokislinske bakterije
- lahkotopne ogljikove hidrate

Z dodatkom mineralnih ali organskih kislin pospešimo in povečamo kislost silaže, ki preprečuje hidrolizo beljakovin in razmnoževanje neugodnih mikroorganizmov. Delovanje mlečnokislinskih bakterij ob običajno dodani količini kislin ni zmanjšano. Zelo učinkovito je delovanje mešanice raznih soli, ki preprečuje delovanje škodljivih mikroorganizmov, predvsem klostridijev in maslenokislinskih bakterij. Žal se te soli pri nas ne dobijo, imajo pa jih v sosednji Avstriji pod imenom Kofosil plus. Dodajanje mlečnokislinskih bakterij omogoča usmerjanje fermentacije. Uporabljajo mlečnokislinske bakterije, ki so selekcionirane za hitro rast in dobro prenesejo tudi nizek pH, delujejo v precejšnjem temperaturnem območju ter spremenijo vso glukozo in fruktozo v mlečno kislino. Pri nas imamo Krkin izdelek pod imenom PLAN-TANAZE. Za hitro rast in delovanje mlečnokislinskih bakterij pa je potrebna zadostna količina sladkorja v krmi. Predvsem zaradi premajhne koncentracije sladkorja v vlažni krmi in precejšnje izgube sladkorja z odcednim sokom je dodajanje melase zelo uspešno.

V deželah, kjer je siliranje trav močno razširjeno, to so Anglija, Irska in Nizozemska, imajo preizkušene najrazličnejše dodatke. V naslednji tabeli bomo videli količine organskih kislin, ki jih najpogosteje najdemo v silazah.

Poskus siliranja z različnimi dodatki

dodajamo	SS %	kislina g/100g SILAŽE MLEČNA OČETNA MASL.		NH <sub>3</sub> -NV	pH	
brez dodatka	18,9	1,19	0,84	0,22	10,7	4,6
melasa	19,0	2,28	0,74	0,01	7,8	4,0
AIV	17,8	0,83	0,36	0,01	4,2	3,4
NaHSO <sub>4</sub>	18,3	1,68	0,63	0	5,0	4,7
Na <sub>2</sub> S <sub>2</sub> O <sub>5</sub>	19,3	1,49	0,41	0,08	10,8	4,7
mravljična kislina	17,4	1,30	0,59	0,01	6,3	4,2
ovela	25,3	2,71	0,72	0,21	10,5	4,5
sirotka	15,3	1,54	0,76	0,26	13,7	4,7

Kot je vidno iz tabele, je najboljša silaža iz ovelega materiala, saj je imela ta silaža 2,7% mlečne kisline, takoj za njo pa je silaža, ki smo ji dodali melaso, ta pa je imela 2,28% mlečne kisline.

Če primerjamo dosedanje poskuse, vidimo, da je v naših travnih silazah za več kot 1% oziroma 10g/kg manj mlečne kisline, kot v zgornji tabeli. S tem poskusom bomo tudi ta problem razvozlati.

## 1. Ugotavljanje uvelosti silirnega materiala

Suha snov v %

- 15 – sveže pokošena trava
- 20–25 – pri stiskanju krme so roke vlažne, od krme kaplja
- 30 – pri zvijanju krme so roke še precej vlažne
- 35 – pri zvijanju je v rokah samo še občutek vlažnosti
- 40 in več – tudi pri močnem zvijanju ostanejo roke suhe

Ugotavljanje uvelosti rezane krme (Cabon, ITCF, 1984)

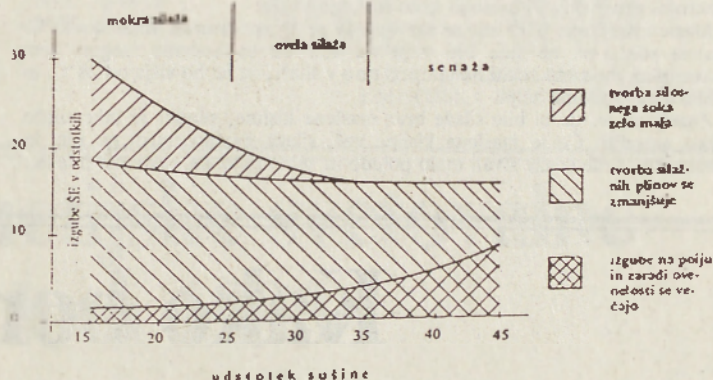
Približna suha snov v %

- 15 – od krme na prikolicci kaplja
- 20 – kaplja pri stiskanju krme z roko
- 25 – kaplja pri zvijanju krme
- 30 – pri zvijanju se navlažijo prsti
- 35 – pri zvijanju je občutek vlažnosti na prstih
- 40 – prsti ostanejo pri zvijanju krme suhi

## 2. Izgube hranilnih snovi v silosu pri silazah z različno vsebnostjo suhe snovi

Naslednja skica naj ponazori izgubo hranilnih snovi v silosu pri različnih silazah:

mokra silaža	15–25 % sušine
ovela silaža	25–35 % sušine
senaža	35–45 % sušine (v zatesnjenih silosih)



## IZGUBE PRI KONZERVIRANJU OZIROMA SUŠENJU SENA

Izgube pri spravilu sena so velike, saj s sušenjem na tleh v lepem sončnem vremenu izgubimo 40–50% hranilnih snovi. V slabem vremenu pa so te izgube še dosti večje, tudi do 70%. S sušenjem na sušilih izgube zmanjšamo, tako da so na kozolcih, ostrgah in žičnih kozolcih 25–30%. Najmanj izgub je pri prevetrovanju (s hladnim zrakom 25–30%, s toplim v predoru iz folije ali v komori pod streho, ki se ogreje od sonca, pa le 15–20%).

Vzroki za nastajanje izgub zaradi sonca so:

Drobljenje sena je tem večje, čim več obračamo seno, ko je že suho. Seno naj bi se obračalo čim več, ko je še zeleno. Takoj ko pokosimo, moramo travo raztrositi, nato pa obračati vsaki 2–3 ure (stari pregovor pravi: Seno se suši na vilah), ko pa gre sušenje h koncu, obračamo manj in pazljivo, da bo drobljenja z obračalnikom čim maj. Največ hranilnih snovi, to je beljakovin, energije in vitaminov, je ravno v listju trave in detelje, ki tudi pri sušenju najhitreje odpade.

Izgube nastajajo še zaradi dihanja in drugih kemičnih procesov. S sušenjem se spreminja sestava krme, zmanjša se predvsem delež dostopnejših in bolj prebavljivih nestrukturiranih ogljikovih hidratov (sladkor, škrob), delež strukturalnih ogljikovih hidratov, predvsem celuloze, pa se relativno poveča.

Splošno priznano pravilo, naj bo košnja čim zgodnejša, da bo kakovost krme čim boljša, je v naših razmerah ključnega pomena za smotno prirejo mleka in mesa. Za kakovostno seno bi morali kositi dovolj zgodaj, ko je trava v začetku latenja. Takrat bi seno vsebovalo 80–90g prebavljivih beljakovin, 350–380g čistega škroba in ne več kot 25–27% surovih vlaken. S tako kakovostnim senom lahko nadomestimo dobro koruzno ali travno silažo in se energetska vrednost obroka bistveno ne zmanjša. Taka kakovost osnovnega obroka je za krave po telitvi in v pretežnem obdobju laktacije potrebna, posebno še če hočemo doseči velike učinke z majhno porabo koncentrata.

## IZGUBE ŠKROBNIH ENOT, KI NASTANEJO PRI SILIRANJU

- sveža silaža – 20% suhe snovi
  - ovenela silaža – 25–30% suhe snovi
  - silaža – 35% suhe snovi
- 25–40%  
20–34%  
17–27%

## KAKO POTEKA FERMENTACIJA SILAŽE?

Na vsaki rastlini je na tisoče različnih mikroorganizmov, ki s krmnimi rastlinami pridejo v silos ne glede na to, ali je trava sveža ali ovenela.

Med drobnoživkami oziroma mikroorganizmi so tudi mlečnokislinske bakterije, ki so v naravi že tako ali tako močno razširjene. Človek jih že od nekdaj uporablja pri uživanju hrane (kisló zelje in kislá repa). Mlečnokislinske bakterije tvorijo organske kisline. Med njimi je seveda najpomembnejša mlečna kislina. Tako se v krmi poveča kisló in s tem zagotovi obstojnost silaže. Skisanje silažne mase lahko dosežemo po drugi poti, z dodajanjem različnih konzervansov, ki ravno tako skisajo silažo do kislósti pH 3,8–3,6. Za konzervanse uporabljamo predvsem organske kisline ali njihove soli.

Mlečnokislinske bakterije – označujemo jih gram pozitivne nesporogene mikroorganizme – fermentirajo lahkotopne ogljikove hidrate v mlečno kislino. Razdeljene so v dve skupini: v prvi so homofermentativne mlečnokislinske bakterije, ki fermentirajo sladkor s 6 atomi ogljika (grozdni sladkor, sadni sladkor) v mlečno kislino. Druga skupina so heterofermentativne mlečnokislinske bakterije, ki pa iz sladkorja poleg mlečne kisline fermentirajo še alkohol in očetno kislino.

Za mlečnokislinske bakterije je poleg ugodnega okolja (hrana, to je sladkor) pomembna še ugodna temperatura (med 15 in 30°C).

**Pri mlečnokislinskih bakterijah razlikujemo dve skupini:**

- bakterije hladnega vrenja 15–30°C
- bakterije toplega vrenja 40–45°C

Običajno imamo opravka s hladno fermentacijo. Na začetku vrenja se zelo burno razvijajo aoli bakterije, vendar je zaradi naglega padca pH (kislósti), ki ga povzročajo mlečnokislinske bakterije, življenje teh škodljivih mikroorganizmov mlečne kisline ogroženo. Ta količina zadošča, da pH-vrednost hitro pade pod 4,2. V takšnem kislém okolju pa razen glivic kvasovk ne more uspevati noben škodljiv mikroorganizem.

## ŠKODLJIVOST NEZAŽELJENIH MIKROORGANIZMOV V SILAŽI

Maslenokislinske bakterije razgrajujejo poleg produktov iz sladkorja še mlečno kislino. Povrh vsega pa napadajo tudi beljakovine, pri čemer nastajajo razkrojni proizvodi, ki oslabijo kisló reakcijo silaže.

Maslenokislinske bakterije se razvijejo le pri temperaturah od 28 do 40°C. Kislóst silaže pa ne sme biti višja od 4,2. Če se hočemo izogniti tem bakterijam, moramo paziti na temperaturo v silaži, da ne bo višja od 28°C, in v silažo ne vnašamo zelja.

Zaželjeno je, da bi bile silaže brez maslene kisline, vendar je tako silažo težko narediti. Če je maslene kisline več, silaža močno smrdi po njej in amoniaku. Take silaže živali malo pojedó in zelo vpliva na kakovost mleka.

Mirno lahko trdimo, da je uspeh pri siliranju odvisen od dveh dejavnikov:

- čim bolj popolno iztisniti zrak iz silosne mase,
- dati ugodne razmere mlečnokislinskim bakterijam, da silažno maso čimprej zakisajo z mlečno kislino in zavrejo delovanje škodljivih mikroorganizmov.

Poleg mikrobov delujejo v silaži, zlasti na začetku siliranja, rastlinski encimi. Rastlina diha, dokler ima na voljo kisik, in z dihanjem izgubljamó hranilne snovi. Teh izgub je v silaži toliko več, kolikor več je v silosni masi zraka; tem intenzivnejše je namreč dihanje in tem bolj se segreje silosni material, to pa seveda povečuje izgube.

Pri dihanju, ki je značilno za prvo obdobje po polnjenju silosa, se porablja sladkor, hkrati pa nastaja ogljikov dioksid, ki iztiska preostali zrak. Rastlinski encimi, ki delujejo v silosu še nekaj časa, razgrajujejo sladkor, hkrati pa nastaja ogljikov dioksid, ki iztiska preostali zrak. Rastlinski encimi, ki delujejo v silosu še nekaj časa, razgrajujejo beljakovine na njihove sestavne dele.

Sprva nastanejo v silaži razna vrenja in razkroji, ki so delno rastlinskega, delno mikrobnega značaja.

Ker je temperatura zelo pomembna za pravilen potek vrenja, pregledno prikažimo temperaturne razpone za najugodnejši razvoj drobnoživk v silaži:

## ZAKAJ MORAMO SILOSNI MATERIAL TEMELJITO POTLAČITI IN IZTISNITI ZRAK?

Na rastlini so poleg zaželenih mlečnokislinskih bakterij vedno tudi taki mikroorganizmi, ki lahko krmo pokvarijo, npr. plesni, maslenokislinske bakterije, gnilobne bakterije in kvasovke.

**Pri mlečnokislinskih bakterijah razlikujemo torej dve skupini:**

- bakterije »hladnega« vrenja,
- bakterije »toplega« vrenja.

Naša naloga je, da ustvarimo ugodne okoliščine za hiter razvoj in delovanje mlečnokislinskih bakterij, s tem oviramo ter ohranimo vpliv in delovanje tistih mikroorganizmov, ki kvarijo silažo. Ko silosni material dobro stlačimo v silos, oviramo dostop zraka. Tako ustvarimo ugodne okoliščine za razvoj koristnih mikroorganizmov.

Vrhno plast silaže pa zavarujemo pred kvarjenjem s plastično folijo, ki jo moramo obtežiti z gumami, ob robu pa s peskom. Če silos ni dobro pokrit, ob vetru folija plapolá in deluje kot črpalka, ki v silos dovaja zrak. S tem je zgornja plast silosa za nas in za naše govedo izgubljena.

Literatura je na voljo pri avtorju.

Kmetijska svetovalna služba ZVZ Murska Sobota  
JOŽE PUHAN, dipl. inž. kmet.

# Kako bomo gnojili

Poljščine odnašajo iz tal veliko količino gnojil. V povprečju odvzamejo okopavine letno okrog 200 kg dušika in prav toliko kalija (korenovke več) in 80 kg fosforja, 50 kg kalcija in v manjših količinah tudi druga hranila. Odvzeta hranila se delno vračajo prek živali (gnoj, gnojevka) nazaj na polja, vendar je potrebno večino hranil, predvsem makroelementov, vračati zemlji v obliki mineralnih gnojil. Na kmetijah, ki redijo 2 do 3 glave velike živine na hektar, lahko večino potreb po hranilih pokrijemo z gnojem in gnojevko. Kadar je reja živine vezana pretežno na dokupljeno krmo in ima malo obdelovalnih površin, se lahko v zemlji pojavijo celo presežki določenih hranil, medtem ko se na površinah, ki so namenjene tržni pridelavi poljščin, srečujemo le z odvzemom hranil in organske snovi.

## Upoštevajmo gospodarnost in ekologijo

Ob vedno večjem zapiranju cenovnih škarij v kmetijski pridelavi smo prisiljeni ravnati vedno bolj racionalno. Ali bomo zmanjševali količino gnojil in tako pocenili stroške pridelave? Ne, to bi nam zmanjšalo pridelek, rajši poskusimo optimalizirati gnojenje. To pomeni, da moramo načrtno gnojiti, pri tem pa moramo upoštevati in ovrednotiti zaloge hranil v tleh, ugotoviti potrebe posamezne poljščine po hranilih glede na pričakovan pridelek, količino organskih ostankov v tleh in razpoložljive količine in vsebnosti domačih organskih gnojil, mineralizacijsko sposobnost tal in kolobar. Kadar pridelujemo poljščine v monokulturi ali v ozkem kolobarju, je črpanje hranil enostransko in je potrebno obilneje gnojiti. V težkih, zbitih, nestrukturiranih tleh je oviran sprejem hranil za rastline, s pravilno obdelavo in izbranimi ukrepi za povečanje godnosti tal (apnjenje, organsko gnojenje, kolobar z metuljnicami, podrahlavanje) lahko povečamo rodovitnost in s tem dostopnost hranil rastlinam. Organska gnojila, predvsem bleviski gnoj in gnojevka, imajo na njihovah neprecenljivo vrednost. Z njimi ne samo, da vračamo tlem odvzete dušik, fosfor in kalij, vračamo tudi zelo pomembne mikroelemente in mikroorganizme ter organsko snov za tvorbo humusa. Živali izkoristijo za vzdrževanje in produkcijo v povprečju le 20% hranil iz krme, vse drugo se izloči v seču in blatu.

Okvirne vrednosti hranil v organskih gnojilih živalskega izvora so v tabeli 1. Organska gnojila rastlinam niso takoj dostopna, najprej jih morajo drobnoživke v tleh razkrojiti do mineralne oblike (v 1. letu lahko računamo na 50% izkoristek hranil), vendar se v večletnim rednim gnojenjem založenost tal

s hranili iz organskih gnojil povečuje. Za načrtno gnojenje pa je potrebno najprej vedeti, kakšna je založenost tal s hranili, predvsem s fosforjem, kalijem, kalcijem in dušikom, to pa ugotovimo s kemično analizo tal, ki bi jo bilo zaželeno opraviti vsaj enkrat v kolobarju.

Kadar bomo imeli podatke o založenosti tal s hranili in bomo upoštevali hranilno vrednost organskih gnojil ter ugotovili, s katerimi ukrepi lahko pozdravimo utrujeno zemljo (če je to ovira za normalno rast rastlin), bomo lahko poljščinam omogočili ugodne agroekološke razmere za uspevanje in nemalokrat prihranili tudi izdatke za mineralna gnojila.

Za strokovno pomoč pri izračunih bilance hranil in izdelavi gnojilnega načrta se lahko obrnete na vašega kmetijskega svetovalca.

Kadar nimamo opravljene analize tal, gnojimo po odvzemu hranil in taka so tudi najpogostejša priporočila za gnojenje za širšo prakso, ki jih objavljamo v strokovnih navodilih.

## Izbor mineralnih gnojil

V zadnjem času pa so na našem trgu tudi tako imenovana posamična gnojila, ki jih lahko smotrno uporabimo, ko zemlji primanjkuje samo določen element, drugega pa je preveč. V pregledu navajam gnojila, ki so na voljo pri nas na trgu.

### Dušična gnojila

KAN – kalcijev amonijski nitrat je narejen iz amonitrata in apnenca ali dolomita (2–4 mg), vsebuje 27% dušika. Polovica dušika je v nitratni obliki in je takoj dostopen koreninam, deluje hitro, drugi amonijski del pa bolj počasi.

Amonitrat vsebuje 34% dušika, ne vsebuje kalcija.

UREA ali sečnina vsebuje 46% dušika, ki je v amidni obliki, deluje počasneje kot KAN, zato je ne priporočamo za prvo dognovanje ozimín, dokler je zemlja še mrzla. Ureo pred setvijo jarin vdelaemo v tla. Raztopljená v vodi se lahko uporablja za zalivanje in namakanje ali gnojenje skozi list (10–20% raztopina).

### Fosfatna gnojila

Superfosfat vsebuje 16–18% fosforja, ki je topen v vodi in hitro deluje, in sadro, ki je bogata z žveplom. Priporočamo ga za osnovno gnojenje na nevirialnih in bazičnih tleh, za kislá tla (pH pod 5) ni primeren, ker se veče v nedostopno obliko za rastline.

Thomasov fosfat vsebuje do 16% fosforja in približno 45% apna ter



mikroelemente, lahko ga uporabljamo pri vseh vrstah zemlje, pri kislih tleh ima prednost pred drugimi gnojili.

MAP mono amon fosfat vsebuje 51 % fosforja in 11 % dušika, priporočamo ga za osnovno gnojenje koruze in dopolnilno gnojenje ob gnojevki.

### Kalijeva gnojila

Kalijevi kloridi (KCl) so primernejši za gnojenje poljščin kot kalijevi sulfati, ker pride v zemljo dovolj sulfatov s padavinami (onesnažen zrak z žveplom), kloridi pa se izpirajo iz tal.

Kalijeva sol je sol sivo bele barve, klorid, vsebuje 40 do 60 % kalijevega klorida. Na našem trgu sta kalijeva sol (60 % K<sub>2</sub>O) in KORN-KALI 40/6, ki vsebuje 40 % K<sub>2</sub>O, 6 % MgO in 5 % Na<sub>2</sub>O (v obliki NaCl), primeren za gnojenje vseh poljščin in travinja.

Kalijev sulfat vsebuje 50 % K<sub>2</sub>O v obliki sulfata.

Ptent kali je trgovsko ime za kalijev magnezijev sulfat, vsebuje 30 % K<sub>2</sub>O in 10 % MgO, primeren za gnojenje trajnih nasadov in vrtnin.

### Magnezijeva gnojila

Dolomitna moka vsebuje magnezij-kalcijev karbonat, uporabljamo ga za gnojenje kislih zemljišč in tam, kjer primanjkuje magnezij.

Grenka sol (Bittersalz) vsebuje 16 % vodotopnega magnezijevega oksida, uporabljamo jo za foliarno gnojenje poljščin in vinogradov.

### Apnena gnojila

Mleti apnenec vsebuje kalcijev karbonat, 50 % CaO, deluje počasi.

Hidratizirano apno Ca(OH)<sub>2</sub>, 70 % CaO, deluje hitro.

Žgano apno v prahu vsebuje 90 % CaO in deluje hitro.

Apnene mešanice vsebujejo kalcij v različni kemični obliki, dolomitni apnenici vsebujejo tudi nekaj magnezija.

Agrarvital SPS je novo apnenčevo gnojilo, vsebuje kalcij, magnezij in mikroelemente, primeren je za apnenje vseh vrst tal in rastlin, deluje hitro, povečuje rodovitnost tal.

Vsa zemljišča, katerih pH vrednost je pod 6, bi morali apniti, za to pa je najprimernejši čas po žetvi ozimnih žit. Spomladi uporabljamo apnena gnojila v manjših količinah (500 kg/ha apna) in ločeno od preostalih gnojil.

### Kombinirana mineralna gnojila NPK

Letos so na našem trgu gnojila iz Hrvaške, Avstrije in Madžarske. Bolj koncentrirana gnojila, ki jih pridobivajo po novejših postopkih, vsebujejo

### RELATIVNA GNOJILNA VREDNOST ORGANSKIH GNOJIL

Količina vrsta gnojila	Skupni dušik N v kg	Enakovredno hranilom iz mineralnih gnojil		
		N++	P205	K20
10t hlevskega gnoja	40-50	20-30	20-25	50-60
10t nerazredčene goveje gnojevke	45-55	20-30	18-20	60-70
10t gnojevke 1:1	23-28	13-20	9-10	30-35
10T gnojnice	20-30	20-30	1-2	60-80
10t prašičje nerazredčene gnojevke/krompir glavna krma	50-60	30-40	20-30	50-60
10t prašičje nerazredčene gnojevke/koruzna in žito glavna krma	60-70	30-40	30-40	40-50
10t suhih kurjekov/pribl. 20% nastila	200-300	80-150	200-300	150-200
10t perutninske gnojevke (s 15% sušine)	90-100	55-70	70-90	50-60

v 100 kg več kot 50 % hranil, v starejših tovarnah pa izdelujejo gnojila z manj kot 50 % hranil v 100 kg, zato so ponavadi cenejša.

Vsebnosti hranil so različne, pa tudi cene, preverite oboje, preden se odločite za nakup.

Gnojila iz Madžarske:	Avstrije:	Hrvaške
NPK 15-15-15	NPK 10-10-15	NPK 7-20-30
NPK 2-18-18	NPK 5-12-15	NPK 8-26-26
NPK 5-10-15	NPK 9-15-15	NPK 10-30-20
	NPK 5-12-14	NPK 11-11-16

Zita FLISAR-NOVAK, dipl. inž. kmet. KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA

# Program dela kmetijske svetovalne službe v letu 1993

Kmetijska svetovalna služba Živinorejsko-veterinarskega zavoda Murska Sobota deluje za vse območje občin Gornja Radgona, Ljutomer, Lendava in Murska Sobota.

### Pridelovalno območje Pomurja:

- njive in vrtovi	51.850 ha
- travniki	27.023 ha
- pašniki	2.654 ha
- sadovnjaki	4.484 ha
- vinogradi	2.640 ha
- vse kmetijske površine	88.651 ha

Od vseh kmetijskih površin jih je 87,5 % v lasti občanov - kmetov in 12,5 % v lasti kmetijskih posestev. Kmečka posest je zelo razdrobljena, saj ima večina kmečkih gospodinjstev manj od 5 ha kmetijskih in gozdnih površin.

Kmetijska svetovalna služba spremlja dogajanje v kmetijstvu. Ne ukvarja se samo s tehnološkim svetovanjem, ampak tudi z organiziranjem kmetov, trženjem in iskanjem novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Osnova za uspešno delo kmetijske svetovalne službe in kmetovanja je trdna in stabilna agrarna politika. Predlog za strategijo razvoja kmetijstva v Sloveniji je v razpravi. Da bomo dosegli pravilno tolmačenje predloga razvoja kmetijstva, bomo organizirali predstavitev predloga strategije razvoja kmetijstva v Sloveniji kmetom, vodstvom zadrug in občinskiim vodstvom.

Za uspešno kmetovanje mora biti

znana tudi strategija razvoja kmetijstva v občinah. Kmetijska svetovalna služba skupaj s sekretariati za kmetijstvo v občinah pripravlja in predlaga smernice in cilje razvoja kmetijstva v posameznih občinah.

Največ dela v letu 1993 bomo namenili organiziranosti kmetov, ne samo organiziranosti v zadrugah, ampak tudi v vseh interesnih povezavah od rejskih skupnosti do povezav v skupno blagovno znamko za posamezne pridelovalce. Na našem območju delovanja imamo na osnovi zakona o zadrugah sedaj 20 kmetijskih zadrug. Nastale so z reorganizacijo sedanjih zadrug in ustanavljanjem novih specializiranih zadrug. Iz šestih kmetijskih zadrug jih je nastalo z reorganizacijo šestnajst.

Specializirani pridelovalci so ustanovili eno mlekarstvo zadrugo, tri vinogradniške, zadrugo za vzrejo prašičev in zadrugo pridelovalcev sladkorne pese. V ustanavljanju je zadruga za vzrejo žrebet v Ljutomeru.

Kmetijska svetovalna služba organizira predavanja in posvete o povezanosti kmetov v zadrugo, pomenu zadrughnih načel in osnovnega cilja povezanosti kmetov v zadrugo. S stalnim izobraževanjem kmetov o pomenu in bistvu zadrughništva bomo dosegli, da bo zadruga last

kmetov ustanovitelj zadruge, ne pa da bo kmet stranka v zadrugi.

Končni cilj vsakega svetovanja in pridelovanja je uspešno trženje. Uspešno trženje je možno, če poznamo tržne razmere in če smo organizirani od pridelave prek predelave do trgovine. Zato predlagamo večjo povezanost kmetijskih zadrug, in to splošnih in specializiranih, in vzpostavitev informacijskega sistema za poznavanje zahtev trga.

Vsem kmetijskim zadrugam in drugim zainteresiranim s področja kmetijstva bomo predlagali in pripravili predlog za ustanovitev kmetijsko-gozdarske zbornice.

Organizirana predstavitev naših kmečkih dobrot bo 3. in 4. aprila 1993. Ob razstavi kmečkih dobrot bo tudi prodaja. Naš cilj je, da iščemo kupca, a ne da samo razkazujemo, kaj znamo napraviti. Razstavo in prodajo kmečkih dobrot za povezovanje vsega turizma, s tem tudi kmečkega, organiziramo vedno v drugem zdraviliškem kraju. Lani je bila razstava v zdravilišču Radenci, letos bo v Moravskih Toplicah, v letu 1994 v zdravilišču Banovci in v letu 1995 v lendavskih toplicah.

Naša predstavitev dela in uspehov bo na kmetijskih razstavah. Razstave svetlo lisaste pasme bomo pripravili julija skupaj z rejsko zvezo v občini Gornja Radgona v Sp. Ščavnici, avgusta v Ljutomeru in septembra

v občini Murska Sobota v Prosenjakovcih.

Vse razstave in prireditve niso namenjene samo kmetijcem, ampak bomo z njimi dosegli boljše pozornost med pridelovalci in porabniki.

Kmetijska svetovalna služba bo izvajala kmetijski del urejanja podeželja v vseh občinah, kjer bodo zasnovani programi. V letu 1993 se bodo izdelovali programi celotnega urejanja podeželja v Bučkovcih v občini Ljutomer in na Stari Gori v občini Gornja Radgona.

Aktivno delo kmetijske svetovalne službe pri uvajanju novih dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu bo v letu 1993 obsežnejše. Ob dopolnilnih dejavnostih na kmetijah bo največja aktivnost pri uvajanju semenarske proizvodnje, še posebno pridelavi in dodelavi semena hibridne koruze na območju občin Gornja Radgona in Murska Sobota.

Predstavitev dela kmetijske svetovalne službe bo avgusta na kmetijskem sejmu v G. Radgoni ob razstavi semenarstva Slovenije.

Ob vsem drugim bomo strokovno usposabljali pridelovalce, da bodo s pravilno tehnologijo dosegli boljše rezultate na svoji kmetiji in s tem tudi večji profit na enoto proizvoda.

Vodja kmetijske svetovalne službe  
Janko Slavič, dipl. inž. agr.

# AKLEJ

d.o.o.

v sodelovanju z MEGRED,  
d.o.o.

## odpira

### veleprodajni center AGROMARKET s pestro ponudbo orodja za VINARJE in SADJARJE

v TURNIŠČU v soboto, 20. marca, ob 11. uri

- kakovostni vinski hrastovi sodi, od 3 do 800 litrov
- vinski stekleni baloni, od 5 do 50 litrov
- filtri in črpalke za vino



- velik izbor sadjarskih in vinogradniških škarij
- cisterne iz nerjavečega jekla do 10.000 litrov

**KAKOVOSTNO, POCENI IN ZANESLJIVO**

sk ne tek Na od pri

# AKLEJ

d.o.o.

v sodelovanju z MEGRED,  
d.o.o.

## odpira

# veleprodajni center AGROMARKET s kmetijsko mehanizacijo

v TURNIŠČU v soboto, 20. marca, ob 11. uri

Veleprodajni center na površini 1000 m<sup>2</sup> ima bogato izbiro ruske kmetijske mehanizacije:



TRAKTOR, DVOOSNI, 12 KS  
S PRIKLJUČKI  
TRAKTOR, DVOOSNI, 30 KS  
TRAKTOR, DVOOSNI, 50 KS  
TRAKTOR, DVOOSNI, 57 KS  
TRAKTOR, DVOOSNI, 82 KS

MOTOKULTIVATORJI,  
KMETIJSKI PRIKLJUČKI,  
KOSILNICE, MOTORNE ŽAGE

SERVISNA MREŽA IN  
PRODAJA REZERVNIH  
DELOV



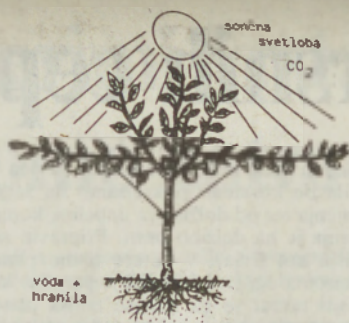
AKLEJ  
d.o.o.

EXPORT-IMPORT  
Sokolska 19, Maribor  
Tel. 062/102-331, 104-764  
Fax. 062/104-764

KAKOVOSTNO, POCENI IN ZANESLJIVO

preneha. S transpiracijo se iz korenin transportirajo v nadzemne dele tudi mineralne snovi, zaradi suše se listne reže zapro in fotosinteza je slaba. Torej to pomeni, da sta za normalen potek fotosinteze potrebna voda (namakanje) in zdravo listje.

Tako zimski rez - zgodnja rez, povečuje rast, poznejša pa jo slabi. Pozneje bomo rezali drevesa, ki rastejo bujno. Poletni rez ali zeleni rez opravljamo od začetka listanja do odpadanja. Pri koščičarjih je to glavna rez. Letni rez bistveno slabi rast, zato je nujen ukrep pri



vseh bujnih drevesih. Moramo pa biti previdni in izbrati pravi čas in način rezi, drugače pride

do nezaželjenih učinkov. Poseg moramo narediti postopoma, drevesa ne porežemo naenkrat, ker pride do šoka. Energetska bilanca sadnega drevja je dobra, drevo redno in obilno rodi. Drevo s fotosintezo pokrije lastne potrebe po organski hrani, ustvari presežke za cvetne brste in plodove za naslednje leto. Zato le s kakovostno rezjo, redčenjem plodov, obiranjem itd. lahko dosežemo, da bosta drevo in sadjar zadovoljna. O rezi, načinu rezi, rodnem in nerodnem lesu smo že govorili in veliko napisali. Pomembno je,

da poznamo svoje drevo, kako se obnaša po rezi, in tako sami pridemo do ugotovitve, kako bomo letos rezali. Pomembno je poznati roden in neroden ali izrojen stari les in tako drevo ni težko obrezati, saj samo kaže, kaj je potrebno narediti. Drevesu moramo pomagati, ne pa rezati na pamet, samo da se delo opravi.

Jeseni posajena drevesa režejo spomladi, zdaj čimprej, mlada drevesa režejo manj, srednje stara zmerno, stara pa bolj vse leto.

VLADO SMODIŠ, inž. agr.

## Breskova kodravost znana neznanka

Verjetno ni sadjarja, ki se še ni srečal s to boleznijo breskev, ki se pojavlja vsako leto in uniči mnogo listov, dela pa tudi škodo na poganjkih in plodovih. Breskova kodravost je ena od redkih boleznih v sadjarstvu, kjer je edino preventivno ukrepanje lahko zaščita pred to boleznijo.

Povzročitelj je glivica *Taphrina deformans*, ki prezimuje na površinah vej in brstov, od koder spomladi z dežnimi kapljicami pride na mlade lističe že na začetku vegetacije. Intenzivnost okužbe je odvisna od napada v preteklem letu, nizkih zimskih temperatur, ki zmanjšajo potencial micelij, je pa tudi sortna značilnost. V deževnih pomladih

lahko pričakujemo močnejši napad kot v sušnih. Zunanji znaki boleznih so: mladi lističi se začnejo kodrati, postajajo mehurjasti, spremenijo tudi barvo od zelene v svetlo rumeno, na odebeljenih delih pa so temno rdeči. Čez nekaj časa se na lističih pojavijo sivkasti trosi, ki so potencial za bolezen v naslednjem letu, zato pa se bolezen ne pojavlja na

novih lističih, ki so odgnali med letom, ko odpadejo napadeni listi. Vsa škropljenja med letom na to bolezen nimajo učinka. Tudi mladi poganjki zaostanejo v rasti, se odebelijo in povesejo. Na kožici plodov se prav tako pojavijo rdečkaste izbokline. Simptome na listju marsikateri sadjar začetnik zamenjuje z listnimi ušmi. Iz vsega do zdaj navedenega izhaja, da je zaščita proti tej boleznijo preventivno škropljenje z bakrenimi sredstvi jeseni, ko je odpadlo 70-90% listja. Škropimo z enkrat večjo koncentracijo škropiva, tako da zalijemo vse dele drevesa. Če smo to škropljenje zamudili, poškropimo zgodaj spomladi (meseca marca), ko so temperature čez dan nad 10 stopinj Celzija. Najvažnejše pa je škropljenje, ko začnejo popki nabrekati, tu lahko poleg bakrenih sredstev uporabimo delan. Breskova kodravost je bolezen, ki jo moramo zatirati, sicer začnejo drevesa zaradi izčrpanja propadati.

ERNEST NOVAK,

dipl. inž. agr.

Kmetijska svetovalna služba

## Pomen čebel v sadjarstvu

Oprašitev je nanos cvetnega prahu na brazdo pestiča drugega cveta. Nekatere rastline so samooplodne - oploditev cveta z lastnim cvetnim prahom, to so marelice, gorsemska višnja, nekatere slive in češnje. Jablanovi cvetovi so avtosterilni, to pomeni, da se ne morejo oploditi z lastnim cvetnim prahom.

Dokazano je, da veter opraši zelo malo cvetov. Pri nas, tako kot v svetu večinoma oprašujejo cvetove žuželke, predvsem čmrlji, ter divje in domače čebele. Pred leti pri nas nismo opazili, da bi bila cvetoča drevesa slabo oprašena, vendar je med leti 1985-1990 nevarna bolezen varoza zelo razredčila družine domače čebele.

Predvsem bi morali razmisliti tržni sadjarji in vzpostaviti stik s čebelarji ter postaviti (družine) panje v cvetoče nasade. Ta način sodelovanja je v svetu že uveljavljen. Čebele prezimijo v družini s približno 10000 člani (čebelami). Pri nas začne cveteti drevje aprila, populacija čebel v panju pa se v tem času malenkostno poveča. Čebele so edine socialno živeče žuželke, ki preživijo v večjem številu in so sposobne zgodaj spomladi opraše-

vati rastline. Pri drugih žuželkah prezimijo v glavnem samo samice, ki spomladi počasi zalegajo, gnezdo je običajno polno razvito šele jeseni. Seveda je sodobno kmetijstvo - veliko kemije tudi v poljedelstvu - pregnalo številne vrste žuželk. Sadjar mora skrbeti, da s tehnološkimi ukrepi ne prežene in ne zastrupi čebel v svojem nasadu. V strnjenejših nasadih in okolici z malo čebeljimi družinami je med cvetenjem smiselno najeti čebele. Posebno v letih z vetrovnim, hladnim in deževnim vremenom je pomembna navzočnost čebeljih družin v bližini nasada ali v njem.

Večina jablan potrebuje cvetni prah druge sorte jablane. Naše čebele so aligotropične opraševalke (vse niso), vendar posamezne čebele vedno obiskuje cvetove iste vrste rastlin vse do

dotle, dokler ne zmanjka nektarja in cvetnega prahu. Čebele telo je pokrito z dlačicami, na katere se lahko nalepi prek 5000000 zrn cvetnega prahu. Torej je čebelje telo anatomsko prirejeno tako, da lahko opravlja tako opraševalno funkcijo. Čebela preletava in se rada vrača v iste kraje na približni velikosti 100m<sup>2</sup>. Posebno pomembno je, da imamo čebelje družine blizu našega sadovnjaka, ko je slabo vreme, ker takrat ne letijo daleč, ampak se pasejo v našem nasadu. V takem primeru je pomembno, da imamo v večjih nasadih več družin, pa tudi v normalnem vremenu se večkrat dogaja, da čebele obletavajo več bližje cvetočih dreves. Čebele oprašijo do 80% vseh cvetov na svetu.

Čebele letijo na pašo, ko je temperatura zraka nad 10°C, torej prava paša je cvetoča leska. Zanimivo je, da močna čebelja družina že dobro izkorišča pašo pri temperaturi nad 13°C, slaba čebelja družina pa tokrat, ko je temperatura nad 16°C. Ob mož-

nem vetru (30-40 km/h), čebele ne letijo, takrat lahko oprašujejo le čmrlji. Predvsem ko je nizka temperatura, se cvetovi razvijajo počasi, in ko zacvetijo, je za oprašitev dovolj že nekaj ur. Optimalna temperatura za oploditev je okrog 25°C.

Zanimiv je let čebel v nasadu, le okrog 10% čebel med nabiranjem nektarja zamenja vrste. Zato je pomembno, da imamo v nasadu več sort jabolk, potem je oploditev boljša, in da so opraševalne sorte posajene križno.

Čebele lahko krmimo oziroma moramo, ko je spomladi slabo vreme. Tudi če imajo v panju dovolj hrane, gredo ob lepem vremenu na pašo v naravo.

Sadjarji pazimo na čebele posebno pri škropljenju in mulčenju. Mislim, da se bomo pravično odločili, če pri izbiri škropiva in pri kakršnem koli ukrepu ne bomo uničevali najbolj pridnih živalc na svetu. Upam, da bomo škropili v skladu s prizadevanji za prijazno pridelavo sadja.

VLADO SMODIŠ, inž. agr.

# Sajenje sadnega drevja

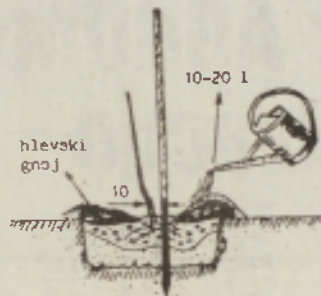
Prvotno se je sadno drevje vzgajalo iz semena (pečke, koščice). Ko so ljudje spoznali cepljenje, se je začelo sadno drevje vzgajati in seveda saditi. Prišli smo do spoznanja, da skoraj vsaka sadna vrsta (glede na podlago) zahteva določene talne razmere in seveda tudi druge pogoje, ki so pomembni pri rasti in rodnosti.

Slovenski pesnik Valentin Vodnik je zapisal: »Jablane, hruške in druge cepe cepi v mladosti za stare zobe.« To več ne drži, saj vemo, da vzgajamo sadike, ki rodijo v prvem letu po sajenju. O sajenju je veliko teorij, vendar mislim, da v današnjem času ni potrebno opisovati, kako naj posadimo drevo, spomnili pa bi se le nekih pomembnih stvari, kjer še vedno delamo napake. Drevesa sadimo od novembra do aprila, torej čimprej, vendar v ugodno zemljo. Zemlja ne sme biti premokra. Bolje je saditi jeseni, korenine se čez zimo oprijejo zemlji in spomladi začne sadika takoj rasti. Spomladansko sajenje pride v poštev, kjer so ostre zime. Spomladi sajena drevesa moramo zalivati. Pri nas sadimo jeseni, vendar če imamo dobro pripravljeno zemljo.

Jeseni bi morali posaditi leske, orehe, ribez in maline zaradi rane vegetacije. Jagode sadimo

od junija do septembra seveda z različnim uspehom.

– Pri saditvi bi pazili, da naj bo sadika posajena tako globoko, kot je bila v drevesnici.



– Ne uporabljamo svežega hlevskega gnoja (predvsem ne pri koščičarjih).

– Zemljo je potrebno zdobiti in močno stlačiti, ko pokrijemo korenine.

– Ne sadimo v mokro zemljo, če je suho, zalivamo.

– Zemlja mora biti uležana – sesedena.

– Ob sajenju ne dodajamo umetnih gnojil (to opravimo nekaj tednov prej).

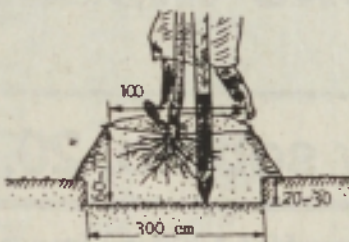
– Po saditvi (spomladi) takoj porežemo sadiko.

– Pri šibkih podlagah čimprej postavimo oporo.

– Sadika mora biti kakovostna.

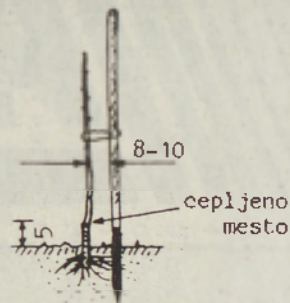
– Komposte in druga organska gnojila dodajamo, kjer je slaba zemlja, dobro pripravljena in bogato založena z gnojili ni potrebna teh dragih gnojil.

– Pred saditvijo večjega nasada naredite kemično analizo



zemlje in na podlagi rezultatov gnojite – založno.

Včasih opazimo, da drevesa slabo rastejo ali rodijo, večkrat



je vzrok nepravilno razmerje hranil. Na sprejem hranil – elementov pa vpliva tudi kislost tal. Torej založenost tal s hranili.

Različne sadne vrste in celo sorte zahtevajo različno reakcijo tal – kislost ali pH vrednosti.

Reakcijo tal označujemo s pH vrednostjo.

Kloroza se pojavi, ko rastlina ne more sprejemati dovolj železa. Če je zemlja prekisla, pri nas v glavnem moramo uporabljati apno, apnenec ali podobne snovi, ki vsebujejo večjo količino Ca. Ko naredimo analizo zemlje, lahko predpišemo količino apna na ha. Razpredelnica kaže, kako sprejema rastlina elemente ob različnih pH vrednostih.

VLADO SMODIŠ, inž. agr.

## Rez sadnega drevja

Rez sadnega drevja je stara kot sadjarska kultura. Sadjar se je čimprej hotel približati kakovosti plodov – z redčenjem krošnje in plodov z rezjo. Vzgojanje krošnje in rez sadnega drevja sta se zelo spreminjala. Prej so bile vzgojne oblike strogo geometrijske in takrat je bila rez prava umetnost. Tokrat so sadjarji dobili pravo izkušnjo o razmerju rodnosti in rasti. Ob prehodu iz ljubiteljskega sadjarstva – ekstenzivnega v komercialno pa je rez izgubila poklicni značaj. Upoštevajo se rezultati znanstvenih spoznanj s področja fiziologije rasti in rodnosti drevesa. Rez je tehnični ukrep, kjer odstranjujemo del krošnje ali korenine. Krošnjo redčimo ali krajšamo, ta je lahko močna, srednja ali šibka. V dobi mirovanja opravljamo zimsko ali suho rez in zeleno ali poletno rez med vegetacijo. Poznamo vzgojno rez mladih dreves in rez rodni nasadov ter pomlajevanje starih nasadov. V novejšem času pa poznamo v glavnem pri modernem sadjarstvu rez, ki se prepleta med vzgojo in rodnostjo. Rez opravljamo zaradi ustvarjanja ravnotežja in z namenom pomlajevanja. Le sadjar, ki pri svojem delu upošteva vsa najnovejša spoznanja, lahko preživi krizo in se pravočasno preusmeri v nove vzgojne oblike, sisteme sajenja in sorte.

### Rez in fotosinteza

Fotosinteza je najbolj poceni način pretvarjanja in akumuliranja sončne energije v energijo, ki jo za svoj obstoj potrebujejo človek, živali in rastline. Zato moramo povečati aktivno listno površino, na enoto površine večje število dreves na ha, izbirati sorte, ki imajo večje liste – večja listna površina – in zagotoviti čim ugodnejše razmere, v kate-

rih je možen maksimalen učinek fotosinteze. Ustrezen volumen drevesa, gostota sajenja, vzgojna oblika in rez so osnovni dejavniki, ki vplivajo na procese, ki opravljajo pretvorbo sončne energije v sadeže in organske snovi za rast in rodnost.

Z rezjo v prvi vrsti reguliramo skupno listno površino in jo usklajujemo z ostalimi dejavniki,

za fotosintezo. Reguliramo odnos med koreninskim sistemom (voda, mineralne snovi) in številom uporabnikov na nadzemjskem delu drevesa ter obratno. Rana zimska rez – obrezano drevo dobi prej liste kot neobrezano. Z rezjo se usklajujejo tudi vodni režim sadnega drevja, za-



radi česar listi opravljajo funkcijo do pozne jeseni, to pa je bistveno za kakovost plodov, diferenciacijo cvetnih brstov in

akumulacijo večjih količin organskih snovi v koreninah in nadzemjskem delu. Učinek fotosinteze je največji pri neposredni osvetlitvi. Če se zmanjša osvetlitev za 50%, je učinek fotosinteze negativen in listje porabi več hrane zase kot je ustvari. Iz tega sledi, da zasenčeni listi delujejo negativno na plodove, so paraziti. Ne ustvarjajo cvetnih brstov itd. Za čimboljšo izkoriščanje sončne energije je pomembna geografska širina – v južnih krajih je lahko krošnja gostejša kot v severnih. Razgibanost terena – na strmih in južnih legah je osvetlitev boljše kot v ravnini. Nekatere sadne vrste in tudi sorte imajo različne kote obraščanja. Ostri koti bolj senčijo, zato mlade veje upogibamo ali razpenjamo. Sorte in sadne vrste z ozkimi in majhnimi listi prenesejo gostejšo krošnjo. Voda in CO<sub>2</sub> (ogljikov dioksid) sta osnovna gradbena elementa v procesu fotosinteze. Za CO<sub>2</sub> v zraku ni problema, zato je mnogo večji problem voda. Fotosinteza poteka pri temperaturi 18–25 °C, pri večji

# S katerimi vrstami trav in detelj bomo zatravili vinograde

Novejše tehnologije priporočajo tudi zatavljanje površin v vinogradih. Zatavljanje so začeli uvajati ob prehodu k mehanični obdelavi tal ter zaščiti pred boleznimi in škodljivci.

Z zatavitvijo tal poskušamo omiliti negativne vplive težkih strojev na strukturo tal, vodno-zračni režim v tleh, hkrati pa želimo izboljšati vsebnost humusa v tleh, ki izboljšuje biološko aktivnost ter s tem rodovitnost tal.

## Večletni posevki

Na nekoliko težjih tleh bomo sejali monokulturo mačjega repa, sorto krim, 20 kg/ha ali mešanico:

80 % mačji rep cv. krim	16 kg/ha
20 % bela detelja cv. milka	3 kg/ha
	19 kg/ha

Na srednje težkih tleh bomo sejali monokulturo trpežne ljuške, marino ali ilirko, 35 kg/ha ali mešanico:

80 % trp. ljuške	28 kg/ha
20 % bele detelje	3 kg/ha
	31 kg/ha

Na lažjih, vendar ne presuhih tleh bomo sejali monokulturo travniške latovke, sorta SK 46 ali berby, 30 kg/ha ali mešanico:

80 % tr. latovke	24 kg/ha
20 % bela detelja	3 kg/ha
	27 kg/ha

Na lažjih tleh v bolj suhih rastnih razmerah bomo sejali monokulturo rdeče bilnice, sorta jasna, 35 kg/ha ali mešanico:

80 % rdeča bilnica	28 kg/ha
20 % bela detelja	3 kg/ha
	31 kg/ha

Za setev bomo izbrali nizke sorte trav, ki se goste in predvsem blazinasto razrašajo. Visoke trave vplivajo na povečano zadrževanje vlage v območju trsja, to pa lahko vpliva na večjo možnost razvoja bolezni.

Sejati smemo le v dobro pripravljeno zemljo z drobno grudčasto strukturo.

Povzeto po literaturi: prof. dr. Jože Korošec, Sodobno kmetijstvo, št. 11, Ljubljana 1986.

Kmetijska svetovalna služba za Pomurje

STANKO KAPUN, dipl. inž. agr.

## Testiranje škropilnih naprav

Nanašanje pesticidov s škropljenjem posevkov ter plevelov in pršenjem nasadov je postalo eno od najzahtevnejših opravil pri pridelavi hrane. Opravka imamo z zelo dragimi in strupenimi pripravki za izvajalca škropljenja in za okolje.

Ekonomičnost postopka, fitofarmacevtska neučinkovitost in stopnja onesnaževanja okolja pa so najbolj odvisne od usposobljenosti izvajalcev škropljenja in ustreznosti strojev.

Akcije terenskega testiranja škropilnih naprav so na območju občin Pomurja že dobro znane, izvajajo pa se vsako leto pred škropilno sezono. V lanskem letu sta na območju Pomurja testiranje izvajali dve organizaciji, in sicer: SREDNJA KMETIJSKA ŠOLA Rakičan in SERVIS COLNARIČ iz Lukavec. Tako bo tudi v letošnjem letu. S testiranjem bomo začeli v drugi polovici marca. Izvajalci testiranja in svetovalna služba imamo skupen cilj, zajeti čim več škropilnih naprav, jih pregledati, popraviti in s tem prispevati k že navedenim ukrepom. Mesta testiranja bodo ista kot lani, če pa bo v katerem kraju večji interes, lahko organiziramo tudi nova.

Prijave za testiranje na posameznih območjih zbira svetovalna služba, pri kateri lahko dobite tudi podrobnejše informacije.

Glede na to, da bodo tudi v letošnjem letu sredstva za testiranje škropilnih naprav delno ali v celoti zagotovljena iz občinskih proračunov, namenjenih kmetijstvu, pozivamo vse lastnike škropilnih naprav, da se odzovejo.

Kmetijska svetovalna služba:  
DRAGO LÉGEN, dipl. inž. kmet.

### TERENSKO TESTIRANJE ŠKROPILNIC

Razne bolezni, škodljivci in pleveli, ki se pojavljajo na kmetijskih površinah, še vedno zmanjšajo pridelok za pribl. 15-25%. Zaradi tega je zahteva po čim boljši zaščiti pridel-

kov z različnimi kemičnimi sredstvi še toliko večja. Obenem se v zadnjem času na tržišču pojavljajo preparati, ki v dosti manjših količinah prav

gate, saj se zaradi intenzivnega negativnega delovanja abrazije in korozije kemijskih sredstev hitro poslabšuje eksploatacijski potencial škropilnic, zato je potrebno tem agregatom posvečati več pozornosti.

V zadnjih letih je velik pomen dobilo t.i. terensko testiranje škropilnic. To poteka neposredno na terenu, organizirajo pa ga kmetijske svetovalne službe in območni kmetijski zavodi. Ekipo, ki opravlja testiranje, morata sestavljati strokovnjak

napake, poškodbe, izrabljenost delov, tehnična oskrba itd. Poleg tega zajema še pregled olja v črpalki in njegovo kakovost.

#### b) preverjanje obratovalnih parametrov

Zajema:

- meritev vrtilne hitrosti pogonske gredi traktorja (naprava, ki se pri tem uporablja se imenuje TAHOMETER)

- meritev zračnega tlaka v vetrniku črpalke (TLACILKA Z MERILCEM PRITISKA)

- meritev natančnosti delovanja manometra (MANOTEST)

#### c) meritve pretokov

Zajema:

- meritev skupnega pretoka črpalke (QUANTITEST)

- meritev površinske razdelitve tekočine - škropilna slika (DOSITEST)

- meritev pretoka šob (MERILNA MENZURA)

- izračun količine za mešanje (od skupnega pretoka odštejemo pretok vseh šob)

Na podlagi meritev pretokov dobi lastnik pisno poročilo o dejanskem stanju agregata z navodili za nadaljnjo uporabo škropilnice.

Na koncu testiranja in servisiranja (če je potrebno), dobi škropilnica nalepko z letnico pregleda, to pomeni, da je strokovno pregledana in izpolnjuje vse zahteve za delo.

Vsaka škropilnica naj bi bila testirana vsaki dve leti, čeprav je zaželeno vsako leto. Natančni predpisi bodo znani ob sprejetju novega zakona o varstvu okolja.

Kmet. svet. služba:  
MILAN MAJČEN inž. agr.



tako zagotavljajo uspešno zaščito pridelkov, obenem pa tudi preprečujejo večje zastrupljanje okolja, zato tehnična neoporečnost škropilnih agregatov dobiva toliko večji pomen.

Na našem območju se pojavljajo predvsem škropilnice iz proizvodnega programa KŽK Kranj ter škropilnice RAU, ki so jih pred leti izdelovali v Mariboru. Ker je že od nekdaj znano, da nobena stvar ni večna, to še posebej velja za škropilne agre-

kmetijske tehnike (s pomočnikom) ter serviser, ki lahko takoj popravi agregat, tako da lastnik odpelje s testiranja usposobljeno škropilnico.

### POTEK TESTIRANJA NJIVSKIH ŠKROPILNIC:

#### a) vizualni pregled škropilnice

Pri tem se ugotovijo splošno tehnično stanje škropilnice, morebitne

# Parafiniranje trsnih cepljenk

V zadnjih letih se je razširilo sajenje že parafiniranih trsnih cepljenk, tu mislimo predvsem, da sta s parafinsko oblogo obdana cepljeno mesto in del podlage. Vinogradniki se zavedajo prednosti sajenja parafiniranih trsnih cepljenk, ki so naslednje:

- pri sajenju odpade zamudno zagrinjanje cepljenega mesta s peskom oziroma z rahlo zemljo, pa tudi vsakokratno zagrinjanje po nalivih, da preprečimo izsušitev cepljenega mesta.
- iz cepljenega mesta in iz zgornjega dela podlage ne rastejo rosne korenine, ki bi jih bilo potrebno med letom odstranjevati.
- cepljenke imamo že pripravljene za sajenje.
- enakomernejše odganjanje mladice.

Poglejmo si na kratko postopek priprave cepljenke za parafiniranje in potek parafiniranja. Cepljenke vzamemo dva do tri dni prej kot nameravamo saditi iz skladišča z njih otresemo pesek in žlahtni del obrežemo na eno dobro vidno

oko in rahlo očistimo z mehko krtačo oziroma s pihanjem odstranimo pesek. Glavne korenine prikrajšamo na željeno dolžino, ki je odvisna od načina sajenja ter od dolžine in debeline korenin. Najbolj pogosta dolžina prikrajševanja je na dolžino pesti. Pripraviti si moramo primerno posodo (boljša je višja kot širša), v katero damo parafin in segrevamo na grelnem telesu oziroma ognju. Najboljši je parafin, ki ima temperaturo tališča 75–80 st. C, kajti takrat se ga nanese tanjša plast in tak parafin ne poka tako hitro. Temperaturo parafina moramo stalno kontrolirati s termometrom in uravnava-  
vati, da ne bi bila prenizka (nanesemo predebelo plast) oziroma previsoka (uničimo cepljenko). Vrhnji del cepljenke (cepljeno mesto in 5–10 cm podlage) potopimo za 0,5–1 sekundo v parafin s primerno temperaturo in takoj zatem pomočimo parafiniran del v posodo s hladno vodo. En kilogram parafina zadostuje za 250–300 cepljenk. Parafinirane cepljenke so pripravljene za takojšnje sajenje, priporočamo pa, da so cepljenke dan ali dva, namočene v vodi, preden jih sadimo. Če pa smo parafinirali veliko časa pred predvidenim sajenjem, pa jih moramo ponovno primerno uskladiščiti.

ERNEST NOVAK, dipl. inž. agr.

## Vez rodnega lesa pri vinski trti

Rez vinske trte je v glavnem končana, neobrezani so še v glavnem nerodni vinogradi, kjer lahko zavlečemo čas rezi in dosežemo, da trta kasneje odžene ter se izognemo spomladanski pozebi.

Poleg kakovostne rezi (obremenitve z rodnim lesom) je za kakovost grozdja pomembna tudi razporeditev rodnega lesa na trsu, na to pa lahko vplivamo z vezi. Čas vezi je predvsem vinogradnikova odločitev, z zgodnjo vezijo bodo tudi prej vzbrstela očesa na vsej dolžini rodnega lesa. Na šparonih, ki niso povezani, začnejo najprej odganjati najvišja očesa in šele kasneje nižja, ki jih lahko na ta način obvarujemo pred pozebo, po drugi strani pa je nevarnost, da polomimo vzbrstela očesa. Preden se lotimo vezi, je potrebno, da utrdimo oporo in zategnemo žice, kajti s kasnejšim zategovanjem polumimo dosti šparonov. Poglejmo si na kratko nekaj najpogostejših načinov vezi, ki so primerni za prakso:

- vodoravna vez (skica 1), pri tem načinu so razlike v dolžini vzbrstelih mladik najmanjše, enakomerna obraččenost. Pri tej vezi so potrebne

večje medtrnsne razdalje: 1,1–1,3

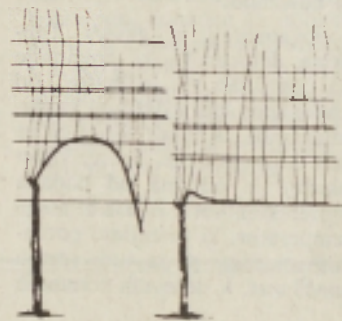
- klasična vez (skica a), za vez krajših šparonov.



- Upogibanje šparonov poševno navzdol pod kotom 45 stopinj (skica b), dolžina odgnanih mladik (skica 3).

- strmo upogibanje šparonov (skica 2 in skica c).

Način vezi se prilagaja tudi vzgoj-



nim oblikam, predvsem pa medtrsnim razdaljam, opori (šparonska žica) in obremenitvi (ena, dva ali več šparonov). Za vsak šparon pri vezi najdimo najbolj primerno mesto, kjer se ne prekriva z drugim šparonom, s tem dosežemo, da se mladike in grozdje lepše razvijejo, manjšo gostoto, boljša osvetlitev, manj nevarnosti za glivične bolezni.

ERNEST NOVAK, dipl. inž. agr.  
Kmetijska svetovalna služba

## Načini gnojenja z mineralnimi gnojili v trajnih nasadih

Mineralna gnojila lahko raztrosimo po površini vinograda in sadovnjaka na več načinov:

- ob trsu oziroma drevesu
- po vsej površini vinograda in sadovnjaka
- v pasovih

Poglejmo si značilnosti vsake od teh oblik. Prvi način gnojenja ni najboljši, ker so korenine v rodnem vinogradu in nasadih razporejene v širšem prostoru, kot gnojimo. Prav zaradi takega gnojenja več let zapored se zgodi, da se korenine razvijajo samo v ozkem pasu ob trsu oziroma drevesu. Tu pa jih lahko z obdelavo poškodujemo. Korenine so tudi plitveje, zato na njih lahko vplivata suša in zmrzal, posebno še v zimah brez snega. Drugi način gnojenja je skoraj najboljši, saj ga lahko opravimo strojno, vendar je težja vdelava gnojil v tla. Če pa trosimo gnojilo samo v pasovih (medvrstni prostor), kjer je tudi največ sesalnih korenin, korenine so tudi v večji globini, ni nevarnosti, da jih z obdelavo poškodujemo. Glede na globino vnašanja mineralnih, pa

tudi organskih gnojil, naj bi veljalo, da jih moramo zaradi slabe pomicnosti fosfornih in kalijevih gnojil v tleli čim bolj približati največji masi korenin, ki so pri trti pri 25–60 cm, pri sadnem drevju, predvsem jablanah, cepljenih na šibko rastoče sorte, pa v globini 15–30 cm. Največ vprašanj v praksi pa je o tem, kako pridejo hranila do korenin trte v zatravljenih vinogradih in sadovnjakih, ki jih ne obdelujemo (samo mulčimo). Prvi pogoj da lahko zatravimo trajni nasad je, da je bilo založno gnojenje temeljito opravljeno in tudi v prvih letih zatravitve tudi dodatno gnojimo z dušičnimi gnojili, kajti drugače lahko trajni nasad čuti pomanjkanje. Trave oziroma pléveli in njihove korenine so posrednik pri prenosu hranilnih snovi s površine tal do korenin trte oziroma drevja. Ko te naše posredne koreninice odmrejo, ostane v tleh organska snov, ki se še naprej razgrajuje, v tleh nastajajo luknjice, v katere prihaja zrak, ki potem v vodi raztopljen hranila premešča v globlje sloje. V zatravljenih vinogradih in sadovnjakih se korenine preselijo v višje plasti, kjer je več hranil.

ERNEST NOVAK, dipl. inž. agr.

Darilo vašemu vrtu!

# VRTEKS

vrtnarska vlakovina

VRTEKS – vrtnarska vlakovina je peresno lahka (približno 20 g/m) prevleka za pokrivanje rastlin v kmetijstvu. Izdelana je iz polipropilen vlaken po metodi termičnega vezanja. Vlakna na ta način med seboj ustvarijo mikropore, ki so enakomerno porazdeljene po vsej površini in omogočajo enakomerno propustnost svetlobe, zraka in vode.

Rastlinam pokritim z VRTEKSOM tako omogočimo najboljše pogoje za zdravo in uspešno rast. VRTEKS uporabljamo v poljedelstvu, sadjarstvu in vrtnarstvu. VRTEKS – vrtnarska vlakovina je evropske kakovosti: čvrsta, prožna in večkratno uporabna. Za shranjevanje priporočamo suh in temen prostor.



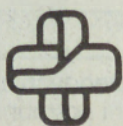
## Prednosti VRTEKSA!

1. Zaradi enakomerne propustnosti svetlobe, zraka in vode se pod VRTEKSOM ustvari ugodna mikroklima, ki omogoča optimalne pogoje za uspešno rast. VRTEKS nadomešča rastlinjak! Zaradi izboljšanih pogojev za rast, lahko manj gnojimo in vseeno dosežemo dobro in zgodnjo letino.
2. Omogoča zgodnjo setev in s tem zgodnjo letino, ker VRTEKS ščiti rastline pred pozebo.
3. VRTEKS je ekološko neoporečna zaščita rastlin pred insekti – brez kemikalij – in drugimi rastlinskimi škodljivci, kot so glodalci in ptice.
4. Pri visokih poletnih temperaturah VRTEKS ščiti pred izgubo vlažnosti, izsušitvijo in zaskorjenjem tal.
5. Ščiti pred vetrom, erozijo tal in blaži posledice toče in neurij.
6. Podaljšuje dobo rasti – omogoča poznejšo presaditev in dozorevanje kultur.
7. Omogoča prezimovanje rastlin (por, zelje, motovilec...).

### VRTEKS JE NA VOLJO V DIMENZIJAH:

1,55 m × 10 m. 1,55 m × 100 m. 2,18 m × 200 m.

VRTEKS lahko kupite v trgovinah za vrtnarje in poljedelce, najugodnejše pa ga dobite v Tosamini trgovini na Viru pri Domžalah. Pošljemo vam ga tudi po pošti. Pokličite nas po telefonu: 061/714 385, 721 404 ali nam pišite na naslov: TOSAMA, Vir, Šaranovičeva 35, 61230 Domžale.



## TOSAMA

## Uporaba VRTEKSA!

VRTEKS uporabljamo takoj po setvi, saditvi ali presaditvi, saj so takrat rastline najbolj potrebne zaščite in kar najboljših pogojev za uspešno rast. Z njim pokrivamo kulture kot so solatnice, kapusnice, korekve, peteršilj, redkev, paradižnik, papriko, kumarice, kolerabo, špinačo, zgodnji krompir, vrtno jagode, vse vrste zelišč in seveda vse vrste rož in okrasnih rastlin.

V sadjarstvu pokrivamo z VRTEKSOM zlasti drevesa, ki zgodaj cvetijo in grmovnice kot so ribez in maline.

VRTEKS polagamo ohlapno čez vrtno grede, samo ob robovih ga obtežimo z zemljo ali kamenjem, vrečkami napolnjenimi z zemljo ali deskami.

### Pozor!

Rastline med cvetenjem odkrivamo, da se oprashijo.

Odkrivamo jih med okopavanjem, rahljanjem zemlje. Korenje, redkev, zelišča ipd. odkrijemo, ko so visoka 5–10 cm. Solato, zelje ipd. odkrijemo, ko glavice zrastejo do zelenega obsega.

Po uporabi VRTEKS očistimo, zložimo in ga shranimo za naslednjo sezono v suhem in temnem prostoru.

**ZARADI PREDNOSTI, KI VAM JIH PONUJA VRTEKS, BODO VAŠI PRIDELKI BOLJ ZDRAVI IN OBILNEJŠI!**



# AGROOSKRBA MARIBOR – VAŠ ZANESLJIVI SPREMLJEVALEC

## Sosedstvo



## Prijateljstvo

Tovarna RASANT iz SCHWANBERGA v Avstriji že 20 let izdeluje specialne stroje za kmetijstvo, sadjarstvo in vinogradništvo. Hribovitost je bila izziv za naš razvoj in dokazali smo, da je sirne površine mogoče obdelovati z našo mehanizacijo. Svoje dosežke ponujamo prijateljem in sosedom.

# RASANT

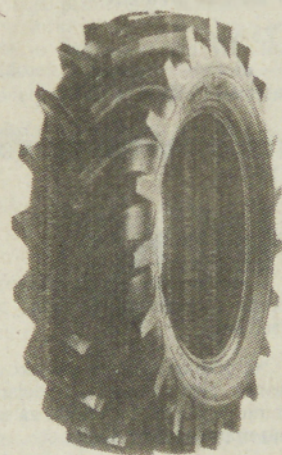
Johann Nußmüller KG  
A-8541 Schwamberg  
Telefon 0 34 87/75 11-0  
Telefax 0 34 87/75 11 11



## VSE ZA KMETA DOBITE PRI AGROOSKRBI MARIBOR!



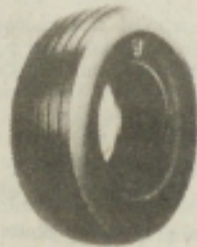
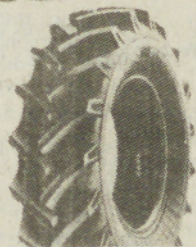
### AGROOSKRBA MARIBOR p.o.



AGROOSKRBA  
VAS REDNO  
OSKRBUJE  
S KAKOVOSTNIMI  
GUMAMI  
TAURUS  
VSEH DIMENZIJ  
ZA TRAKTORJE  
IN PRIKOLICE



**Taurus**



AGROOSKRBA MARIBOR — VAŠ ZANESLJIVI SPREMLJEVALEC

GENERALNI  
ZASTOPNIK TRAKTORJEV  
RASANT — AGROOSKRBA MARIBOR

62000 MARIBOR, Vodovodna 7  
Telefon (062) 301-781, fax (062) 303-435

V naših prostorih v Mariboru na Vodovodni 7 za vas opravljamo servis kardanov:

- zamenjava križev,
- zamenjava cevi,
- zamenjava vilic,
- zamenjava zatiča z vzmetjo,
- zamenjava plastične zaščite,
- zamenjava obrabljenih delov znotraj sklopke.

Če je kardan prekratek, lahko zamenjamo samo cevi in zaščito.

Če imate kardan brez sklopke, lahko zamenjamo samo zunanje vilice in vgradimo vilice s sklopko.

Za različne vrste sklopok opravimo pravilno nastavitvev.

Vgradimo lahko tudi dvojni zglob, ki omogoča, da se kardan vrti do 70 stopinj — na koncu njeve tako rekoč nikoli ni potrebno izklopiti pogona na kardan.

Za večje potrebe bomo organizirali servis kardanov tudi na območju vaše KZ oziroma našega poslovnega partnerja. Pokličite Agrooskrbo Maribor, tel.: 062/301-864 ali 303-781 (Marjan Štok)



OPREMILI SMO SE  
Z UNIVERZALNIM  
STROJEM  
BONDIOLI & PAVESI  
za **SERVIS  
KARDANOV!**

**BONDIOLI  
& PAVESI**



# TRGO PREVOZ

EXPORT - IMPORT

PROIZVODNO IN TRGOVSKO PODJETJE  
62230 LENART V SLOV. GOR. PTUJSKA C. 16  
TELEFON: 062/724 675, TELEFAX: 062/724 617

GENERALNI ZASTOPNIK ZA TRAKTORJE

**Universal**

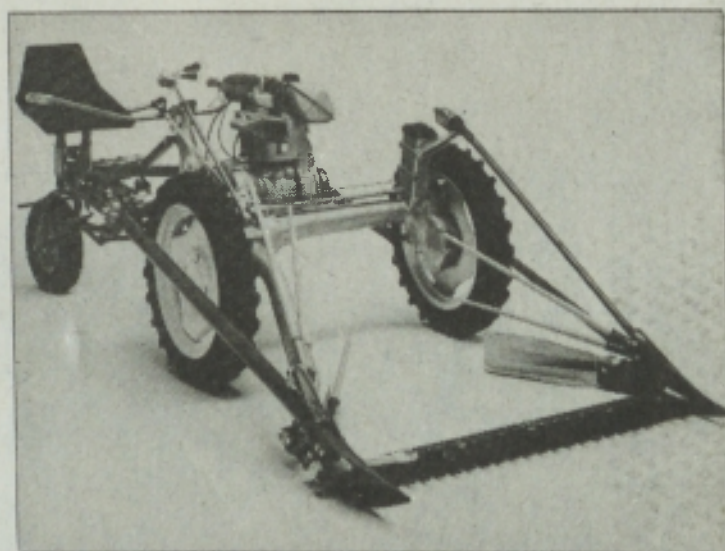


## CENE TRAKTORJEV UNIVERSAL

VRSTA TRAKTORJA	CENA ZA KUPCA BREZ STATUSA KMETA	CENA ZA KUPCA S STATUSOM KMETA
1010 S KABINO	31.130 DEM	29.650 DEM
640 DTC	15.960 DEM	15.200 DEM
643 DTP (vinogradniški)	19.650 DEM	18.710 DEM
55a DTC	14.890 DEM	14.190 DEM
445 DTC	13.740 DEM	13.120 DEM
445 U	11.100 DEM	10.570 DEM

## CENE KOSILNIC BCS SO Z 10% PREDSEZONSKIM POPUSTOM

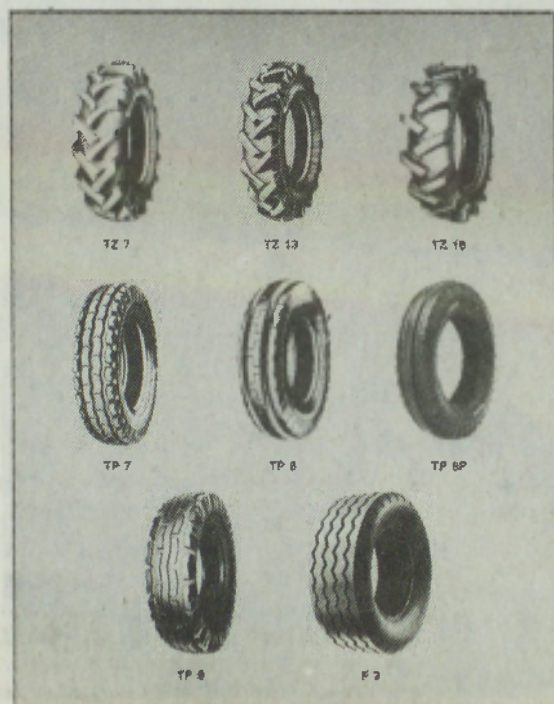
KOSILNICA BCS ACME 622, bencin	5.800 DEM
KOSILNICA bcs lombardini 622, dizel	6.900 DEM
KOSILNICA BCS ACME 602, bencin	3.100 DEM
MOTOR ACME, bencin, levi	1.450 DEM
MOTOR ACME, bencin, desni	1.550 DEM
MOTOR ACME, dizel, levi	2.500 DEM



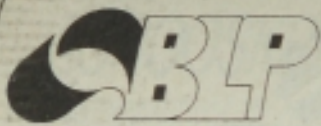
**BCS**

## UGODNE CENE GUM BARUM!

**Barum**

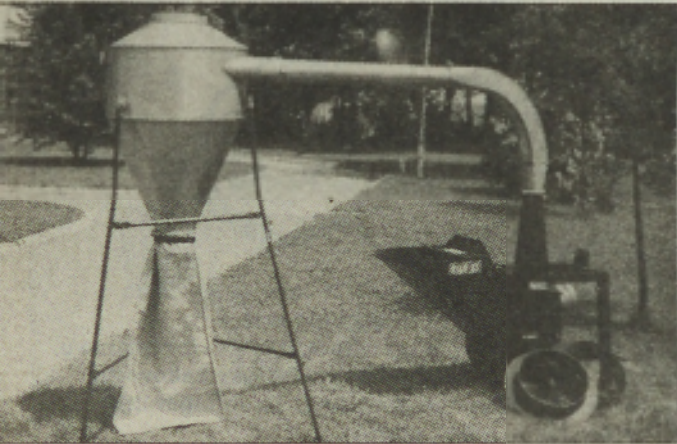


Obiščite nas v Lenartu na Ptujski cesti 16 ali pokličite po telefonu:  
**062/724 617**



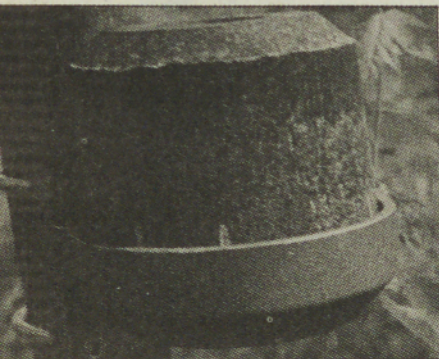
# BLISK LIVARNA IN PROIZVODNJA, d. o. o.

MURSKA SOBOTA, Pleše 9  
Telefon: 069/31 715  
Telefaks: 069/31 715  
Žiroračun: 51900-601-18610



## DROBILEC DB-350

Drobilec je namenjen predvsem za drobljenje svežih koruznih storžev ali zrnja za pripravo kakovostne silaže. Z njim lahko drobimo tudi suho koruzo in vsa druga žita. Drobilec se vključuje v vrsto strojev za pripravo kakovostne in cenene živinske krme.



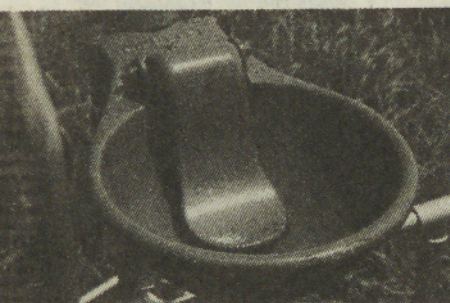
## NAPAJALNIK ZA SVINJE (»CUCLA« Z JEZIČKOM)

»Cuclo« z jezičkom montiramo v vse sodobne hleve. Izdelana je iz medenine, odlikuje pa jo zanesljiv, enakomeren in miren tok vode. Ventil lahko odpremo tako, da je curek majhen, zato je »cuclo« primerna tako za velike kot za male živali.

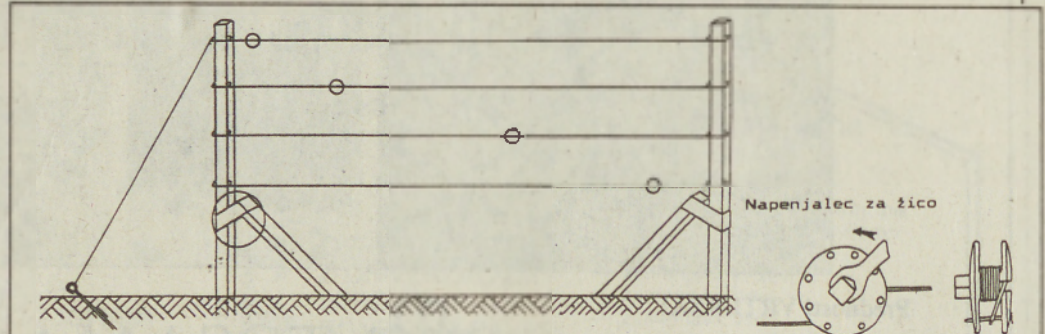


## SOLNICA

Solnica je podstavek za lizalni kamen – solnik. Uporaba solnice ima naslednje prednosti: – lizalni kamen je stabilen, vendar vrtljiv. To omogoča enakomerno obrabo kamna. Podaljšana je življenjska doba kamna, zmanjšana je možnost okužbe živine (v hlevu), izključena je možnost zastrupitve živine (divjadi) s soljo (kamen se ne drobi).

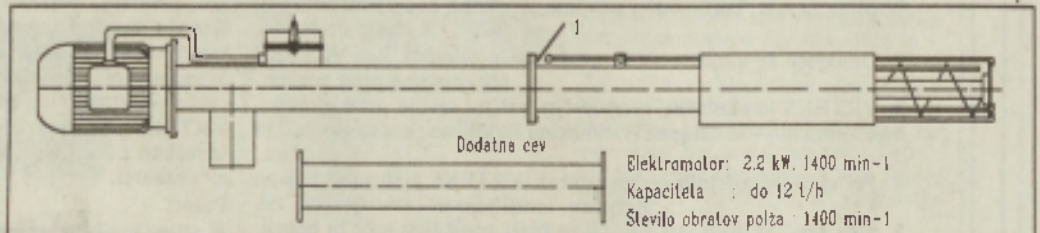


## VINOGRADNIŠKA OPREMA – NAPENJALNIK ZA ŽICO



Napenjalnik je namenjen za zategovanje žic v vinogradih, na ograjah ipd. Prednost je v tem, da za napenjanje žice ni potrebno prekinjati.

## POLŽNI TRANSPORTER – KOMBINIRAN



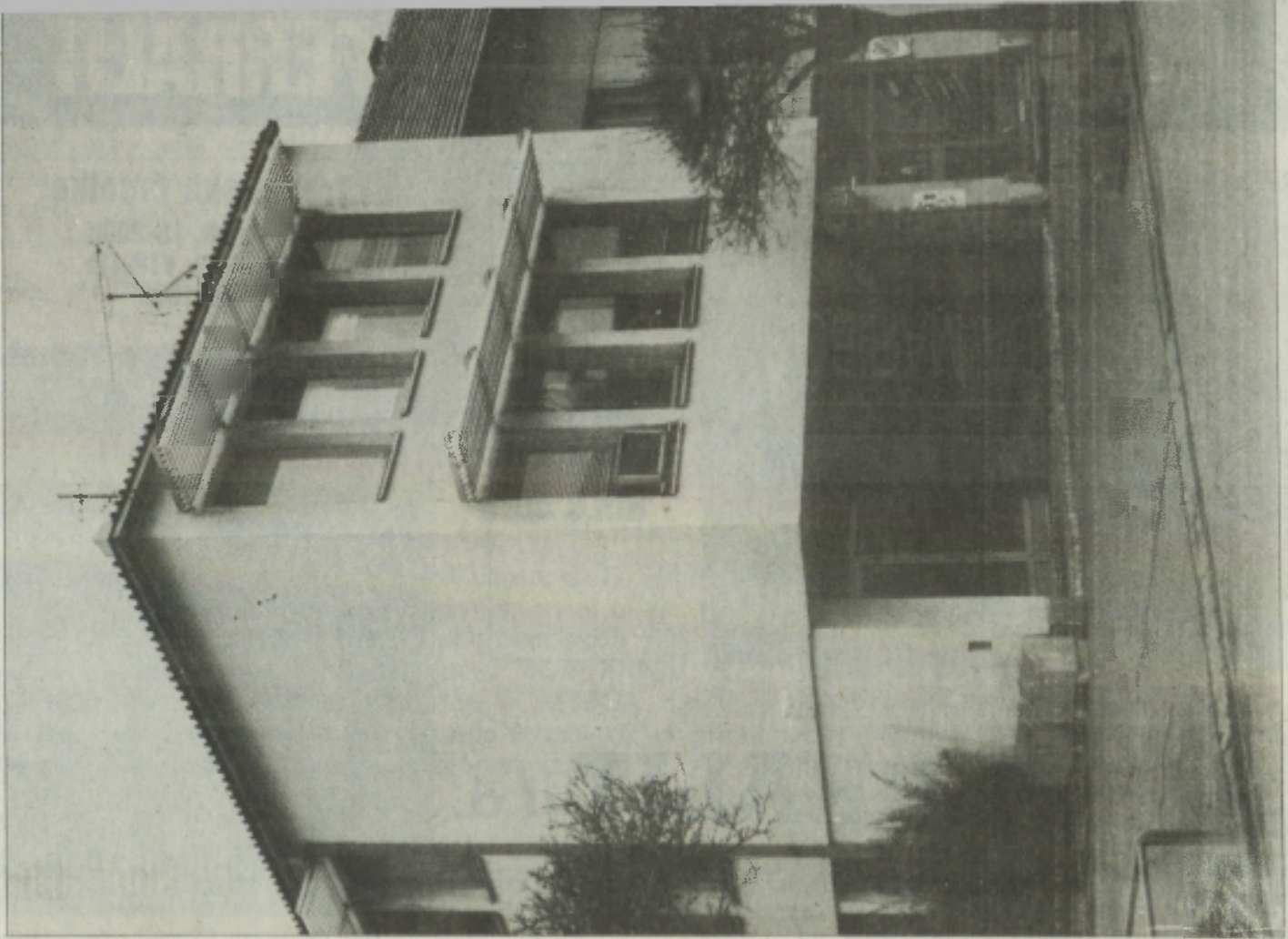
Uporablja se za transport sipkega materiala (pšenica, ječmen, koruza...). Po potrebi se lahko priključi dodatna cev na poziciji 1, s tem se poveča dolžina transporterja na 6m.

Naše izdelke lahko kupite v vseh prodajalnah s kmetijskimi stroji in na sedežu podjetja v Murški Soboti. Pokličite nas po telefonu: 069/31 715

Izdelujemo še oljne garniture za centralno ogrevanje – Previjamo vse vrste elektromotorjev in servisiramo črpalke (IMP, Elektrokovina). Naše storitve: obdelava kovin in livarstvo barvnih kovin.

## NAPAJALNIK (GOVEJI)

Goveje napajalnike montiramo v vse sodobne hleve in rabijo za napajanje živine. Izdelani so iz sive litine in so emajlirani. Na cev jih pritrdimo z navojem R 1/2". Montaža je hitra in enostavna.



# Pozdravljena, Prekmurje in Prlekija.

Med najpomembnejšimi cilji, ki smo si jih ob ustanovitvi postavili v Adriaticu, prvi slovenski zavarovalni delniški družbi, je bilo oblikovanje široko razvejane mreže naših poslovnih enot. Ne brez razloga.

Trdno smo odločeni, da dokončno prebudimo zavarovalsko stroko, ki je dremala dolga desetletja. Z novimi oblikami in možnostmi zavarovanj, s pestro ponudbo in kakovostno storitvijo že od začetka dvigujemo kulturo zavarovalstva. Izobražujemo. Svetujemo. Našim zavarovancem želimo ponuditi vse, kar pričakujejo in zabtevajo od dobre zavarovalnice. Poštenost. Poslovnost. Zanesljivost. In seveda hitrost, zlasti v trenutkih, ko naš najboljši potrebujete - ob reševanju škodnih primerov. Zato moramo in želimo biti blizu Vas.

S posebnim zadovoljstvom Vam sporočamo, da smo v ulici Štefana Kovarča 28 v Murski Soboti odprli novo poslovno enoto. Z njo ste tudi Vi dobili možnost izbire. Oglasite se pri nas. Z veseljem Vas bomo podrobno seznanili s pestro ponudbo kakovostnih Adriaticovih zavarovanj (živiljenjsko, nezdno, premoženjsko, kmetijsko, avtomobilsko, transportno-kreditno, stanovanjsko, rentno, prostovoljno zdravstveno).

Zagotavljamo Vam, da boste tudi od Adriatica Murska Sobotla dobili vse, kar pričakujete in zabtevate od dobre zavarovalnice.

Dobrodošli.



**Adriatic**

Vem, da mi bo ob strani stalala dobra zavarovalnica

10 % PROMOCIJSKI POPUST (ZA VSA ZAVAROVANJA, RAZEN AO IN PZO)

adriatic murska sobota, stefana kovarča 28, tel 069 32 133 in 32 134, fax 069 32 135

# BUČNO OLJE IN OLJE ZA SOLATE

GEA

## DAR MATERE ZEMLJE IN BOGA SONCA

Naravno bučno olje GEA je pridobljeno po naši stari, tradicionalni recepturi, samo s praženjem in stiskanjem bučnih semen, pridelanih v Podravju in Pomurju. Bučno olje je naša posebnost in v svetu cenjena specialiteta. Od drugih olj se bučno olje razlikuje po značilni temni barvi ter odličnem, specifičnem okusu in aromi.

### SESTAVA BUČNEGA OLJA

Oljna kislina 20-35%, linolna kislina 40-60%, vitamin E: 60 mg v 100g, energetska vrednost: 920 kcal (3851KJ) v 100g. Bučno olje ima zaradi bogate sestave nenasičenih maščobnih kislin in naravnega E-vitamina veliko biološko vrednost.

### UPORABA

Zaradi odličnega okusa in arome priporočamo olje GEA pri pripravi različnih solat (zelena, paradižnikova, kumarična, fižolova solata, solata s kislim zeljem ...) in prelivov. Bučno olje naj bo v vsaki dobri kuhinji. Vsem, ki imajo raješ milejši okus po bučnem olju, priporočamo olje za solate GEA, ki je mešanica 20% bučnega olja in 80% rastlinskega rafiniranega olja.

### HRANJENJE

Olje hranite v temnem in hladnem prostoru ter v zaprti embalaži.

Tovarna olja GEA, d.d.  
Slovenska Bistrica



# PETROL

podjetje za notranjo in zunanjo trgovino  
ter finančno poslovanje, r. o.

Dunajska cesta 50, Ljubljana, TOE Maribor  
enota Murska Sobota

## BENCINSKA ČRPALKA V DOLNJEM LAKOŠU



**IZKORISTITE  
PRILOŽNOST!**

Nakup kurilnega olja za gospodinjstvo.

### EVROPSKA KAKOVOST

- strdišče pod -10°C
  - vsebnost žvepla do 0,3%
  - s standardom dovoljen 1%
- Ugodni plačilni pogoji za količine nad 1000 litrov:
- Plačilo na tri obroke s čeki - brez obresti
  - Ob takojšnjem plačilu 50% popusta pri prevozu
- Pohitite in se oglasite v Petrolovem skladišču v M. Soboti.

Na vseh Petrolovih bencinskih servisih in v skladišču prodajamo po zelo ugodnih cenah avtoplašče vseh velikosti - možno je naročiti tudi avtoplašče za tovorna vozila.

Nakup je možen tudi na tri obroke s čeki - brez obresti. Montaža avtoplaščev pri pooblaščenih vulkanizerjih je brezplačna.

Vabimo vas na naša prodajna mesta, da vaše jeklene kornjičke pred spomladjo obujete v nove gume in vam želimo srečno vožnjo!

PETROL

## IN V ROGAŠOVCIH



Da se boste z vašimi avtomobili vozili varno, da bo njihova življenjska doba čim daljša in da bodo čim manj onesnaževali okolje, vam Petrol na vseh svojih bencinskih servisih ponuja olja svetovno znanih izdelovalcev: *AGIP, MOBIL, B. P., LIQUI MOLY, INA, VALVOLINE, CASTROL, ÖMV* - *Mapetrol*, ki so izdelana po vrhunski tehnologiji in primerna za vse motorje z notranjim izgorevanjem.

Na bencinskem servisu se ozrite tudi po prodajnem prostoru, kjer vam med drugim ponujamo: žarnice, akumulatorje, razne čistilce za zrak in olje, snežne verige, papirno galanterijo, avtokozmetiko, brezalkoholne pijače, igrače za vaše najmlajše in drugo blago, ki vam bo naredilo vožnjo prijetnejšo in varnejšo. PETROL

**Prijeten zvok in mirno delovanje vašega avtomobila spremeni tudi vaš značaj. PETROL**

**SREČNO**



# GENERALNI ZASTOPNIK TRAKTORJEV

Posredniška prodaja rabljenih traktorjev.

RADENCI



Novi licenčni program  
MASSEY  
FERGUSON,  
38 do 66 KM,  
4 VD  
80 do  
160 KM  
turbo,  
program  
Zetor

# URSUS

**V zalogi vedno:**

- rezervni deli
- traktorske gume

**MOŽNOST NAKUPA NA LIZING**

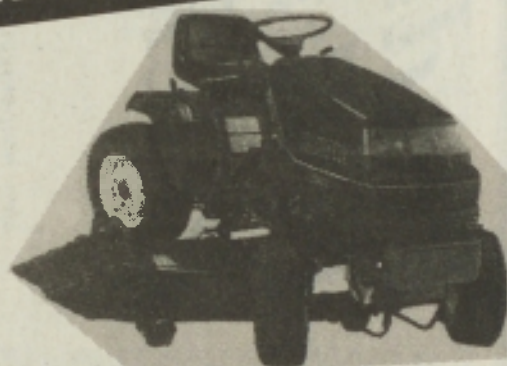
**INTER-AVIS RADENCI d.o.o.**

69252 RADENCI, Cankarjeva 7, tel/fax 069/65-142

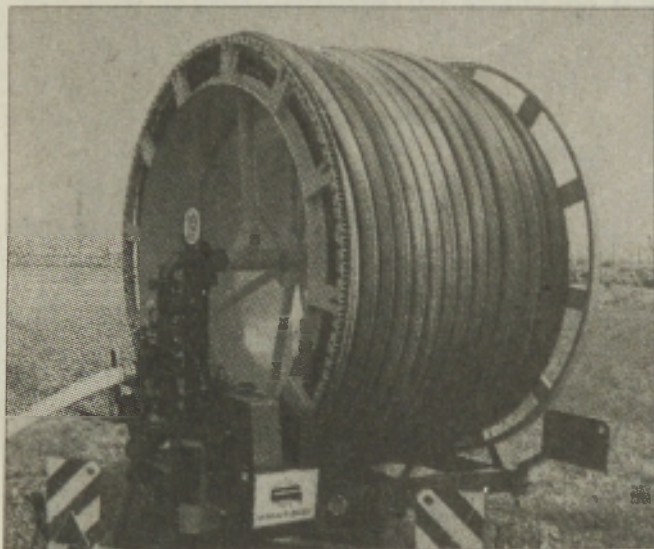
- traktorji z nizkoprofilnimi gumami za zelene površine
- za košnjo, pobiranje listja, pometanje in pobiranje prahu
- kompletno opremljeni za zimsko službo, za čiščenje snega
- 14 do 58KM, pogon na vsa 4 kolesa

GENERALNI ZASTOPNIK  
TRAKTORJEV  
IN KOMUNALNE OPREME

# Kubota



## NAMAKALNA OPREMA FERRALIT



**Sistemi  
ROLO:**

**ROLO 75  
ROLO 63  
ROLO 50**

**Traktorske črpalke:**

**TS-1000, TS-2000  
TŠR-500, VTP-12  
TŠF-1300**



# FERRALIT d.d.

Cesta žalskega tabora 10, 63310 Žalec; SLOVENIJA,  
tel.: +38 (0) 63 71 31 31, fax: +38 (0) 63 71 14 07







Gruppe  
**ÖMV-MAPETROL**

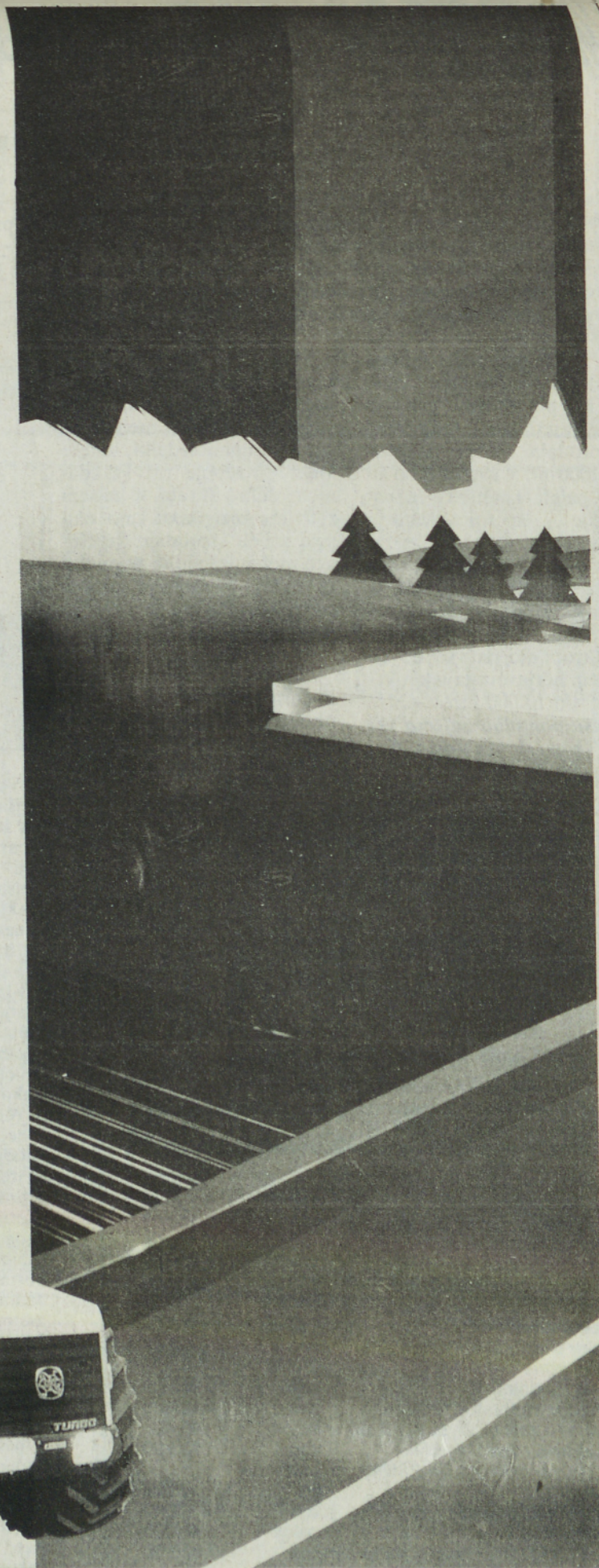
Da boste delo na polju opravili gladko in tekoče, da bo vaš traktor deloval brezhibno, vam naši strokovnjaki za olja priporočajo

**MOTORNA OLJA ZA  
TRAKTORJE IN  
KMETIJSKO  
MECHANIZACIJO**

**OLJA ZA MENJALNIKE**

**ZAVORNE TEKOČINE**

**HIDRAVLICNA OLJA**



**STROKOVNJAKI ZA MOTORNA OLJA**

62000 Maribor, Linhartova 17a prodaja: 062/301 341. fax: 31 880

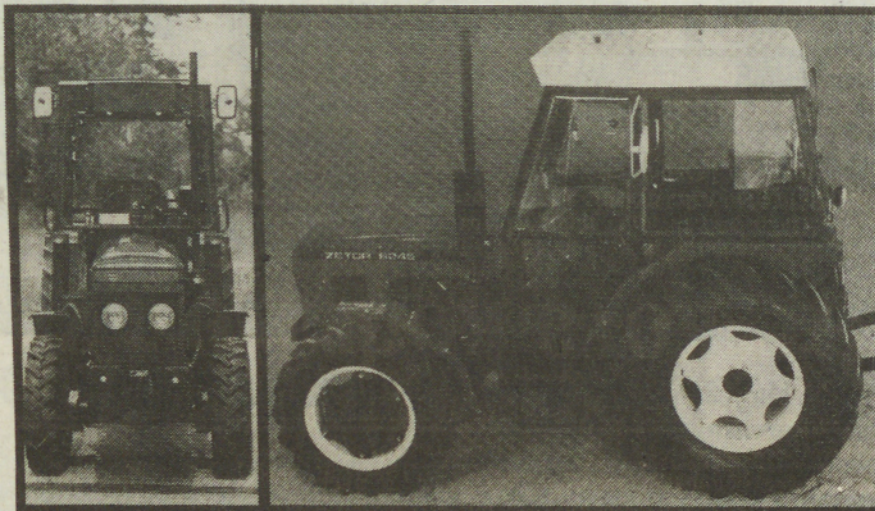
AGROHIT

# GENERALNI ZASTOPNIK IN SERVISER ZA TRAKTORJE

ZETOR

# Zetor

V naših prostorih  
smo uredili tudi  
sodobno skladišče  
nadomestnih  
delov. Skupaj  
s servisno in  
prodajno mrežo  
v Sloveniji smo  
vredni vašega  
zaupanja!



KMETIJSKA ZADRUGA D.O.

**AGROHIT**  
SLIVNICA

**Pri nas so vam na voljo tudi:**

UMETNA GNOJILA  
ZAŠČITNA SREDSTVA  
KMETIJSKA MEHANIZACIJA  
REZERVNI DELI  
KRMILA...

SLIVNIŠKA , 62312 SLIVNICA PRI MARIBORU  
TELEFON: (062) 605 233, 605 464

ZETOR

AGROHIT

# AKLEJ

d.o.o.

EXPORT-IMPORT

Sokojska 19, Maribor  
Tel. 062/102-331, 104-764  
Fax. 062/104-764

## Nov veleprodajni center v Turnišču OD ŠKARIJ DO TRAKTORJA

V soboto bo podjetje Aklej iz Maribora v Turnišču predalo namenu nov veleprodajni center kmetijske mehanizacije. Mehanizacija ruskih proizvajalcev in široka ponudba za vinarje je novost, ki bo predvsem zaradi ugodnih cen in velike izbire pritegnila marsikaterega potrošnika. Investicijo in ponudbo novega prodajnega centra nam je predstavil direktor podjetja Srečko Verzel.

»V Turnišču bodo kmetje v določenem obdobju dobili vse, kar potrebujejo za vsakdanje kmetovanje. Odpiramo veleprodajni center na površini 1000 m<sup>2</sup>, v katerem bo široka paleta kmetijske mehanizacije – motokultivatorja do traktorja, to je mehanizacija ruskih proizvajalcev – in pestra ponudba za vinarje in sadjarje, velika izbira vinogradniških in sadjarskih škarij, škropilnic pa vse do cistern iz nerjavečega jekla velikosti do 10.000 litrov.«

Vaša ponudba zajema vse – od škarij do traktorja. Kaj to pomeni?

»Podjetje Aklej iz Maribora je mlado podjetje, katerega program temelji na trgovanju s kmetijsko mehanizacijo in drugimi izdelki, katere kmet potrebuje pri vsakdanjem delu. Skrata, v našem zelenem programu smo najprej začeli s prodajo kmetijske mehanizacije in ponudbo za vinarje in sadjarje, prodajali pa bomo še gnojile in molzne stroje.

Če se podrobneje dotaknemo ponudbe, imamo generalno zastopstvo ruske mehanizacije – traktorjev za Slovenijo – ki obsega:

- traktor, dvoosni, 12 KS, s priključki
- traktor, dvoosni, 30 KS
- traktor, dvoosni, 50 KS
- traktor, dvoosni, 57 KS
- traktor, dvoosni, 82 KS



Vsa mehanizacija je najcenejša v Sloveniji, po kakovosti pa je boljše ali enaka, kot je konkurenčna ponudba v Sloveniji. Dokaz za takšno trditev je dejstvo, da je na število prodanih traktorjev malo popravil, in pa mnenje kmetov, ki takšne stroje že imajo ali pa so jih kupili pri nas. Ob široki ponudbi traktorjev in priključkov uvaža naše podjetje iz Slovaške bogat program traktorskih gum Barum, kakovostne vinske hrastove sode, od 3- do 800-litrške, ki jih zaradi kakovosti na veliko izvažajo tudi v Ameriko, vinske steklene balone, od 5- do 50-litrške, ročno orodje, ki je kakovostno in cenejše od domačega ter široko paleto sadjarskih in vinogradniških škarij. Poleg lastnega uvoženega programa ponujamo tudi programe dobaviteljev, ki so kakovostni in zanesljivi. To so Koper-Jadran iz Sežane, ki je generalni zastopnik za motokultivatorje in kosilnice znamke SEP (italijanski proizvajalec), ter zastopnik motornih žag in kosilnic znamke Opem (japonski proizvajalec). Podpisano imamo pogodbo o dolgoročnem sodelovanju, ki nam zagotavlja zastopstvo in prodajo teh izdelkov v Prekmurju ter servis in rezervne dele. Sodelujemo tudi s podjetjem Roto iz Nove Gorice, ki izdeluje kakovostne EK-filte, ultrafiltre, vinske črpalke za prečrpavanje vina in cisterne iz nerjavečega

jekla. Podjetje Oral iz Maribora nam dobavlja bogato paleto kovaških izdelkov – nosilce žlebov, različne dimenzije tečajev, tesarske sponje, sidrne vijake, kline za brane ter priključke za traktorje – od bran do plugov. Vsi izdelki so kakovostni in bodo velika pridobitev v ponudbi trgovine. Sloga iz Škocjana je dobavitelj luščilnikov koruze, dognojevalcev koruze in planirnih desk. Skupaj z njo bomo v drugi polovici leta ponudili tržišču dve inovaciji pri izdelavi plugov, ki bosta zmanjšali škropljenje in čas obdelave. Dobrodej ponuja v naši veletrgovini vitaminsko-mineralne dodatke, npr. lizalne kamne. S to ponudbo dajemo kmetovalcem možnost, da se izboljšata kakovost mleka ter pridelava mesa.«

**Kakšni so vaši načrti v prihodnosti?**

»Zelo veliki, saj smo se za slovensko tržišče pripravljali dobro leto, in to tako, da smo poskušali natančno ugotoviti probleme in potrebe naših kmetovalcev. Tržišču smo ponudili poceni blago, ki je kakovostno in, kar je najvažnejše, smo neposredni uvozniki in prodajalci ruskega slovaškega blaga. To pa pomeni, da so tudi cene temu primerno nižje.«

**Omenili ste partnerje iz Rusije. Kakšno je to sodelovanje?**

»Sodelovanje s partnerji iz Rusije je zelo dobro. Veliko pove podatek, da je največji kupec ruskih traktorjev Amerika, to pa je samo dokaz, da gre za blago, ki je zelo vzdržljivo in kakovostno. Odločili smo se, da bomo organizirali učinkovito servisno mrežo in prodajo rezervnih delov in šele nato prodajo ruske mehanizacije. To nam je uspelo, tako da z novim centrom v Turnišču odpiramo centralno trgovino za vso Slovenijo, kjer bo možno kupiti vse dele za ruske traktorje.

V tem trenutku najtesneje sodelujemo s tovarno iz Lipetzka, od koder dobivamo dva tipa traktorjev T 40 in LTZ 55 z 55 KS, ki sta med najcenejšimi na svetu, po kakovosti pa ne zaostajata za konkurenco. To rusko podjetje nam je priskočilo na pomoč tudi s serviserji, ki so nam v veliko pomoč pri organizaciji servisne mreže.«

Ag. VENERA

# TRISHOP

Trimlini d.o.o.  
69220 LENDAVA

## TRGOVINA

na debelo in drobno

**PO ZELO UGODNIH CENAH VAM PONUJAMO:**

- semensko koruzo PIONER, EVA, DEA, PANONIJA	10 kg	SIT 3.535,00
- semensko koruzo ETA 272	10 kg	2.268,00
- semensko koruzo NSSC 444	10 kg	2.490,00
- umetna gnojila NPK 15-15-15	100 kg	2.220,00
- umetna gnojila NPK 8-21-21	100 kg	2.570,00
- umetna gnojila KAN 28%	100 kg	1.700,00
- umetna gnojila UREA 46%	100 kg	1.990,00
- sadike trte	kos	50,00
- dvobrazdne pluge OLT (10- in 12-colni)	kos	59.935,00
- dvoredni kultivator za koruzo	kos	83.167,00
- betonsko železo Ø: 6, 8, 10, 12	kg	45,40
- armaturne mreže za tlake	kos	703,00
- armaturne mreže 4,2/4,2; 6/4; 8/6 in druge	kg	55,20
- strešnike BRAMAC	kos	72,60
- termoputz	vreča	823,00
- peči FERROTHERM35 z boilerjemkos		115.636,00

Cene so brez prometnega davka.

Vsa druga kmetijska mehanizacija in gradbeni material.

**Telefon: (069) 76 078**